PROIECT EDUCAȚIONAL REGIONAL ȘI INTERJUDEȚEAN

A fost odata...

BRAȘOV 2018

EDIȚIA a V-a

● ***Coordonatori ai colectivului de redacţie:***

Prof. Iancău Raluca-Nicoleta, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Clinciu Alina, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov

● ***Tehnoredactor:***

Prof. Penghiș Diana-Nicoleta, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov

● ***Colectivul de redacţie:***

Prof. Iancău Raluca-Nicoleta, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Clinciu Alina, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Dumitrescu Adelina, Grădinița cu Program Normal Nr. 1 Mizil, Județul Prahova
Prof. Măciucă Ionela, Școala Gimnazială Nr. 14 Brașov
Prof. Moise Nicoleta, Colegiul Național de Informatică de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Penghiș Diana-Nicoleta, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Racu Adriana, Școala Gimnazială Nr. 5 Brașov
Prof. Stoica Carmen, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Tudor Alina, Școala Gimnazială Nr. 6 „Iacob Mureșianu“ Brașov
Prof. Vasile Daniela, Școala Gimnazială Nr. 1 Mizil, Județul Prahova

Autorii poartă întreaga răspundere asupra originalităţii materialelor publicate şi a indicării surselor bibliografice utilizate.

● ***Colaboratori la derularea Proiectului Regional și Interjudețean „A fost odată...“ 2017-2018***

Prof. Popa Milena, director Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Crăciun Alexandra, director adj. Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Iancău Raluca, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Clinciu Alina, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Moise Nicoleta, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Penghiș Diana-Nicoleta, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Stoica Carmen, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
Prof. Tudor Alina, Școala Gimnazială Nr. 6 „Iacob Mureșianu“ Brașov
Prof. Măciucă Ionela, Școala Gimnazială Nr. 14 Brașov
Prof. Dumitrescu Adelina, Grădinița cu Program Normal Nr. 1 Mizil, Județul Prahova
Prof. Vasile Daniela, Școala Gimnazială Nr. 1 Mizil, Județul Prahova
Prof. Racu Adriana, Școala Gimnazială Nr. 5 Brașov
Conf. Univ. Dr. Rodica Ilie, Facultatea de Litere din cadrul Universității Transilvania Brașov
Conf. Univ. Dr. Adrian Lacătuș, Facultatea de Litere din cadrul Universității Transilvania Brașov
Conf. Univ. Dr. Ruxandra Ivăncescu, Facultatea de Litere din cadrul Universității Transilvania Brașov
Conf. Univ. Dr. Stanca Măda, Facultatea de Litere din cadrul Universității Transilvania Brașov
Prof. Cioceanu Silviana, în calitate de Inspector Școlar pentru Proiecte și Programe Comunitare și Activități Educative Formale și Nonformale

ISSN 2537 - 2718 ISSN-L 2537 – 270X

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE **8**
Profesor Raluca Iancău, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov

SECȚIUNEA SIMPOZION CADRE DIDACTICE **9**
LUMEA VĂZUTĂ DE COPII **9**
Profesor înv. primar Adam Elena, Şcoala Gimnazială Nr. 23 „Constantin Brâncoveanu“ Constanţa
FĂȘANCUL BĂNĂȚEAN **12**
Profesor Bodnea Daniela, Liceul Tehnologic „Mihai Novac“ Oravița, jud. Caraș-Severin
LITERATURA, O PUNTE CĂTRE FORMAREA PERSONALITĂŢII **14**
Profesor Stoica Carmen, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
FOLCLOR, IDENTITATE, SUPRAVIEȚUIRE... ..... **16**
Profesor Chiscoci Olguța, Liceul Teoretic „Sfânta Maria“, Galați
DATINI STRĂMOŞEŞTI DE CRĂCIUN ŞI ANUL NOU **18**
Profesor Chitea Mihaela, Şcoala „Nicolae Bălcescu“ Piteşti, jud. Argeș
TRADIŢII DE IERI, OBICEIURI DE AZI **21**
Profesor Corodeanu Marinela Alexandrina, Şcoala Gimnazială „Decebal“ Cricău, jud. Alba
OBICEIURI PASCALE **22**
Profesor ing. Costache Daniela și Profesor Radu Cătălin Cristian, Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București
OBICEIURI ÎN LUNA LUI MĂRȚIȘOR **25**
Profesor ing. Costache Daniela și Profesor Radu Cătălin Cristian, Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București
LA SFAT CU BUNELUL – o șezătoare de suflet și pentru suflet… **28**
Învățătoare Elena Covalciuc, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu“, Municipiul Ungheni, Republica Moldova
FOLCLORUL - PARTE COMPONENTĂ A SUFLETULUI UNUI POPOR **30**
Profesor Alina Sorinela Didu, Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski“ Melinești, jud. Dolj
COSTUMELE POPULARE DIN ZONA CORABIA, JUDETUL OLT-MĂRTURIE PESTE TIMP **32**
Profesor Dimulescu Ramona Diana, Colegiul Tehnic Danubius Corabia, jud. Olt
TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE PRIMĂVARĂ – VARĂ **34**
Profesor înv. preşcolar Drăghița Andreea, Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia, jud. Alba
OM MIC, SUFLET MARE! **36**
Prof. înv. preşc. Alina Simona Dulgheru și Prof. înv. preşc. Cecilia Purcel, Grădinița PP Nr.5 Bârlad, jud. Vaslui
SEMNIFICAȚIA CRĂCIUNULUI PE GLOB. CELE MAI FRUMOASE TRADIȚII **37**
Profesor Fănică Daniel, Școala Gimnazială Cândești, jud. Buzău
ŞEZĂTOAREA FOLCLORICĂ **41**
Profesor Fulga Iulia, Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum” Sibiu
BIETUL CRĂCIUN, SUB VREMI... ..... **44**
Profesor Ghinea Elena Monaliza, Liceul Teoretic „Sfânta Maria“ Galaţi
TRADIȚII ȘI OBICEIURI LA BOGDĂNEȘTI. POMUL CU DARURI **47**
Profesor Grigore Mioara, Școala Gimnazială Bogdănești, jud. Bacău
DESPRE FANTASTIC ȘI MITOLOGIE **51**
Profesor Hagiu Violeta Alina, Liceul Tehnologic „Emil Racoviță“ Roşiorii de Vede, jud. Teleorman
REALITATE vs. FICȚIUNE **54**
Profesor Iancău Raluca, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov
ETNOGRAFIE ȘI OBICEIURI APUSE **57**
Profesor Macovei Florica-Ileana, Liceul Tehnologic Dorna Candrenilor, jud. Suceava
LEGENDE DIN GORJ **60**
Profesor îndrumător Mămară Nicoleta Loredana, Centrul Şcolar pentru Educaţie Incluzivă Tg. Jiu, jud. Gorj
LEGENDELE VÂLSANULUI **62**
Profesor Petrescu Georgeta-Amalia, Școala Gimnazială Galeșu, localitatea Brăduleț, jud. Argeș

VALORIFICAREA RITUALULUI „SCALOIANUL“ ÎN CADRUL ACTIVITĂȚII EXTRAȘCOLARE **64**
Profesor Popa Mura-Grațiela, Colegiul Agricol „Sandu Aldea“ Călărași
PLUGUȘORUL CĂLARE **67**
Profesor Rîncă Felicia Mihaela, Școala Gimnazială Gura Șuții, jud. Dâmbovița
EXPOZIŢIE ETNO-FOLCLORICĂ **70**
Profesor Văleanu Mihaela și Profesor Rusu Georgeta Adriana, Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum“ Sibiu

SECȚIUNEA CULEGERE DE FOLCLOR – ELEVI CLASELE I–XII **73**

LOCUL I **73**
CÂNTEC DIN ZONA MOIECIU DE SUS **73**
Culegător: Ciurea Larisa Daniela, clasa a IX-a, Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil” Brașov
LĂZĂRELUL **74**
Culegător: Cojocaru Ionuț, clasa a X-a, Liceul Tehnologic „Emil Racoviță”, Roșiorii de Vede, jud. Teleorman
JOCURILE COPIILOR **75**
Culegător: Grubi Daniel, clasa a IV-a, Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, municipiul Ungheni, Republica Moldova
TRADIȚII DE HRAM **77**
Culegător: Marchevici Raluca, clasa a IV-a, Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, municipiul Ungheni, Republica Moldova
LACHE BÂRSAN **78**
Culegător: Mihăilă Maria Alexandra, clasa a VIII-a, Liceul „Preda Buzescu” Berbești, jud. Vâlcea
OBICEIURILE DE VARĂ **80**
Culegător: Necula Andreea, clasa a VII-a, Școala Gimnazială Cândești, localitatea Cândești, jud. Buzău
NUNTA STRĂBUNICII MELE **85**
Culegător: Șandru Denisa Lăcrămioara, clasa a VII-a, Școala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
JUDELE DOMNULUI BUNU’ **86**
Culegător: Scheau Viorel, clasa a X-a, Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum“ Sibiu
POEZIA - MELEAGUL MOLDOVENESC **87**
Culegător: Scutaru Capitolina, clasa a VI-a, Instituția Publică Gimnaziul Cetireni, Republica Moldova
CĂSĂTORIA MOMÂRLANILOR DIN VALEA JIULUI **88**
Culegător: Stanciu Diana, clasa a V-a, Școala Gimnazială „I.D. Sîrbu” Petrila, jud. Hunedoara
MIORIȚA (VERSIUNE LOCALĂ) **91**
Culegător: Țîcu Doina, clasa a VIII-a, Instituţia Publică Gimnaziul Rădenii Vechi, Republica Moldova
OBICEIURI ȘI SUPERSTIȚII STRĂVECHI LEGATE DE CULESUL VIEI **93**
Culegător: Ungureanu Adelina, clasa a VIII-a, Școala Gimnazială Cândești, jud. Buzău

LOCUL II **95**
HODAIȚA **95**
Culegător: Adam Anda, clasa a VII-a, Școala Gimnazială „Decebal” Cricău, localitatea Craiva, jud. Alba
CELE MAI FRUMOASE TRADIȚII ROMÂNEȘTI **95**
Culegător: Băcanu Dănuț, clasa a VIII-a, Școala Gimnazială Cândești, jud. Buzău
LEGENDA ŢĂRII DORNELOR **100**
Culegător: Carpea Lucia, clasa a XI-a, Liceul Tehnologic Dorna Candrenilor, jud. Suceava
SĂRBĂTOAREA PASCALĂ **101**
Culegător: Cătănea Bianca Florina, clasa a VII-a, Școala Gimnazială Bogdănești, jud. Bacău
MUNTE, MUNTE! CÂNTEC POPULAR **102**
Culegător: Chelaru Ștefan-Constantin, clasa a V-a, Școala Gimnazială Galeșu, loc. Brăduleț, jud. Argeș
DIN VADUL BRĂILII – COLIND DE NEGUSTOR **103**
Culegător: Datcu Răzvan, clasa a VII-a, Școala Gimnazială Tichileşti, jud. Brăila

OBICEI DE NUNTĂ ÎN GORJ **104**
Culegător: David Adrian, clasa a VIII-a, Școala Gimnazială Nr. 7 Reșița, jud. Caraş-Severin
MUZICA ȘI DANSUL SUNT SUFLETUL MEU **105**
Dobrea Maria Ioana, clasa a VII-a, Școala Gimnazială Olari, jud. Arad
POEZII ȘI CÂNTECE DE DOR ȘI JALE **109**
Culegător: Dragan Loredana, clasa a VI-a, Instituția Publică Gimnaziul Cetireni, Republica Moldova
CELE MAI INTERESANTE TRADIȚII ROMÂNEȘTI **110**
Culegător: Dragomir Alexandru, clasa a VII-a, Școala Gimnazială Cândești, jud. Buzău
JOCUL „DE-A BÂZA” **114**
Culegător: Dumitru Rusu, clasa a IV-a, Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, municipiul Ungheni, Republica Moldova
LEGENDA MĂRȚIȘORULUI **115**
Culegător: Ferecatu Ionuț, clasa a IX-a, Liceul Tehnologic „Emil Racoviță”, Roșiorii de Vede, jud. Teleorman
CĂTUN ÎN LUMINĂ **116**
Culegător: Ghinea Irina-Petruța, clasa a VI-a, Școala Gimnazială Galeșu, loc. Brăduleț, jud. Argeș
CRUCEA BĂTRÂNEȚII **116**
Culegător: Ghinea Irina - Petruța, clasa a VI-a, Școala Gimnazială Galeșu, loc. Brăduleț, jud. Argeș
CRĂCIUNUL LA MOGOŞ **117**
Culegător: Graur Andrei Daniel, clasa a V-a, Școala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
LA PIŢĂRAT **118**
Culegător: Joldoș Debora Natalia, clasa a V-a, Școala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
TRADITIONS BRETONNES DE NOËL - TRADIŢII BRETONE DE CRĂCIUN…….. **119**
Culegător: Kocsis Bogdan, clasa a XII-a**,** Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil”, Brașov
DATINI ŞI OBICEIURI **123**
Culegător: Manolache Andrei, clasa a VII-a, Școala Gimnazială Cândești, jud. Buzău
OBICEIURI DE CĂSĂTORIE **124**
Culegător: Oprean Diana, clasa a IX-a, Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară ,,Terezianum“ Sibiu
STROPI DE VIAŢĂ **126**
Culegător: Răzvan Drăgan, clasa a III-a, Liceul Tehnologic „Sf. Nicolae” Deta, jud. Timiș
CRĂCIUNUL TRADIŢIONAL ÎN SATU-BARBĂ **127**
Culegător: Cătălin Scurt, clasa a XII-a, Liceul Tehnologic „Horea” Marghita, jud. Bihor

LOCUL III **133**
STRIGĂTURI DIN ZONA NOASTRĂ **133**
Bătrîn Ioana Lazarina, clasa a VII-a, Școala Gimnazială Olari, jud. Arad
URĂTURĂ **134**
Culegător: Bejan Petru, clasa a VI-a, Instituția Publică Gimnaziul Cetireni, Republica Moldova
OBICEIURI DE CRĂCIUN ÎN MARAMUREŞ **135**
Cicioc Larisa, clasa a V-a, Școala Gimnazială Olari, jud. Arad
PAŞTILE **136**
Culegător: Crăciun Răzvan Laurean, clasa a V-a, Școala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
BOBOTEAZA **137**
Culegător: Crișan Sonia, clasa a VIII-a, Școala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
STRIGĂTURI **138**
Culegător: Doicaru Andrada, clasa a VII-a, Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski” Melinești, jud. Dolj
CRĂCIUNUL **139**
Culegător: Drăgan Ana Cricău clasa a VIII-a, Școala Gimnazială, ‚Decebal” Cricău, jud. Alba
OBICEIURI LA BOTEZ **140**
Culegător: Duma Patricia, clasa a VIII-a, Școala Gimnazială ,,Decebal” Cricău, jud. Alba
LEGENDA LUI MOȘ NICOLAE **140**
Culegător: Ghinea Marian, clasa a IX-a, Liceul Tehnologic „Emil Racoviță”, Roșiorii de Vede jud. Teleorman

VERŞ **141**
Culegător: Gîjulete Melania, clasa a XII-a, Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum” Sibiu
SÂNZIENELE **143**
Culegător: Giurgiu Alexandru Ştefan, clasa a VII-a, Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
REGĂSIREA UNOR MODELE DE CREDINȚĂ **143**
Culegător: Grigore Maria-Xenia, clasa a VI-a, Școala Gimnazială Bogdănești, jud. Bacău
SFÂNTA MAICĂ A LUI IISUS **145**
Culegător: Lazăr Gabriel, clasa a IX-a, Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski” Melinești, jud. Dol
DESCÂNTEC DE DEOCHI **146**
Culegător: Matei Gina, clasa a XI-a D, Liceul Teoretic „Sfânta Maria” Galați
COLECERIILE **147**
Culegător: Mihai Maria-Florentina, clasa a VII-a, Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski” Melinești, jud. Dolj
ÎN PĂDURI LA MAGLAVID **150**
Culegător: Mihai Maria-Florentina, clasa a VII-a, Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski” Melinești, jud. Dolj
CÂNTEC **151**
Culegător: Muntean Darius, clasa a IV-a, Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
COLIND DE MASĂ **151**
Culegător: Natanticu Vlad, clasa a VIII-a, Liceul „Preda Buzescu” Berbești, jud. Vâlcea
MĂ NĂSCUI DINCOA DE OLT **152**
Culegător: Opincaru Mirela, clasa a XI-a, Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski” Melinești, jud. Dolj
VIFLAIMUL ÎN SANLAZAR **153**
Culegător: Oros Andrei, clasa a X-a, Liceul Tehnologic „Horea” Marghita, jud. Bihor
SĂRBĂTORILE DE IARNĂ: TRADIȚII ȘI OBICEIURI **159**
Culegător: Patracioc Denis, clasa a VII-a B, Școala Gimnazială Cândești, jud. Buzău
STRIGĂTURI LA NUNTĂ **161**
Culegător: Răuț Lorena, clasa a V-a, Școala Gimnazială Olari, jud. Arad
STRIGĂTURI DIN ZONA CORABIA, OLT **162**
Culegător: Rece Sergiu Claudiu, clasa a XII-a, Colegiul Tehnic Danubius Corabia, jud. Olt
OBICEIURI DE LA NOI **163**
Rus Marina, clasa a VIII-a, Școala Gimnazială Olari, jud. Arad
CAPRA **165**
Culegător: Rusu Camelia, clasa a VII-a, Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski” Melinești, jud. Dolj
CRAII **167**
Culegător: Șandru Darius, clasa a V-a, Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
FOAIE VERDE DE CICOARE **168**
Culegător: Serbianu Bianca, clasa a VI-a, Instituția Publică Gimnaziul Cetireni, Republica Moldova
LEGENDA SATULUI RĂDENII VECHI **169**
Culegător: Țîcu Doina, clasa a VIII-a, Instituția Publică Gimnaziul Rădenii Vechi, Republica Moldova
OBICEIURI ÎNAINTE DE NUNTĂ - PEȚITUL **170**
Culegător: Toldea Cristina, clasa a VIII-a, Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
MERSUL CU TURCA (CAPRA) **171**
Culegător: Trifan Alexandru, clasa a V-a, Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
DESCÂNTEC DE DEOCHI **172**
Culegător: Veber Gabriel, clasa a XI-a, Liceul Teoretic „Sfânta Maria” Galați

MENȚIUNE **173**
SCALOIANUL **173**
Culegător: Beșca Petria, clasa a X-a, Colegiul Agricol „Sandu Aldea” Călărași
STRIGĂTURĂ DE NUNTĂ **174**
Culegător: Borgovan Maria, clasa a IX-a, Liceul Tehnologic „Dorna Candrenilor“, jud. Suceava

STRIGĂTURI DE NUNTĂ **175**
Culegător: Buciuman Andreea, clasa a VII-a, Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
ORAŢII DE NUNTĂ **176**
Culegător: Ciupar Florin, Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum“ Sibiu
STRIGĂTURĂ DE ANUL NOU, STĂNEŞTI - GORJ **177**
Culegător: Dicu Ionuț, clasa I, Centrul Școlar pentru Educaţie Incluzivă, Tg. Jiu, jud. Gorj
PRIMĂVARA **178**
Culegător: Gherghina Radu, clasa a II-a, Şcoala Gimnazială Nr. 23 Constantin Brâncoveanu Constanţa
SFÂNTUL GHEORGHE **178**
Culegător: Lazăr Nicolae, clasa a VII-a, Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
DOAMNA ÎNVĂŢĂTOARE **179**
Culegător: Mocanu Sabina, clasa a II-a, Şcoala Gimnazială Nr. 23 Constantin Brâncoveanu Constanţa
NUMAI VERDE ȘI-O RĂSURĂ **180**
Culegător: Nițu Tudor Dariana, clasa a VII-a, Liceul „Preda Buzescu” Berbești, jud. Vâlcea
STRIGĂTURI **180**
Culegător: Oprișor Damaris, clasa a IX-a, Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum“ Sibiu
COLINDA **181**
Culegător: Stănică Octavian, clasa a II-a, Şcoala Gimnazială Nr. 23 „Constantin Brâncoveanu“ Constanţa
IARNA **182**
Culegător: Țapelea Andreea, clasa a II-a, Şcoala Gimnazială Nr. 23„Constantin Brâncoveanu“ Constanţa
PASĂRE NEAGRĂ (DESCÂNTEC DE DEOCHI) **182**
Culegător: Vlase Maria, clasa a XI-a, Liceul Teoretic „Sfânta Maria” Galați

CUVÂNT ÎNAINTE

Profesor Raluca Iancău

Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov

Proiectul educațional - concurs interjudeţean și regional cu participare naţională și simpozion - ***A fost odată...***, este cuprins în Calendarul Activităţilor Educative Regionale și Interjudețene 2018, Domeniul Cultural-artistic, folclor, tradiții, obiceiuri, la numărul 1006. În concurs s-au înscris 77 de participanți, iar la simpozion au participat 27 de cadre didactice.

Secțiunea I a proiectului – Culegere folclor a avut ca scop culegerea, conservarea şi valorificarea creaţiilor folclorice româneşti (basme, legende, balade, doine, colinde, snoave, datini şi obiceiuri) din întreaga ţară, propunându-şi să provoace generaţia tânără să se întoarcă cu faţa spre folclor.

Secţiunea a II-a, adresată cadrelor didactice, a avut drept obiectiv major prezentarea unei situaţii reale întâlnite de-a lungul carierei didactice ce respectă tema concursului.

Concursul a fost promovat şi mediatizat prin intermediul site-ului Inspectoratului Şcolar Braşov, pe site-urile unităţilor şcolare implicate în proiect și pe site-urile adresate cadrelor didactice Didactic.ro și Olimpiade.ro.

Proiectul a atras interesul mediei locale, astfel în urma participării la Concursul „Școala mea pe primul loc“, organizat de Inspectoratul Școlar Brașov în parteneriat cu Eliana Mall și Mix2TV, proiectul educaţional a câștigat Premiul Special.

SECȚIUNEA SIMPOZION CADRE DIDACTICE

LUMEA VĂZUTĂ DE COPII

Profesor înv. primar Adam Elena
Şcoala Gimnazială Nr. 23 „Constantin Brâncoveanu“ Constanţa

Ne întâlnim în fiecare zi, în clasă: eu, omul matur supus timpului, grăbit, poate nervos, cu raţionamente ştiinţifice, cu fantezia uitată sau pierdutăel, copilul de 6-7 ani, care vine din lumea lui, fără constrângeri, plină de fantezie, de râs cristalin, de iubire şi de mirare pentru tot ce este în jurul său. Gândirea lui delicată are puterea adevărului. Orice răspuns dat de copil dă o nouă semnificaţie lucrurilor, bucuriilor simple. În copil e adevăr curat şi iubire, e uimire faţă de ceea ce descoperă şi pe care o putem redescoperi alături de el. Copilul ne reaminteşte de lucruri pe care n-ar trebui să le uităm *pentru ca inima noastră să nu împietrească.*

În cariera mea didactică, am adresat micilor şcolari întrebări legate de lumea înconjurătoare: snoave, legende. Am solicitat răspunsuri neaşteptate, imaginare, inventive.

ÎNTREBARE: De ce zboară păsările?

*RĂSPUNS: * Păsările zboară pentru că văzduhul vrea să aibă şi el podoabele lui.*

** Păsările fac educaţie fizică.*

** Păsările zboară pentru că au obosit mergând.*

ÎNTREBARE: De ce toamna florile mor?

*RĂSPUNS: * Au obosit în urma concertului dat astă-vară.*

** Florile nu mor, se duc să se odihnească până la primăvară ca să poată participa la concursul „*CINE ÎNFLOREŞTE MAI FRUMOS!“

ÎNTREBARE: De ce cad frunzele?

*RĂSPUNS: * Pentru că vor să moară puţin.*

ÎNTREBARE: De ce plouă?

*RĂSPUNS: * Pământul are nevoie de un duş rece ca să se trezească.*

** Între fraţii nori s-a iscat cearta: se aud bubuituri, sar scântei, se lovesc şi încep să plângă.*

** Pământul murdar vrea să se spele.*

** Florile vor să-şi spele rochiţele ca să arate strălucitoare la întâlnirea cu fluturii.*

** Dumnezeu stoarce norii plumburii.*

** Cerul plânge când vede cum oamenii răi murdăresc pământul.*

ÎNTREBARE: De ce ninge?

*RĂSPUNS: * Pentru că îşi scutură Moş Crăciun barba.*

** Pentru că norii mănâncă zăpadă şi scapă firimituri pe pământ.*

** Pentru că îngerii doresc ca şi iarna să aibă fluturaşi, dar de gheaţă.*

** Dumnezeu face pâine pentru anul următor şi cerne peste pământ „făina” vieţii.*

** Baba Iarna face curăţenie de Crăciun şi îşi scutură pernele.*

ÎNTREBARE: De ce este zăpada albă?

*RĂSPUNS: * Pentru că s-a spălat în izvoare cristaline.*

** Pentru ca să albească şi pământul şi oamenii.*

** Pentru că DUMNEZEU a terminat toate culorile atunci când a făcut cerul, pădurea, florile, animalele şi pământul.*

ÎNTREBARE: De ce se topeşte zăpada?

*RĂSPUNS: * Pentru că îi este frig ghiocelului şi acesta începe să plângă cu lacrimi fierbinţi.*

** Pentru că zăpada a început războiul cu soarele şi acesta o săgetează cu razele lui de foc.*

** Pentru că mănâncă soarele din ea.*

** Pentru că s-a plictisit să o calce oamenii în picioare.*

** Nu se topeşte, se ascunde sub pământ.*

ÎNTREBARE: De ce ghiocelul este alb?

*RĂSPUNS: * Pentru că s-a murdărit de zăpadă.*

ÎNTRBARE: De ce se plimbă norii pe cer?

*RĂSPUNS: * Pentru că vor să spioneze zi şi noapte comportarea oamenilor.*

** Pentru că n-au ce face.*

** Ca să nu se rumenească prea mult din cauza soarelui.*

** Pentru ca să nu adoarmă şi să cadă pe pământ.*

** Nu se plimbă. Aleargă la concursul „*CINE TUNĂ MAI TARE!”

** S-au săturat acolo, sus, singuri şi îşi caută prieteni.*

** Caută un magazin să cumpere mâncare pentru că li s-a făcut foame de apă.*

** Vor să vadă ce se întâmplă pe tot pământul ca să aibă despre ce vorbi cu soarele.*

** Vor să ducă o cană cu apă pământului când este însetat.*

** Îi spionează pe pământeni.*

** Ei păzesc pământul şi patrulează pe cer.*

ÎNTREBARE: De ce apune soarele?

*RĂSPUNS: * Se duce la culcare.*

** Îl ademenesc pernele moi de nori la somn.*

** Se culcă pentru a nu întârzia la întâlnirea cu zorile.*

ÎNTREBARE: De ce înfloresc pomii?

*RĂSPUNS: * Se trezesc din somnul iernii.*

** Se îmbracă în haine curate pentru inspecţia de primăvară.*

ÎNTREBARE: De ce se învârte Pământul?

*RĂSPUNS: * Pentru ca să-i arate Soarelui ce fac oamenii.*

** Vrea să salute şi celelalte planete.*

** Să nu se bronzeze numai pe o parte.*

** Pentru ca să nu rămână lumea fără noapte.*

ÎNTREBARE: De ce sunt răi unii oameni?

*RĂSPUNS: * Pentru că şi-au pierdut inima.*

** Pentru că s-au săturat de atâta bunătate.*

** Oamenii buni nu ar mai avea pe cine să înveţe dacă nu ar fi şi oameni răi.*

** ACEI OAMENI RĂI NU AU FOST NICIODATĂ COPII!*

„În lumea cuvintelor, copilul e **APA VIE.** Să nu-i secăm izvorul! Să credem în el şi în bucuria lui de fiecare zi. Atunci tinereţea va fi fără bătrâneţe şi viaţa fără moarte, căci, în lumea cuvintelor, copilul este **INFINITUL.“**

FĂȘANCUL BĂNĂȚEAN

Profesor Bodnea Daniela

Liceul Tehnologic „Mihai Novac“ Oravița, jud. Caraș-Severin

Despre obiceiul Făşancului auzisem, ca orice locuitor din Banatul de munte, știam unele sate în care încă se practică, dar de văzut am avut ocazia numai în anul în care am lucrat la școala din Ciclova Română, în județul Caraș-Severin.

Făşancul este un spectacol, un carnaval al costumelor și al măștilor, precum o piesă de teatru în aer liber. În trecut, semnificația lui era complexă: prin ironie, satiră, parodie se scoteau la iveală relele făcute de semeni, neplăcerile, necazurile pricinuite de natură în anul care trecuse. El face parte din categoria obiceiurilor de purificare, de alungare a spiritelor, dar ține și de ritualurile de înnoire, prezentând succesiunea simbolică nuntă, botez, în unele zone, înmormântare și începerea unui nou ciclu.

Obiceiului i se atribuie originea în vremuri foarte îndepărtate, poate chiar de la sărbătorile romane *Stultorum festa* și *Fornicalia.* Termenul în sine, *fășanc*, are origini germanice *Fast Nacht* sau *Fasching* sau maghiare *farșang*, toate însemnând același lucru, *mască* și marchează intrarea în Postul Paștelui. Sărbătoarea începe în prima duminică după Lăsata Secului, cu 6 săptămâni înainte de postul Paștelui. În acea duminică are loc „Balul Leoarfelor“. Bărbaţii poartă măşti confecţionate din haine vechi, zdrenţe, tot ce nu se mai folosește în gospodărie poate ajunge material pentru aceste măști (leoarfe).

Făşancul continuă cu „ziua urşilor“, lunea, când leoarfele sunt înlocuite cu cojoace, măşti zoomorfe şi clopote multe legate la brâu. În jur de 13–14 persoane astfel mascate sunt legate între ele cu lanţuri, colindă pe uliţele satului, făcând mult zgomot pentru îndepărtarea spiritelor rele. Dacă în trecut făşancii care alungau spiritele rele erau răsplătiți cu bani, nuci, mere sau câte un păhărel de „răchie“, acum sunt preferați banii, pe care uneori mascații îi pretind ca un fel de „vamă“ celor pe care-i întâlnesc în cale. Celelalte măşti întâlnite la Ciclova sunt numite „mumuiţe“.

Marţi este „nunta Făşancului“, iar sâmbăta următoare are loc „înmormântarea Făşancului“. Atât la nuntă, cât și la înmormântare, tinerii satului, în special băieți, poartă măști și străbat în alai de nuntă, sau în cortegiu funerar, întregul sat. Nu se sfiesc să strige cât se poate de tare, ca să fie auziți în întreg satul „Nuntă, măăăă!“, sau să bocească după modelul bătrânelor satului la înmormântări. Măștile și costumele reflectă rolul pe care fiecare îl are în procesiune: mirele sau mireasa, nuntașii, mortul, bocitoarele, preotul. În finalul

acesteia, mortul este ars, păpușa Fășancului trece prin ritualul de purificare și de înnoire, la fel ca anotimpurile. Ceremonialul marchează venirea primăverii și semnificația lui a fost cumulată cu sărbătoarea Paștelui care urmează după cele șase săptămâni de post ce încep odată cu încheierea Fășancului. Seara de sâmbătă nu se poate termina fără un bal mascat, la care iau parte tinerii satului, băieți și fete, cele mai bune măști fiind premiate.

Ceremonialurile de purificare şi de înnoire a timpului, petrecerile se derulează pe parcursul a 4-5 ore în fiecare zi. Cu o săptămână, chiar două înainte de Făşanc au loc baluri ale copiilor. Amploarea acestor manifestări a mai scăzut, drept dovadă că timpul dedicat sărbătorii Fășancului s-a redus de la o săptămână, obiceiul fiind de altfel denumit și „săptămâna nebunilor“, la trei sau patru zile, dar este important ca ele să fie cunoscute şi transmise următoarelor generaţii.

LITERATURA,
O PUNTE CĂTRE FORMAREA PERSONALITĂŢII

Profesor Stoica Carmen

Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Braşov

Literatura este o comoară fără preţ, este învăţătorul care ne conduce la bine, ne face să ne bucurăm, să râdem şi să plângem totodată. Ea formează baza trainică a culturii noastre, ne ajută să trecem mai uşor peste greutăţile vieţii. Scopul literaturii în perioada şcolii primare, gimnaziale și liceale este acela de a forma un tânăr cu o cultură de bază, capabil să înţeleagă lumea din jurul său, exprimându-şi gândurile, stările, sentimentele şi să poată continua procesul de învăţare în orice fază a existenţei sale. Totodată, literatura ajută la observarea mediului înconjurător, îi învaţă pe elevi să gândească, îmbogăţeşte cunoştinţele despre lume și viaţă, contribuie la educarea moral-cetăţenească şi ajută elevul în aspiraţiile sale spre autodepăşire.

În opinia mea, toate acestea se pot realiza cu ajutorul unor activităţi care implică literatura, în special cea folclorică, și rolul ei în formarea noastră.

În primul rând, una din acele activităţi sunt cercurile de scriere creatoare care se adresează în principiu copiilor talentaţi pentru a le şlefui metodele de a scrie, pentru a le dezvolta alte capacităţi creatoare pentru a-i ghida. Se pot adresa și copiilor mai puţin talentaţi cu scopul de a creşte capacitatea de redactare a unui text şi de a-i învăța nişte tehnici prin care să-i ajute să redacteze cu uşurinţă un nou text. În acelaşi timp îi ajută pe elevi să-şi demonstreze calităţile de creator, îmbogăţindu-le vocabularul și dându-le o bună fluentă mentală și implicit una verbală. Urmând o structură tipică, elevii pot imagina basme, legende sau snoave urmând tiparul popular.

O a doua activitate care implică literatura și rolul său în viaţa noastră sunt cercurile de lectură. Acestea se adresează tuturor elevilor, indiferent de vârstă sau preferințe. În cadrul cercului, profesorii şi elevii pot veni cu propuneri legate de eventualele cărţi pe care le pot citi. Şedinţele ar putea include discuţii despre texte, semnificaţia lor, dezbateri care vor conduce la construirea capacităţii elevului de a gândi critic şi de a înţelege cu mai multă uşurinţă, semnificaţiile ascunse ale textului respectiv. În cadrul acestui cerc, totul se bazează pe activităţile dedicate literaturii, pe stimularea gândirii, formarea unor noi idei privind evoluţia și valorile ei.

Orice informaţie trebuie prelucrată pentru a fi transformată în cunoaştere. Acest cerc promovează pedagogia reuşitei şcolare care îl plasează pe elev în centrul procesului educativ prin oferirea posibilităţilor de a se iniţia (munca în echipă), prelucrarea informaţiilor în care elevul are rolul dominant, iar profesorul are rolul de promotor al lecturii respective. Aceste cercuri se ţin săptămânal. A treia activitate care implică literatura în formarea personalităţii noastre este atelierul interdisciplinar. Acesta realizează o punte între literatură și alte discipline (muzica, desenul, matematica și limbile străine). Se pune în evidenţă competenţa elevului de a face legături între diferite discipline, de a face conexiuni, evidenţiind cunoștințele dobândite nu numai la literatură, ci şi la alte discipline. Aceasta este o formă prin care elevul este pus în legătură cu viaţa reală deoarece trebuie să ştie mai multe din diverse domenii.

În concluzie, odată format gustul pentru literatură se poate transforma într-o adevărată pasiune. Citind, suntem ţinuţi departe de lumea reală într-o lume a fanteziei, imaginației și într-o lume plină de informaţii utile pentru viaţă din domenii cât mai variate.

FOLCLOR, IDENTITATE, SUPRAVIEȚUIRE...

Profesor Chiscoci Olguța
Liceul Teoretic „Sfânta Maria“, Galați

Experiența culegerii de folclor este unică prin faptul că nimeni nu mai crede că practici străvechi ar mai supraviețui într-o societate în care informatizarea a pătruns până în cotloanele cele mai îndepărtate. Bunicii, părinții noștri comunică cu nepoții sau fiii lor prin telefon, pe internet, electronic etc. în mod constant, scrisoarea tradițională s-a demodat. De asemenea, rețete, practici folclorice/magice, sfaturi, se găsesc adunate în acest tip de memorie colectivă care pare a substitui tradiționalul prin viu grai cu cuvântul scris.

Chiar celebra „gura satului“ se realizează mai nou prin mass-media. În zilele de sărbătoare, bătrânele cu părul alb și obrazul ros de dintele vremii stau la poartă, pe marginea șanțului, și comunică știrile mai ceva decât crainicii de la posturile naționale și private de TV. Alături, vecinele sunt, de asemenea, preocupate să transmită, să comenteze știri de ultimă oră despre viața comunității sau despre ce culeg din emisiunile urmărite cu sufletul la gură.

În aceste condiții în care cele mai mici evenimente, obișnuite în viața satului, folclorul își schimbă și el canoanele. Este transmis prin cuvântul scris, înregistrat, filmat, popularizat și, uneori, modificat. Ideea de variantă probabil va dispărea. Autenticitatea este de tip nou, iar licențele vor fi de ortografie, că aceasta se deprinde mai greu.

E un miracol că uneori a mai supraviețuit câte o formă autentică de folclor până în lumea modernă. Probabil că în aceste condiții și practicile magice se vor schimba, de vreme ce unii își desfășoară rugăciunile prin telefon, la cerere, vrăjitoarele au site-uri bine aranjate, cu programări pe luni de zile mai ceva decât la medici de renume.

Celebrele șezători au dispărut, doar școala le mai revitalizează din dorința de a nu uita trecutul. Costumul popular se păstrează cu greu prin muzee, este concurat de imitațiile chinezești, uneori chiar cântecul național a trecut prin gura străinilor care solfegiază alături de băștinași „*noi suntem... români*“, deși natura lor pare... alta. Fapt care nu-i rău în esența lui pentru că muzica unește sufletele.

Supraviețuirea unor practici, obiceiuri, legate de calendarul etern în contemporaneitate este un miracol.

Într-un sat pitit în dealurile Vrancei încă își mai trăiește zilele un obicei străvechi, o reminiscență din teatrul popular. Se știe că pe teritoriul românesc genul dramatic, teatrul

popular cu subiect creștin n-a prea existat ca în Occident. Dar câteva obiceiuri au prins formă dramatică.

De exemplu, în amintirea episodului biblic al exterminării copiilor foarte mici, până la trei ani, de către Irod, s-a născut obiceiul intitulat „cu Irozii“ sau „Irozii“, la noi, rod al unui sincretism, încât se suprapune pe o practică mai veche, agrară, a „Plugușorului“.

Astfel în zorii zilei de Sfântul Vasile, ceata (sau cetele de flăcăi, acolo unde orgoliile sunt mai multe) pregătită din timp cu recuzită specifică reprezentând evenimente, vârste, ocupații caracteristice vieții satului, colindă întreg satul pentru a anunța că noul an agricol a început. Ceata are un căpitan care spune „Plugul“ la curtea fiecărui gospodar.

Măștile purtate de ceată sunt orientate pe ocupații: preotul-dascălul, pădurarul, soldatul, polițistul, vrăjitoarea; vârste: mirele-mireasa, moșul și baba; sacrul și profanul: diavolul, moartea; etnii specifice: țiganul și țiganca etc. Spectacolul este interesant și așteptat cu nerăbdare, antrenează întregul sat, indiferent de vârste și ocupații, pentru că oamenii și faptele lor se recunosc ca într-o oglindă comică.

Partea mai interesantă este „spartul plugului”, adică adunarea cetei, după ce a colindat tot satul, în dreptul unei fântâni străvechi, unde se spune pentru ultima dată pe anul respectiv „Plugul“, apoi urmează demascarea și aprecierea prestației de către comunitate. Totul se sfârșește cu o horă la care participă satul întreg.

Deși acest colind poartă numele de sorginte biblică, amintește de episodul menționat, totuși a rămas puțin din amintirea lui. Din ceată, în timp ce căpitanul spune „Plugul“ câțiva mascați, soldatul, moartea, polițistul, diavolii au misiunea de a simula prinderea copiilor mici, amintind de intervenția soldaților lui Irod, iar mamele au sarcina de a-i apăra.

În mod interesant, s-au suprapus în acest obicei vechi practici dacice, de substrat, și anume „Plugușorul“ cu practici mai noi, romane, legatele de anul nou agrar și strămutate la 1 ianuarie, cu sugestii biblice.

Pitorescul obiceiului este legat de măști. Ceata mai unește și alte obiceiuri care se practică tot în aceeași zi, unele până la Bobotează, de exemplu, Capra, o altă formă de colind. În ceata Irozilor se află și capra, ursul, lupul etc. animale specifice arealului subcarpatic, cu încărcătură simbolică. Capra se asociază alaiului diavolului, amintind de alaiul lui Dyonisos, de satyri.

Este greu de spus dacă obiceiul, cu toate modernizările sale, va supraviețui. Satele românești sunt îmbătrânite, școlile aproape desființate, unii au luat calea pribegiei către oraș sau către alte zări străine. Dorul de casă ar mai ține puțin obiceiul în atenție, dar ca toate ale lumii și acest obicei pare a se pierde în negura uitării.

DATINI STRĂMOŞEŞTI DE CRĂCIUN ŞI ANUL NOU

Profesor Chitea Mihaela

Şcoala „Nicolae Bălcescu“ Piteşti, jud. Argeş

Pentru noi toţi, iarna nu este numai anotimpul zăpezii şi al frigului, ci şi acela al bucuriilor prilejuite de atâtea datini şi obiceiuri legate de sărbătorirea Naşterii Domnului.

Fiecare popor are propria mitologie, alcătuită din legende şi povestiri ce explică anumite evenimente importante ale vieţii indivizilor şi a poporului ca întreg. La români, legenda lui Crăciun, păstorul din poveste, a fuzionat foarte frumos cu mitul Naşterii Domnului.

Putem spune că obiceiurile legate de sărbători fac parte din cultura tradiţională a neamului nostru. Este o mare bucurie că încă se mai păstrează în unele zone ale ţării aceste datini care ne ajută să înţelegem sărbătoarea respectivă precum şi să ne bucurăm împreună de Marele Praznic. Păstrarea acestor datini este o mărturie vie a faptului că avem o conştiinţă a neamului din care facem parte.

În popor se spune că, fără acordul soţului, Crăciuneasa o adăposteşte pe Fecioara Maria în grajd, singurul loc cald care mai era liber. Supărat de nesupunerea soţiei, Crăciun îi taie mâinile, dar Maica Domnului i le lipeşte la loc. Minunea îl converteşte pe Crăciun la Creştinism. De bucurie că nevasta sa a scăpat de pedeapsa lui necugetată, Crăciun aprinde un rug din cioate de brad în curte şi joacă hora cu toate slugile lui. După joc, împarte Sfintei Familii daruri păstoreşti: lapte, caş, urdă, smântâna. De aici, transfigurarea lui Moş Crăciun într-un personaj mitologic, care aduce de ziua naşterii lui Iisus daruri copiilor. Acest obicei se suprapune cu amintirea darurilor pe care, după legenda evanghelică, le aduceau regii-magi, în staul, noului Mesia. Cântecele de bucurie adresate de slugile lui Crăciun s-au transformat în colinde.

Începând cu noaptea de 23 spre 24 decembrie, de la miezul nopţii şi până la revărsatul zorilor, uliţele satelor răsună de glasurile cristaline ale micilor colindători. Cu traista după gât, cu bâta în mâna şi căciula pe urechi, colindătorii merg din casă-n casă şi strigă la ferestrele luminate: „Bună dimineaţa la Moş Ajun,/ Ne daţi ori nu ne daţi”.

Obiceiurile, după cum am mai zis, ţin de conştiinţa poporului român pentru că exprimă înţelepciunea populară a acestui neam, sunt esenţe ale bogăţiei noastre spirituale. Însă cele mai răspândite şi mai fastuoase s-au dovedit a fi cele legate de marele Praznic al Crăciunului şi de sărbătorirea Anului Nou. Repertoriul tradiţional al obiceiurilor şi al

tradiţiilor româneşti cuprinde pe lângă colindele propriu-zise: cântece de stea, Vifleemul, Pluguşorul, Sorcova, Vasilica, jocuri cu măşti (Ţurca, Cerbul, Brezaia), teatrul popular, dansuri (Căluţii, Căluşarii) şi o seamă de datini, practici, superstiţii, ziceri, sfaturi cu originea în credinţe şi mituri străvechi sau creştine.

Un obicei foarte cunoscut este „tăierea porcului“. În unele zone ale ţării, porcul se taie de Ignat, adică în 20 decembrie. Se zice că porcul care n-a fost tăiat în această zi nu se mai îngraşă, căci şi-a văzut cuţitul. Sângele scurs din porc după ce a fost înjunghiat se pune la uscat, apoi se macină si se afumă cu el, peste an, copiii ca să le treacă de guturai, de spaimă şi de alte boli.

Un alt obicei foarte cunoscut este împodobirea pomului de Crăciun, a bradului. Bradul care este veşnic verde simbolizează viaţa, făcându-se astfel analogie cu viaţa care intră în lume odată cu Naşterea Fiului lui Dumnezeu, Căci Cel Ce este Viaţa Se naşte pentru ca noi să dobândim viaţa veşnică. Datina împodobirii bradului de Crăciun pare a fi de obârşie germană, aşa cum este și cântecul „O, brad frumos!”

Capra, Ţurca, Brezaia sunt câteva dintre datinile de Crăciun şi Anul Nou. Dimitrie Cantemir spune în „Descrierea Moldovei“ că „Ţurca este o joacă iscodită încă din vremurile bătrâne, din pricina ciudei şi scârbei ce o aveau moldovenii împotriva turcilor“. Cu ţurca, capra sau brezaia umblă tinerii începând de la Ignat şi sfârşind cu zilele Crăciunului şi prin unele părţi în ziua de Sf. Vasile până seara. Numele de Ţurca, Capra sau Brezaia îl poartă unul dintre tinerii mascaţi.

Jocul „caprei” (uciderea, bocirea, înmormântarea, învierea) a fost la origine, desigur, un ceremonial grav, un element de cult. În cadrul sărbătorilor agrare, jocul a devenit un ritual menit să aducă rodnicie anului care urmează, spor de animale în turmele păstorilor, succesul recoltelor – invocat şi evocat de boabele care se aruncau de gazdă peste cortegiul „caprei”.

Obiceiul pare că îşi are originea în cele ale romanilor şi elinilor: fie în jocurile şi cântecele desfăşurate în jurul altarelor păgâne de preoţii sau cântăreţii travestiţi în dobitoace cu ocazia sărbătorilor date pentru cinstea zeilor, ori în versurile satirice contra generalilor ce repurtau vreun triumf, fie în amintirile vagi despre dansurile cunoscute la greci sub numele unor păsări răpitoare.

Capra joacă după fluier, iar la terminare unul din flăcăi, apropiindu-se de masa unde sunt membrii familiei, începe să vornicească. Flăcăii joacă pe stăpâna casei, pe fete şi chiar pe servitoare, dacă sunt acasă, şi apoi se îndepărtează mulţumind.

Acestea sunt doar câteva din obiceiurile şi datinile prin care românii mărturisesc Naşterea Domnului.

Noi, dascălii, avem obligaţia să facem din creaţia noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porţile cunoaşterii şi cu care vom fi primiţi şi apreciaţi fără îndoială oriunde în lume.

De asemenea, suntem obligaţi să-i învăţăm pe copii să preţuiască şi să respecte obiceiurile şi tradiţiile în care s-au născut, să-i învăţăm să iubească meleagurile natale, portul românesc şi pe români. Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identităţii neamului românesc fără de care nu am mai putea şti de unde venim şi cine suntem de fapt noi românii pe acest pământ.

Noi trebuie să-i ajutăm pe copii să înţeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumuseţea României, istoria şi mai ales sufletul neamului.

BIBLIOGRAFIE

Datini strămoşeşti de Crăciun şi Anul Nou, Editura Pentru Turism, 1990

Ion Apostol Popescu, „*Studiu de folclor şi artă populară*“

Revista „*Învăţământul preşcolar*“ 1-2, 2000

TRADIŢII DE IERI, OBICEIURI DE AZI

Profesor Corodeanu Marinela Alexandrina
Şcoala Gimnazială „Decebal“ Cricău, jud. Alba

Nu o să polemizez cu bine-cunoscuta replică „Pe vremea noastră...“. Sunt lucruri care atunci aveau o semnificaţie, iar astăzi sunt ritualuri, dar nimeni nu se mai întreabă de ce. Copil fiind, am crescut la bunici. De la ei am învăţat o mulţime de lucruri, aparent banale, dar care pentru ei cântăreau foarte greu. Aveau animale şi eu nu puteam merge dimineaţa la animale dacă nu mă spălam pe faţă. Mai târziu am înţeles că respectând lucrurile mărunte, reuşim să acordăm importanţa cuvenită lucrurilor mari. Astfel de lucruri facem noi, dascălii, în fiecare zi. Luăm situaţii de viaţă şi le oferim elevilor noştri. Le spunem studiu de caz. Şi eu încep orele de dirigenţie cu: „*Hai să vă spun o poveste!*“ Şi în funcţie de temă, spun povestea şi construim apoi alte şi alte poveşti cu prinţi, prinţese şi... copiii din clasă.

La fiecare început de anotimp, mă străduiesc să le spun elevilor câte ceva despre sărbătorile laice. Apoi, urmează tema: „Întrebaţi acasă bunicii sau părinţii, sau vecinii mai în vârstă, ce făceau ei când erau tineri, de sărbătoarea cutare.“ Iar ei întreabă şi apoi vin şi povestesc. Astfel, menţin legătura cu persoanele mai în vârstă, află lucruri noi despre obiceiuri vechi şi, mai ales, ajung să le placă anumite obiceiuri. Şi doresc şi ei să facă!

Nu sunt o nostalgică, dar consider că nu ne putem rupe de trecut. Nu putem renunţa la obiceiuri şi tradiţii, pentru că acestea ne oferă identitate. Elevii noştri, tinerii noştri, au nevoie de valori, care să nu fie nici manelizate, nici mediatizate, valori care se găsesc în simplitatea omului de rând, a omului tributar datinilor, care trăieşte în armonie cu natura şi care, după un calendar numai de el ştiut, îşi însămânţează ogorul şi ştie citi semnele timpului şi ale recoltei viitoare în florile de salcâm, cărăbuşii de mai şi cântecul pitpalacului.

OBICEIURI PASCALE

Profesor ing. Costache Daniela,
Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București, Sector 2
Profesor Radu Cătălin Cristian,
Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București, Sector 2

Învierea Domnului este una dintre cele mai importante și mai frumoase sărbători ale creștinătății. Ea are darul de a aduce familia împreună și este plină de obiceiuri tradiționale.

Paştele reprezintă sărbătoarea Învierii lui Iisus Christos. Începutul acestei sărbători e văzut chiar în Cina cea de Taină, pâinea şi vinul simbolizând sacrificiul trupului şi al sângelui, ca preţ al răscumpărării.

În tradiţia ortodoxă, începutul sărbătorii e marcat odată cu postul de şapte săptămâni.

O semnificaţie foarte importantă o are Joia Mare din Săptămâna Patimilor. Din această zi, ţăranii încetează lucrul la câmp şi se concentrează asupra casei, a curţii, pentru ca totul să fie curat. Tot în Joia Mare, femeile încep să pregătească pască şi să vopsească ouăle. Potrivit tradiţiei, la miezul nopţii dintre sâmbătă şi duminică, oamenii se trezesc din somn în bătaia clopotelor. Se spală cu apă curată, îşi pun straie noi, iau câte o lumânare şi pornesc către biserică. Acasă le e îngăduit să rămână doar celor foarte bolnavi.

La biserică, preotul – cu Sfânta Evanghelie şi crucea în mână, urmat de alaiul de credincioşi – iese cu lumânarea aprinsă (Lumina) şi înconjoară biserica de trei ori. Serviciul divin se desfăşoară afară, iar când preotul va rosti „*Christos a înviat!*“ toţi cei prezenţi la acest serviciu religios vor spune „*Adevărat a înviat!*“. Răspunsul e recunoaşterea tainei Învierii, iar aceasta va fi formula de salut timp de 40 de zile, până la Înălţarea Domnului.

Cu lumânarea aprinsă, fiecare se întoarce acasă şi face o cruce mică pe peretele dinspre răsărit, afumându-l cu lumânarea, pe care o va păstra tot restul anului.

Oamenilor le este permis să mănânce bucăţele (pasca/pâinea, ouăle roşii, carnea de miel, sarea şi vinul) abia după ce acestea se sfinţesc şi după ce fiecare persoană participă la Liturghie. Se spune că aceia care ciocnesc ouă roşii în ziua de Paşte se vor întâlni şi pe lumea cealaltă.

Prima zi de Paşte trebuie să fie petrecută liniştit, fiind interzisă orice activitate distractivă. În această zi, e interzis şi somnul.

Luni, a doua zi de Paşte, oamenii dau de pomană pentru cei morţi, mergând, în cele mai multe cazuri, la cimitir. O credinţă răspândită printre români e că, timp de o săptămână

de la Înviere, porţile Raiului sunt deschise larg. Tocmai de aceea se spune că sufletele celor care mor în Săptămâna Luminată ajung direct în Rai. În funcţie de zonele ţării, există obiceiuri şi obiceiuri.

Poate cel mai de notorietate e unul din zona Transilvaniei, cunoscut sub numele de „stropit“. Potrivit acestui obicei – preluat de la maghiari – băieţii merg în familiile în care există o fată sau mai multe, pe care le stropesc cu parfum, „ca să nu se veştejească“. „Stropitul“ este păstrat şi azi şi reprezintă un bun prilej pentru o reîntâlnire cu prietenii, şi, în fond, de distracţie.

În părţile Sibiului, există obiceiul ca de Paşti să fie împodobit un pom (un arbust) asemănător cu cel de Crăciun. Singura deosebire constă în faptul că, în locul globurilor, se agăţă ouă vopsite (fără conţinut). Pomul poate fi aşezat într-o vază frumoasă şi farmecul sărbătorii sporeşte cu o podoabă de acest fel.

În Maramureş, zona Lăpuşului, dimineaţa în prima zi de Paşti, copiii (până la vârsta de 9 ani) merg la prieteni şi la vecini să le anunţe Învierea Domnului. Gazda dăruieşte fiecărui urător un ou roşu. La plecare, copiii mulţumesc şi urează gospodarilor „*Sărbători fericite*“. La această sărbătoare, pragul casei trebuie trecut mai întâi de un băiat, pentru ca în acea gospodărie să nu fie discordie tot restul anului. Sărbătoarea Paștelui își are obiceiurile si tradițiile specifice, în funcție de zonele țării. În Transilvania, datorita confluențelor orientale și occidentale pe care le are regiunea, Paștele a adoptat de-a lungul timpului tradiții specifice atât de la sași, de la maghiari, cât și de la români.

După respectarea Postului Mare, în satele românești se trăiește solemnitatea Săptămânii Patimilor. În aceasta săptămână, țăranii încearcă să încheie toate activitățile gospodărești: pământul să fie arat și semănat, casele să fie văruite. În Miercurea, Joia și în Vinerea Mare femeile pregătesc pasca, mielul si ouăle, a căror încondeiere se distinge în Transilvania printr-o varietate mare de modele si culori. Toate acestea reprezintă elementele purtătoare ale simbolului sacrificiului pascal și al Învierii.

În dimineața primei zile de Paște, în unele sate transilvănene toți membrii se spală pe față cu apa dintr-un vas în care a fost pus un ou roșu, un ban de argint și o crenguță cu busuioc. Tot în această zi, în unele zone există credința că îți va merge bine dacă prima persoană care intră în casă va fi un bărbat.

A doua zi de Paște se distinge în Transilvania prin obiceiul „udatului“. Băieții îmbrăcați în haine tradiționale mergeau odinioară să stropească fetele. Obiceiul stropitului de Paști a fost adus în Transilvania în perioada Evului Mediu de sașii din zona Sibiului și s-a răspândit în toate comunitățile reformate și catolice din Ardeal. Se spune că fetele care ar fi

stropite vor avea noroc tot anul. În trecut, fetele erau udate cu apă din fântână, însă în zilele noastre apa a fost înlocuită cu diverse sortimente de parfum.

Există și o serie de superstiții pentru perioada de Paște. Se spune, de exemplu, că celui care va dormi în ziua de Paște îi va ploua fânul și se va strica. De asemenea, se spune că cei care mănâncă miel n-au voie să dea oasele la câini, ci trebuie să le îngroape sub un măr, iar cojile de ouă se dau pe apă. De Paște, cine merge la biserică trebuie să-și pună un ou roșu în sân ca tot anul să fie roșu și frumos, iar fetele să aibă pețitori.

Tot în aceste părți ale țării există și tradiția ca bărbații din sat să se întreacă la ciocnitul ouălor.

La noi în școală, în fiecare an se organizează expoziție cu ocazia sărbătorilor pascale, unde sunt expuse ouăle confecționate de către elevi sub îndrumarea maiștrilor și a pedagogilor. Se fac ouă pe diferite suporturi, folosind materiale variate. Se confecționează și felicitări, folosind diferite tehnici.

Munca elevilor este lăudată prin aprecierea lucrărilor acestora de către cadrele didactice.

OBICEIURI ÎN LUNA LUI MĂRȚIȘOR

Profesor ing. Costache Daniela,
Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București, Sector 2
Profesor Radu Cătălin Cristian,
Liceul Tehnologic Special Nr. 3, București, Sector 2

În general, femeile și fetele primesc mărțișoare și le poartă pe durata lunii martie, ca semn al sosirii primăverii. În Moldova însă, obiceiul este ca fetele să dăruiască mărțișoare băieților. Împreună cu mărțișorul se oferă adesea și flori timpurii de primăvară, cea mai reprezentativă fiind ghiocelul.

Arheologii au descoperit obiecte cu o vechime de mii de ani care pot fi considerate mărțișoare. Ele au forma unor mici pietre de râu vopsite în alb și roșu, înșirate pe ață, pentru a fi purtate la gât. Cele două culori sunt deschise interpretărilor: roșul poate semnifica vitalitatea femeii, iar albul – înțelepciunea bărbatului.

Astfel, șnurul mărțișorului exprimă împletirea inseparabila a celor două principii.

Semnificația firelor alb și roșu ce se împletesc într-un șnur de care este prins un mic obiect este relevată și de unele legende.

Istoria mărțișorului are la bază atestări documentare vechi și începe cu Soarele care, întruchipat într-un bărbat chipeș, cobora pe pământ pentru a dansa hora în sate. Un dragon l-a răpit și l-a închis într-un beci al unui palat și, de teama creaturii înfricoșătoare, nimeni nu îndrăznea să-l salveze pe Soare. Un tânăr curajos însă a călătorit trei anotimpuri (vara, toamna și iarna) până a găsit castelul și s-a luptat cu dragonul multe zile până a reușit să-l înfrângă. Soarele a fost eliberat astfel, iar sângele tânărului rănit a căzut pe zăpadă transformând-o în ghiocei.

Conform unui mit care circulă în Republica Moldova, în prima zi a lunii martie, frumoasa Primăvara a ieșit la marginea pădurii și a observat cum, într-o poiană, într-o tufă de porumbari, de sub zăpadă răsare un ghiocel. Iarna a chemat vântul și gerul să distrugă floarea și ghiocelul a înghețat, însă Primăvara a dat la o parte zăpada, rănindu-se la un deget din cauza mărăcinilor. O picătură de sânge fierbinte a căzut pe floare făcând-o să reînvie. În acest fel, Primăvara a învins Iarna, iar culorile mărțișorului fac trimitere la sângele roșu pe zăpada albă.

Se spune că, în vechime, mărțișorul era confecționat din două fire răsucite de lână colorată - albă și neagră sau albă și albastră - și era dăruit în prima zi din luna martie.

Obiceiul mărțișorului este de fapt o secvență dintr-un scenariu ritual de înnoire a timpului - primăvara, la moartea și renașterea simbolică a Dochiei.

Unele tradiții spun că firul mărțișorului, funie de 365 sau 366 de zile, ar fi fost tors de Baba Dochia, în timp ce urca turma la munte. Asemănător Ursitoarelor care torc firul vieții copilului la naștere, Dochia torcea firul anului primăvara, la nașterea timpului calendaristic. De aceea, mărțișorul este numit de etnologul Ion Ghinoiu „funia zilelor, săptămânilor și lunilor anului, adunate într-un șnur bicolor“.

Originile sărbătorii mărțișorului nu sunt cunoscute exact, dar se considera că ea a apărut pe vremea Imperiului Roman, când Anul Nou era sărbătorit în prima zi a primăverii, în luna lui Marte. Acesta nu era numai zeul războiului, ci și al fertilității și vegetației. Această dualitate este remarcată în culorile mărțișorului, albul însemnând pace, iar roșul - război. Anul Nou a fost sărbătorit pe 1 martie până la începutul secolului al XVIII-lea.

Mărțișorul este, înainte de orice, un simbol. Până în veacul trecut, mărțișorul se dăruia copiilor și tinerilor – fete și băieți – de 1 Martie, înainte de răsăritul soarelui. Șnurul de mărțișor, format din două fire de lână răsucite, colorate în alb și roșu, sau în alb și negru, reprezintă contrariile: vara-iarna, căldura-frig, lumina-întuneric, fertilitate-sterilitate.

Șnurul era legat la mână, prins în piept și purtat, după zone, până la Măcinici, Florii, Paste, Armindeni, sau până la înflorirea unor pomi fructiferi. Apoi era agățat, ca semn benefic, pe ramurile înflorite de măceși, vița-de-vie, vișin, cireș, se punea sub cloșca ori se agăța la icoană.

Ziua scoaterii mărțișorului era marcată de o petrecere numită „băutul mărțișorului“. Cu trecerea timpului, de șnurul bicolor s-au legat monede de argint și de aur. În ziua de astăzi, de acest șnur se atârnă obiecte artizanale, întruchipând diferite animale, flori sau litere.

Cum și când se poartă mărțișorul?

Ca să respectăm tradiția, mărțișorul trebuie legat la răsăritul soarelui, în prima zi a lunii martie. El se poartă de la 1 martie până când se arată semnele de biruință ale primăverii: până se aude cucul cântând, până ce înfloresc cireșii ori trandafirii, până ce vin berzele sau rândunelele. Atunci, mărțișorul nu se aruncă, ci se leagă de un trandafir sau de un pom înflorit, ca să ne aducă noroc.

Dincolo de obiceiuri și simboluri legate de mărțișor, el rămâne ca o întrupare a bucuriei de a trăi, a dragostei de viață, un semn prin care noi, oamenii salutăm renașterea naturii odată cu venirea primăverii. Mărțișorul rămâne, peste timp, simbolul soarelui atotputernic și al purității sufletești. V-ați gândit, vreodată, că a dărui un mărțișor înseamnă a dărui o fărâma de soare ?

Mărțișorul era pus la mâinile sau la gâtul copiilor pentru a le purta noroc în cursul anului, pentru a fi sănătoși și curați ca argintul la venirea primăverii. În unele zone, copiii purtau mărțișorul 12 zile la gât, iar apoi îl legau de ramura unui pom tânăr. Daca în acel an pomului îi mergea bine însemna că și copilului îi va merge bine în viață. În alte cazuri, mărțișorul era pus pe ramurile de porumbar sau păducel în momentul înfloririi lor, copilul urmând să fie alb și curat ca florile acestor arbuști.

În prezent, mărțișorul este purtat întreaga lună martie, după care este prins de ramurile unui pom fructifer. Se crede că acesta va aduce belșug în casele oamenilor. Se zice că dacă cineva își pune o dorință în timp ce atârna mărțișorul de pom, aceasta se va împlini. La începutul lui aprilie, într-o mare parte a satelor României și Moldovei, pomii sunt împodobiți de mărțișoare. În Transilvania, mărțișoarele se atârnă de uși, ferestre, de coarnele animalelor domestice, întrucât se considera ca astfel se vor speria duhurile rele.

La noi în școală, în fiecare an se organizează expoziție cu ocazia zilei de 1 Martie, unde sunt expuse mărțișoarele confecționate de către elevi sub îndrumarea maiștrilor și a pedagogilor. Se fac mărțișoare pe diferite suporturi, folosind materiale variate. Se confecționează și felicitări, folosind diferite tehnici.

Munca elevilor este apreciată prin aprecierea lucrărilor acestora de către cadrele didactice.

LA SFAT CU BUNELUL – o ședzătoare de suflet și pentru suflet…

Învățătoare Elena Covalciuc
Conducătorul Cercului Etnofolcloric „La gura sobei“
Liceul Teoretic „Mihai Eminescu“, Municipiul Ungheni, Republica Moldova

Toamna e un anotimp harnic și bogat în culoare. E anotimpul când frumoase brume și pun cununa peste case, peste flori. Este perioada anului când se joacă nunți și cumetrii, se sărbătorește hramul bisericii, al localității, al casei.

De marele praznic al Sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil, ne-am primenit Casa Mare, ne-am îmbrăcat în straie de sărbătoare și ne-am așezat la „Gura sobei“, unde e cald și miroase a pâine caldă, a gutuie, a țigăncușe... Căci, de-a lungul existenţei sale, poporul a plăsmuit numeroase obiceiuri şi tradiţii, datini şi credinţe. Ce poate fi mai frumos decât să stai la „Gura sobei“ la sfat cu bunelul.

I-am avut lângă noi pe domnii Vasile Lupu, Ion Nanu și Pavel Ciumac. Oaspeți dragi au fost D-nul Petru Langa, directorul liceului; D-nul Oleg Balan, viceprimar; D-nul Vrănescu Igor, comisarul Inspectoratului Raional de Poliție și D-na Mariana Iurii cu fiul Nicolae, bunicile și părinții elevilor.

Cât de frumos și plăcut este să-ți delectezi văzul și auzul cu datinile și obiceiurile din străbuni, să trăiești, să simți și să descoperi obiceiuri ce ne-au construit ca neam și popor?! Buneii au depănat firul amintirilor, au povestit despre tradițiile de hramul casei, al localității. D-nul Ion Nanu i-a învățat pe copii jocul copilăriei „De-a bâza“.

Bunelul Ralucăi, D-nul Vasile Lupu ne-a alinat sufletul cu un buchet de melodii. Am audiat cu drag cântecele „*Tata*“, „*La Ungheni Aleea cu castani*“. Au înviorat ședzătoarea dansatorii ansamblului „*Struguraș*“ și „*Unghenenii*“. Elevii clasei noastre au dramatizat „*Povestea cu furnica*“ și au dansat „*Coasa*“. Horă din străbuni, jucată alături de bunei și părinți, a încununat finalul ședzătorii „*La sfat cu bunelul*“.

O familie unită și frumoasă este cea în care cele mai importante valori sunt puse la loc de cinste și onoare. Frumoși la chip și buni la suflet, buneii au transmis nepoțeilor valorile străbune din tezaurul moștenit de-a lungul anilor! Căci, atât cât vor răsuna cântece populare, vom dansa horele din străbuni, atât vom exista ca neam.

AFIȘIERUL CLASEI

FOLCLORUL - PARTE COMPONENTĂ A SUFLETULUI UNUI POPOR

Profesor Alina Sorinela Didu

Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski“ Melinești, jud. Dolj

„Folclorul nostru… nu numai că este sublim, dar te face să înţelegi totul. E mai savant decât toată muzica aşa-zisă savantă, şi asta într-un fel cu totul inconştient, e mai melodic decât orice melodie, e duios, ironic, vesel, grav.“ asta spunea marele nostru compozitor George Enescu.

Dar oare ce putem spune noi astăzi despre originile noastre? Mai suntem noi dornici să mai acordăm atenția cuvenită unei componente importante a literaturii noastre, și anume FOLCLORUL? Știm oare cu toții că, de fapt, dacă nu erau oamenii aceia care au creat folclorul, înaintașii noștri, nu eram ceea ce suntem noi astăzi – o generație care se bucură de tehnica avansată?

Dacă nu prea ne pasă de folclor, înseamnă că nu ne pasă de noi; pentru că folclorul este o parte din sufletul nostru.

Ca orice om conștient de faptul că generațiile actuale sunt acaparate permanent de tehnică, m-am gândit deseori cum aș putea să contribui și eu la redescoperirea bucuriei de a simți prin vene originile. M-am temut uneori că încercarea va da greș, dar nu am renunțat. Am încercat și au dat roade eforturile mele.

Cum am procedat?! Am inițiat mai întâi un curs de folclor: „*Incursiune în folclorul autentic românesc*“. Am avut succes, pentru că s-au înscris la curs în fiecare an cel puțin 25 de elevi. I-am învățat să coasă, să croșeteze, să confecționeze păpuși pe linguri de lemn, să picteze pe farfurii și căni de lut, să împletească foi de porumb etc. Am avut și am în continuare meșteri de seamă: mama mea care tricotează și croșetează „cu mâini de aur“; meșteri populari; elevi care au învățat, la rândul lor, de la profesori, bunici, părinți. Toate obiectele confecționate sunt păstrate cu sfințenie în expoziții cu care ne mândrim.

O altă metodă eficientă de a-i determina pe elevi să prețuiască folclorul a fost realizarea unui proiect de promovare a tradițiilor românești: „*Ieri meșteșugar, azi antreprenor prin tradiții și folclor*“. În cadrul acestui proiect, elevii școlii au beneficiat de mai multe activități, printre care amintesc: excursii la Horezu și Dumbrava Sibiului; frecventarea unor cursuri de dansuri populare, precum și a unor ateliere de pictură sau de confecționare a unor măști cu specific popular. Elevii noștri au savurat momentele în care specialiști veniți din

multe zone ale țării i-au inițiat în tainele folclorului.

De asemenea, în timpul liber, am plecat cu elevii și câteva cadre didactice să culegem folclor de la bătrânii din satele oltenești.. Toate materialele au fost publicate în culegerea de folclor „*Întoarcerea la rădăcini*“.

La sfârșitul lunii mai, în fiecare an, școala noastră desfășoară si un festival - concurs numit „*Festivalul Cântecele și dansurile Amaradiei*“, la care participă concurenți din mai multe zone ale țării noastre.

Nu uităm de sărbători să mergem la colindat pentru a anunța Nașterea Mântuitorului. Îmbrăcați în costume populare, unele vechi de peste o sută de ani, altele mai noi, colindăm bătrânii internați la Unitatea Medico-Socială din comuna Melinești. În fiecare an aducem bucurie pe chipurile bătrânilor și asta ne face foarte fericiți.

Recent am desfășurat o activitate prilejuită de sărbătorile de primăvară. activitate intitulată „*Tradiții și obiceiuri de primăvară în satele oltenești*“, gazda noastră fiind Biblioteca Județeană „*Alexandru și Aristia Aman*“.

Părerea mea este că ar trebui să se acorde o atenție deosebită acestui tip de activități, bazat pe promovarea artei meșteșugărești și a folclorului, în general, și la clasele primare, și la cele mai mari. Ar trebui să se introducă în programa școlară cursuri de folclor. Așa am cunoaște și am înțelege mai bine tradițiile de Paște, de Rusalii, de Crăciun, de nuntă... Ce frumos că, în acest mod, în sens pozitiv, se îngemănează religia cu folclorul, Cerul cu pământul, Dumnezeu cu omul!

Avem o țară minunată, avem înaintași de seamă, avem folclor cu care ne putem mândri. Avem ***rădăcini*** bine înfipte în această lume efemeră. Și-atunci de ce de multe ori uităm de ele?!

COSTUMELE POPULARE DIN ZONA CORABIA, JUDETUL OLT MĂRTURIE PESTE TIMP

Profesor Dimulescu Ramona Diana
Colegiul Tehnic Danubius Corabia, jud. Olt

Costumul popular reprezintă un martor peste timp, un document, care s-a dezvoltat odată cu istoria poporului român. Pe parcursul istoriei, portul popular a căpătat aspecte diverse de la o regiune la alta, de la o epocă la alta. Ceea ce dă unitate portului nostru popular este întrebuințarea țesăturilor albe de in, bumbac, cânepa, borangic, lână, produse în fiecare familie.

Ca profesor de limba și literatura română, am considerat o datorie de suflet să organizez „Parada portului popular“ din zona noastră. Elevii au fost receptivi și au scos din lada de zestre a bunicelor costume populare de o valoare inestimabilă. Ei au înțeles că veșmintele populare s-au diferențiat pe grupuri de vârsta, fiecare categorie purtând un alt tip de costum. Elementele care diferențiau vizau aspecte legate de felul cum purtau părul, de învelirea capului cu diferite piese, de culorile folosite în confecționarea costumelor. În zona noastră, costumele populare erau simple si foarte comode, confecționate din cânepa, in, lână, lucrate în casă.

Femeile pricepute țeseau în război pânza și ștergare din borangic, la lumina lămpii de petrol. Vestimentația confecționata era destinată zilelor de sărbătoare sau de lucru la câmp.

La băieți, vestimentația era compusă din izmene lungi, din cânepă sau bumbac, iar la mijloc purtau brâu din lână sau bumbac, țesut în război. Peste izmene purtau cămașă lungă, care la lucru era simplă, iar în zi de sărbătoare era cu „râuri“ sau „cusături“, la poale și mâneci. Cusăturile erau pe fir sau muscă, iar culorile dominante erau albastru, negru, verde, mov, iar la tineri, verde, roșu. Pe cap, bărbații si băieții purtau pălărie din paie sau cumpărată din comerț, din fetru. Cei mai mulți umblau desculți, iar în zilele de sărbătoare încălțau sanda de cauciuc sau opinci din piele de porc. În zilele friguroase, peste cămașă si izmene, băieții purtau pantaloni din aba“, țesută în casă, zăbun gros împletit de femei, peste care puneau „chieptar“ de miel. Mai târziu acest pieptar a fost înlocuit de strâmtar, făcut de cojocar, care avea mâneci si era tot din blană de miel, pe cap purtau căciula de miel, iar în picioare aveau ciorapi de lână împletiți în cinci cârlige sau într-un cârlig sau opinci cu nojițe sau gumari. Fetele, vara purtau cămașă lungă cu mâneci largi, având cusături „râuri“, altiță sau musculițe, pe mâneci, piept si gât. Fetele mai înstărite aveau la poale dantela împletită cu igliță. Poalele

erau tot din țesături de casă și din bumbac sau in. Pe timp de iarnă, fusta era tricotată mai gros. Peste cămașă purtau ilicul împletit într-un cârlig, din lână de diferite culori, apoi flanela (zăbunul). Pe cap purtau basma sau boboadă, iar în picioare ciorapi de lână. Pe măsură ce creșteau, fetele își confecționau veșminte mai îngrijite, cu mai multe cusături, pe cap purtau tulpan din pânza sau marchizet, care aveau pe margini „spițuri croșetate“.

Iarna, bărbații purtau peste cămașă si izmene, pantaloni de „aba“, țesută în război, zăbun tricotat, „chieptarul“ din lână de oaie. Cei mai înstăriți purtau ipingele de „aba“ sau cojoace lungi din blană de oaie, confecționate de cojocarii satului.

O piesă demnă de amintit este, la femei, fusta țesută în casă, în clini sau cloș, în culorile mov, grena, albastru. Pe cap femeile purtau tulpane sau basmale subțiri. Femeile bătrâne purtau pe cap barișul, tulpanul mai închis la culoare și iarna broboadă.

Iarna, bărbații mai înstăriți purtau cioareci (pantaloni pe picior) sau croiți din mai multe părți: foile din față, foile din spate și turul. La talie aveau o tivitură lată pe care se băga bârnișorul din lână răsucită. Pe lateral se aplica un șiret negru, numit „gaietan“ confecționat din lână.

Brâul încingea mijlocul și era țesut din lână roșie, la bărbați, iar femeile se încingeau cu bete, din lână multicoloră. Nu întâmplător am lăsat la final o piesă specific oltenească și anume „boscelele“, purtate cu mândrie de bunicile, străbunicele și mamele noastre, dar mai ales păstrate cu sfințenie și transmise generațiilor următoare. Elevele mele au putut constata că boscelele s-au păstrat 100-150 de ani în lăzile de zestre cu naftalină sau foi de tutun între ele. Boscelele sunt formate din două piese, pe fond roșu, din lână țesută cu motive geometrice, florale sau zoomorfe. Demn de remarcat este prezența oamenilor prinși de mână, adică hora, nelipsită din viața oamenilor de la țară, prezența frunzei viței de vie, a păsărilor. Boscelele țesute în război, adevărate nestemate, ieșite din mâinile femeilor oltence, ne identifică în context național și european. Elevele mele au învățat să-și prezinte costumul popular, dar mai ales cum să-l poarte. Au învățat ca bosceaua din spate se pune prima, legată cu bârnișorul de mijloc, apoi cea din față.

În completarea paradei portului popular, am organizat expediții în incinta școlii, dar și un mini-muzeu de etnografie și folclor unde elevii s-au întrecut în a prezenta piese de vestimentație sau obiecte vechi specifice zonei noastre. Elevii au înțeles și apreciat talentul străbunicilor și bunicilor lor și au înțeles că trebuie să păstreze, să prețuiască și să transmită costumul popular generațiilor viitoare.

Elevii mei au înțeles că poporul român, neamul nostru românesc a avut tradiții, datini, obiceiuri, dar și port popular, care ne-au făcut cinste și trebuie păstrate cu sfințenie.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE PRIMĂVARĂ – VARĂ

Profesor înv. preşcolar Drăghița Andreea
Grădinița P.P. Nr. 11 Alba Iulia, jud. Alba

Tradiția este înțeleasă ca un ansamblu de concepții, obiceiuri, de datini și credințe, care se statornicesc istoricește în cadrul unor grupuri sociale sau naționale și care se transmit de la o generație la alta, constituind pentru fiecare grup social trăsătura lui specifică.

Un rol important în păstrarea și valorificarea tradiției românești l-a avut și-l are satul, datorită țăranului care și-a întemeiat viața pe o serie de credințe și superstiții generate de impactul cu fenomenele lumii înconjurătoare. Fenomenul acesta al contopirii sensibilităților umane, se datorează într-o bună măsura relațiilor dintre străvechea viață a satelor și aceea a orașelor.

Interesul oamenilor s-a îndreptat în ultimii ani spre obiceiurile folclorice. Fenomenul acesta se datorează încărcăturii valorice pe care le au obiceiurile, precum și interesului omului pentru ele. Obiceiurile sunt, fără îndoială, pitorești manifestări folclorice, mari spectacole. Ele cuprind semnificații profunde asupra omului și relațiilor lui cu natura, cu lumea înconjurătoare. Astfel obiceiurile prezintă viața socială, diverse aspecte ale rânduielii ei.

Sistemul obiceiurilor

În cultura populară tradițională, obiceiurile formează un capitol important, fiindcă întreaga viață a omului, munca lui din timpul anului și diferitele lui ocupații, relațiile cu semenii și cu întruchipările mitologice erau împletite cu obiceiuri. În folclorul nostru, unele obiceiuri au păstrat până astăzi forme ample de desfășurare, în care vechile rituri se îmbină cu acte ceremoniale, cu manifestări spectaculoase. Folcloristica a grupat, în general, obiceiurile calendaristice în patru cicluri care corespund celor patru anotimpuri: obiceiuri de primăvară, de vară, de toamnă și de iarnă. În cele ce urmează ne vom referi la obiceiurile de primăvară.

Primul obicei de primăvară este mărțișorul.

Obiceiul mărțișorului reprezintă natura în fața unei mari schimbări și anume revenirea ei la viață. Este legat, conform tradiției, de momentul morții și nașterii simbolice a unei zeități feminine autohtone - Baba Dochia. Mărțișor este și denumirea populară a lunii martie, luna începutului de an agrar. Obiceiul mărțișorului s-a păstrat până în zilele noastre. În credința populară, mărțișorul simbolizează funia anului care adună, prin împletirea celor două fire, cele 365 de zile calendaristice. Culorile alb și roșu reprezintă cele două anotimpuri

opuse, iarna și vara, în vechile societăți tradiționale fiind cunoscute doar aceste două anotimpuri de bază, primăvara și toamna fiind considerate a fi doar anotimpuri de trecere. Conform credințelor bucovinene, mărțișorul este firul zilelor din an tors de Baba Dochia în timp ce urcă cu oile pe munte, asemănător firului vieții omului tors la naștere de către ursitoare. Culoarea albă reprezintă frigul iernii ce se încheia, iar cea roșie căldura verii ce urma în mod firesc în calendar. Semnificația mărțișorului s-a diminuat odată cu trecerea anilor. În trecut, el era confecționat de către mame, care adăugau la șnurul bicolor, împletit din fire de lână, câte o monedă de argint sau chiar de aur și-l legau la mâna copiilor în dimineața zilei de 1 martie, înainte de răsăritul soarelui. Se credea că, în felul acesta, copiii erau apărați de rele și de boli și că aveau să fie sănătoși, ca argintul, și roșii la față, cum e culoarea roșie din șnur. Fețele își atârnau firul împletit la gât, în credința că nu vor fi arse de soare peste vară, conform zicalei: „Cine poartă mărțișoare/ Nu va fi pârlit de soare“. Mărțișorul era purtat de către copii timp de 12 zile sau până la anumite sărbători de primăvară (Mucenici, Blagovistenie, Florii, Paște), până la înflorirea pomilor fructiferi sau a unor arbuști precum măceșul.

Mărțișorul era un simbol purtat cu multă demnitate și chiar solemnitate de către membrii societății tradiționale, care evitau orice comportament necivilizat în perioada în care mărțișorul le împodobea îmbrăcămintea. Mărțișoarele din zilele noastre sunt confecționate manual sau sunt procurate din magazine, fiind compuse tot din două fire alb-roșii, împletite din mătase, la care se agață mici pandantive artizanale, care ar simboliza norocul, sănătatea, iubirea etc., obiceiul pierzându-și mult din semnificațiile inițiale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Sthal, Henri, *Tehnica monografiei sociologice*, Editura Institutul Social Român, București, 1942
2. Vedinaș, Traian, *Sistemul culturii țărănești*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 2000

OM MIC, SUFLET MARE!

Profesor înv. preşcolar Alina Simona Dulgheru,
Grădiniţa P.P. Nr. 5 , Bârlad, jud. Vaslui
Profesor înv. preşcolar Cecilia Purcel,
Grădiniţa P.P. Nr. 5 , Bârlad, jud. Vaslui

A fost odată o grupă de preşcolari inimoşi, condusă de două doamne educatoare la fel de dornice de a crea o stare de bine.

Este impresionantă iniţiativa de a oferi ajutor celor care au cu adevărat nevoie. Am învăţat, de-a lungul timpului, că, un gest mic, poate face o bucurie mare. Şi ce poate fi mai înălţător decât generozitatea, altruismul şi iubirea faţă de ceea ce ne înconjoară – oameni sau natură? Pentru că sentimentele trăite de copii trebuie să fie multiplicate, desfăşurăm şi noi, cu grupa pe care o conducem, un parteneriat cu familia şi comunitatea ce conţine acţiuni de voluntariat/donaţii (***Totul e uşor când îmi vii în ajutor***). Preşcolarii au învăţat că pot renunţa la câteva lucruri mici care li se cuvin pentru ca acestea să ajungă la unii copii/bătrâni cărora viaţa le-a dăruit mai puţin. În acest fel, cu toţii putem accepta şi respecta diversitatea, putem deveni generoşi, putem să oferim o vorbă bună, o picătură de bunătate, o picătură de speranță, o picătură de iubire pentru aproapele nostru.

... pentru că lumina şi zâmbetul ar trebui să fie pe feţele celor de lângă noi permanent.

SEMNIFICAȚIA CRĂCIUNULUI PE GLOB. CELE MAI FRUMOASE TRADIȚII

Profesor Fănică Daniel
Școala Gimnazială Cândești, jud. Buzău

Crăciunul este celebrat ca dată a naşterii lui Iisus, iar de-a lungul secolelor a devenit o sărbătoare a familiei, marcată de obiceiuri precum colindele, împodobitul bradului şi darurile Moşului, mult aşteptate de copiii din întreaga lume.

Primii creştini nu celebrau naşterea lui Iisus pe 25 decembrie, considerând că aceasta a avut loc în luna septembrie, odată cu Ros Hashana (sărbătoare din calendarul iudaic).

În anul 264, Saturnaliile au căzut pe 25 decembrie şi împăratul roman Aurelian a proclamat această dată „Natalis Solis Invicti“, festivalul naşterii invincibilului Soare.

În anul 320, papa Iuliu I a specificat pentru prima dată oficial data naşterii lui Iisus ca fiind 25 decembrie. În 325, împăratul Constantin cel Mare a desemnat oficial Crăciunul ca sărbătoare care celebrează naşterea lui Iisus. De asemenea, el a decis ca duminica să fie „zi sfântă“ într-o săptămână de şapte zile şi a introdus Paştele cu dată variabilă.

Cu toate acestea, cele mai multe ţări nu au acceptat Crăciunul ca sărbătoare legală decât din secolul al XIX-lea. Mai mult de un mileniu, creştinii au sărbătorit Anul Nou în ziua de Crăciun (25 decembrie), în imediata apropiere a solstiţiului de iarnă: în Franţa până în anul 1564, în Rusia până în vremea ţarului Petru cel Mare, iar în Ţările Române până la sfârşitul secolului al XIX-lea.

În Statele Unite, Alabama a fost primul stat care a adoptat Crăciunul ca sărbătoare legală, în 1836. Oklahoma a fost ultimul stat, în 1907.

Unul dintre cele mai îndrăgite obiceiuri de Crăciun, colindatul, era pe vremuri interzis. Cel care a decis că muzica este nepotrivită pentru o zi solemnă cum este Crăciunul a fost Oliver Cromwell, care, în secolul al XVII-lea, a interzis colindele.

Cel mai vechi cântec creştin de Crăciun este „Jesus refulsit omnium“, compus de St. Hilary din Poitiers, în secolul al IV-lea. Cea mai veche transcriere după un colind englezesc îi aparţine lui Ritson şi datează din 1410.

În 1818, ajutorul de preot austriac Joseph Mohr a fost anunţat cu o zi înaintea Crăciunului că orga bisericii sale s-a stricat şi nu poate fi reparată la timp pentru slujba de Crăciun. Foarte trist din această pricină, el s-a apucat să scrie trei piese care să poată fi cântate de cor şi acompaniate la chitară. Una dintre ele era „Silent Night, Holy Night“, care în

prezent este cântată în peste 180 de limbi străine de milioane de persoane.

Colindatul este unul dintre obiceiurile de Crăciun care se păstrează cel mai bine şi în satele româneşti. Pe lângă mesajul mistic, multe obiceiuri practicate în această zi sunt legate de cultul fertilităţii şi de atragerea binelui asupra gospodăriilor.

În unele sate se păstrează şi un alt obicei: cel mai în vârstă membru al familiei trebuie să arunce în faţa colindătorilor boabe de grâu şi de porumb. Bătrânii spun că, dacă boabele peste care au trecut colindătorii vor fi date găinilor, acestea vor fi spornice la ouat. Ei cred, de asemenea, că vor avea o recoltă foarte bună în anul următor dacă vor amesteca sămânţa pe care o vor pune în brazdă cu boabele folosite în ajun la primirea colindătorilor.

În satele de pe Valea Mureşului, Crăciunul este încă legat de anumite credinţe populare care se păstrează şi în prezent, iar obiceiul de a oferi daruri îşi are originile într-o legendă pe care numai bătrânii o mai cunosc.

În satul Harpia, dacă primul care intră în casă de Crăciun este un bărbat, oamenii cred că este un semn de bunăstare şi sănătate pentru anul următor. Pentru a atrage binele asupra caselor lor, oamenii ţin masa întinsă toată noaptea.

O altă poveste despre Crăciun, mai puţin cunoscută, spune că, în secolul al VII-lea, călugării foloseau forma triunghiulară a bradului pentru a descrie Sfânta Treime. În jurul anului 1500, oamenii au început să vadă în bradul de Crăciun un simbol al copacului din Paradis şi au atârnat în el mere roşii, simbol al păcatului originar. În secolul al XVI-lea, însă, familiile creştine au început să decoreze brazii cu hârtie colorată, fructe şi dulciuri. Dar mai înainte, în secolul al XII-lea, oamenii obişnuiau să atârne brazii de Crăciun în tavan, cu vârful în jos, ca simbol al creştinătăţii.

Reprezentările lui Moş Crăciun s-au schimbat de-a lungul vremii, astfel că între imaginea acestuia în vechea cultură populară - de frate mai bogat şi mai inimos al lui Moş Ajun - şi imaginea contemporană - de personaj iubit de copii - există mari diferenţe.

Tradiţiile contemporane despre „sfântul“ Crăciun, despre Moşul „darnic şi bun“, „încărcat cu daruri multe“ sunt printre puţinele influenţe livreşti pătrunse în cultura populară de la vest la est şi de la oraş la sat.

Din vechime se ştie că Maica Domnului, fiind cuprinsă de durerile naşterii, i-a cerut adăpost lui Moş Ajun. Motivând că este sărac, el a refuzat-o, dar i-a îndrumat paşii spre fratele lui mai mic şi mai bogat, Moş Crăciun. În unele legende populare şi colinde, Moş Ajun apare ca un cioban sau un baci la turmele fratelui său. În cultura populară românească, Crăciun apare ca personaj cu trăsături ambivalente: are puteri miraculoase, ca eroii şi zeii din basme, dar are şi calităţi tipic umane. El este bătrân (are o barbă lungă) şi bogat (de vreme ce

are turme şi dare de mână).

Pe de altă parte, ideea de spiriduşi de Crăciun vine din credinţa străveche că gnomii păzeau casa omului de spiritele rele. Spiriduşii au fost iubiţi şi urâţi, pentru că, deşi uneori se purtau cu bunăvoinţă, puteau foarte uşor să se transforme în fiinţe răutăcioase şi nesuferite, atunci când nu erau trataţi cum se cuvine. Percepţia cea mai răspândită era că ei se purtau precum persoana cu care aveau de-a face, fiind fie răutăcioşi, fie drăguţi. În Evul Mediu, în loc să ofere daruri, spiriduşii mai degrabă aşteptau să le primească. Abia pe la mijlocul secolului al XIX-lea, spiriduşii au devenit prieteni ai lui Moş Crăciun.

Scriitorii scandinavi, cum ar fi Thile, Toplius şi Rydberg, au combinat cele două trăsături oarecum contradictorii ale personajelor: ei îi prezentau pe spiriduşi puţin răutăcioşi, dar buni prieteni şi ajutoare de nădejde ale lui Moş Crăciun. Unii spun că sunt 13 spiriduşi, alţii sunt convinşi că este vorba de nouă, alţii - de şase. Într-o vreme se credea că Moş Crăciun şi spiriduşii săi se simt foarte bine în casa lor de la Polul Nord. În 1822, poetul american Clement Clark a publicat lucrarea „A Visit From St. Nicholas“ (cunoscută şi ca „The Night Before Christmas“), în care el l-a descris pe Moş Crăciun ca pe un spiriduş bătrân şi blând, care zboară în jurul lumii într-o sanie trasă de opt reni. În 1885, Thomas Nast a desenat doi copii privind la o hartă a lumii şi urmărind călătoria Moşului de la Polul Nord în Statele Unite, deci se presupunea că acolo, în îndepărtatul Nord, locuieşte bătrânul cel bun. Dar în 1925 s-a descoperit că nu există reni la Polul Nord, aşa că toţi ochii s-au întors spre Finlanda, unde există multe astfel de animale.

În 1927, Markus Rautio, un prezentator de emisiuni pentru copii la postul naţional de radio finlandez, a declarat că Moşul locuieşte pe un munte în Laponia. Astăzi pare aproape sigur însă că Moş Crăciun şi cei 11 spiriduşi ai lui stau bine ascunşi undeva pe muntele Korvatunturi în Laponia, Finlanda, în apropiere de graniţa cu Rusia. Pepper Minstix, unul dintre spiriduşi, este paznicul credincios al satului lui Moş Crăciun.

Cum reuşeşte acesta să se mişte atât de repede, într-o noapte, din Laponia până în casele tuturor copiilor din lume? Cu foarte multă vreme în urmă, Moş Crăciun şi spiriduşii săi au descoperit formula specială, secretă, a prafului magic pentru reni, care îi face să zboare. Acest praf magic este împrăştiat peste fiecare ren cu puţin timp înainte de a pleca din Laponia, în ajunul Crăciunului. Este suficient pentru a-i face să zboare întreaga noapte în jurul lumii. Zborul este, de altfel, foarte rapid: aproape de viteza luminii.

Rudolph este cel mai celebru ren, fiind conducătorul celorlalţi opt, pe nume Blitzen, Comet, Cupid, Dancer, Dasher, Donder, Prancer şi Vixen. Când Rudolph era pui, nasul său a fost atins de Magia Crăciunului şi de atunci este strălucitor şi roşu.

Pe teritoriul românesc, Crăciunul este una dintre cele mai mari sărbători ale creştinilor, printre care se numără şi Paştele şi Rusaliile.

În tradiţia populară ,se spune că Fecioara Maria trebuia să-l nască pe fiul lui Dumnezeu şi umbla, însoţită de Iosif, din casă în casă, rugând oamenii să-i ofere adăpost. Ajunsă la casa bătrânilor Crăciun şi Crăciunoaie, aceştia nu o primesc pentru a nu le „spurca“ locuinţa prin naşterea unui copil conceput din greşeală. Ajunsă la capătul puterilor, Maria a intrat în ieslea vitelor, unde au apucat-o durerile naşterii. Crăciunoaia a auzit-o şi i s-a făcut milă, astfel încât a ajutat-o în rol de moaşă. Crăciun a aflat, s-a supărat şi i-a tăiat bătrânei mâinile, apoi, de frică, a fugit de acasă. Crăciunoaia a umplut, cum a putut, un ceaun cu apă, l-a încălzit şi l-a dus să spele copilul. Maria i-a zis să încerce apa şi când a băgat cioturile mâinilor, acestea au crescut la loc. În altă variantă a poveştii, Maria suflă peste mâinile Crăciunoaiei şi acestea cresc la loc.

În ajunul Crăciunului, copiii merg cu colindul şi cu Steaua, pentru a vesti naşterea lui Iisus. Originea colindelor, texte rituale dedicate Crăciunului şi Anului Nou, nu este cunoscută cu exactitate în istoria românilor. Copiii merg la colindat, la casele frumos împodobite, cântând „Steaua sus răsare“ şi „Bună dimineaţa la Moş Ajun! “ şi alte cântece, şi sunt răsplătiţi de gazde cu fructe, covrigi, dulciuri şi bani.

În ceea ce priveşte obiceiurile culinare, creştinii români obişnuiesc să ţină post timp de 40 de zile înainte de Crăciun, acesta încheindu-se în seara de Crăciun. Un moment gastronomic important care precedă Crăciunul este ziua de Ignat (20 decembrie), când se taie porcul şi se prepară mâncăruri specifice, precum cârnaţii, chişcă, tobă, răcituri, sarmalele, caltaboş, care, alături de tradiţionalul cozonac, vor sta pe masa de Crăciun.

ŞEZĂTOAREA FOLCLORICĂ

Profesor Fulga Iulia

Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum” Sibiu

„Datinile, poveştile, muzica şi poezia sînt arhivele popoarelor.
Cu ele se poate oricînd reconstrui trecutul întunecat.” (Alecu Russo)

Zona Mărginimii Sibiului rămâne o zonă adânc păstrătoare a tradiţiilor, credinţelor şi datinilor strămoşeşti. În cadrul Cercului literar de Folclor al Colegiului „*Terezianum”* elevii au fost sensibilizaţi cu privire la menţinerea vie a interesului pentru folclorul autentic local, prin culegerea de texte şi includerea lor într-o culegere de folclor.

Şezătoarea folclorică desfăşurată pe parcursul *Săptămânii Altfel* a devenit o tradiţie la colegiul nostru. Aceasta reprezintă o formă atractivă, recreativă şi dinamizatoare care şi-a propus să dezvolte simţul cunoaşterii şi respectul elevilor noştri pentru tradiţia culturală românească. Originea acestei manifestări o constituie tradiţionalele şezători săteşti din serile de iarnă.

Programul de desfăşurare al şezătorii folclorice este stabilit cu câteva săptămâni înainte. Aici sunt citite texte folclorice culese de către elevi din satele din care provin, păstrând astfel vii datinile şi obiceiurile strămoşeşti şi reînviindu-le cu drag. Se citesc poveşti auzite de la bunici sau străbunici referitoare la tradiţiile specifice zonei Mărginimii Sibiului, se dramatizează povestiri, se istorisesc episoade mai interesante întâlnite în mediul rural, se cântă doine de cătănie, se interpretează oraţii. Cadrul intim, restrâns al şezătorii favorizează povestirea. Cu acest prilej, sala de clasă în care se desfăşoară este decorată corespunzător, cu laviţe, acoperite cu scoarţe şi covoare în stil românesc, cu ştergare, cu poliţe cu blide, cu ulcioare. De asemenea, fetele aduc ii populare frumos brodate moştenite de la bunici, o zestre originală plină de farmec şi amintire.

Şezătoarea este o manifestare plină de farmec şi de voioşie, care se desfăşoară liber, fără intervenţia unui regizor sau prezentator, dar sub îndrumarea unui participant care „îmbie” pe cei prezenţi să „mai zică ceva”, aici profesorul avându-şi rolul bine stabilit. Cei prezenţi au depănat amintiri din trecut, elevii istorisind poveşti din satele lor, auzite de la bunici despre obiceiuri, din vremea de demult, despre șezătorile de odinioară la care luau parte fete mândre și feciori strașnici. Înainte de lăsarea postului de Crăciun, fetele din sat și femeile măritate se adunau la șezătoare, în fiecare seară. Fetele făceau cipcă, șosete de lâna,

torceau câlţii și caierele de lână. Femeile bătrâne torceau, făceau sfetere și cheptare, lucrau de mână. Gazda se pregătea să-i omenească cu plăcinte cu brânză coapte pe lopată. Mai târziu, feciorii veneau la fete și, în glumă, le furau fusul sau acul de cipcă, motiv să iasă fata afară să poată povesti. La șezătoare, spuneau bancuri, ghicitori, cântau. Beau vin și vinars și tot așa o țineau de la unu la altul, până la Crăciun. La Crăciun mergeau la colindat. La Anul Nou făceau calendar de ceapă ca să vadă cum va fi vremea tot anul. De asemenea, bătrânii satului spuneau că luna lui Februarie trebuie să fie cu zăpadă, să țină cald la holde:„decât să vezi razele soarelui pe fereastră, mai bine să urle lupul la fereastră!”. Când durduia prima dată, povesteşte unul dintre participanţi, moşul său spunea: „*acum putem începe slănina*” și tot el, zicea că „*tunetul din martie prevestește un an bogat*”.

Strigăturile de nuntă, prezentate la ultima şezătoare au descreţit frunţile celor prezenţi, aducând o notă de culoare atmosferei, constituindu-se într-un moment savuros.

În cadrul nunţilor tradiţionale româneşti, de obicei, soacrele primeau ii, iar socrii cămăşi. Înmânarea darurilor era însoţită de anumite strigături. Iată un fragment:

Tu mireasă, tu mireasă,
Să fii blândă şi-aşezată
Si să–i zici la socru tată,
Să fii blândă, să fii bună
Şi să-i zici la soacră mumă!
Ieşi afară, soacră mare,
Să vezi zestrea norei tale
Şi ce ie ţi-o lucrat
Numa’ bună de-mbrăcat.
Soacra îi răspunde:
Doamne, bine-am mai umblat
Că şi ie am căpătat
Noră, noră, draga mea,
Eu mă rog lui Dumnezeu
Ca să fii pe placul meu.

Fotografiile ataşate sunt realizate în timpul unei astfel de şezători la care elevii au recitat, au povestit şi au împărtăşit cele mai frumoase istorisiri auzite de la bunicii lor, spre deliciul celor prezenţi.

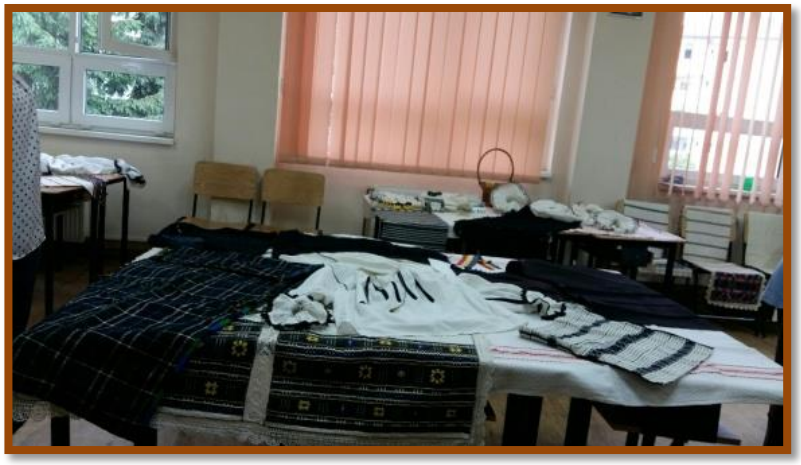

BIETUL CRĂCIUN, SUB VREMI...

Profesor Ghinea Elena Monaliza

Liceul Teoretic „Sfânta Maria“ Galaţi

Cu puţin peste patruzeci de ani în urmă, după ce zorii primăverii devastaseră în cutremurare locuri şi destine, în iarnă, la librăria de lângă Cofetăria „Garofiţa“ (ulterior, demolate), au ajuns în preajma sărbătorilor câţiva brăduţi artificiali. „O ciudăţenie!“, spuneau mulţi. Dar verdele acela pătrunzător şi posibilitatea de a-l păstra împodobit până doreai sau până te plictiseai, m-au atras. Buni, străbunica maternă, (în casele căreia locuiam, eliberate anevoios, în timp şi spaţiu, de chiriaşii forţaţi ai industrializării) mi-a finanţat proiectul temerar şi am adus în casă o nouă... epocă a sărbătorilor de iarnă. Iar tata nu a mai avut de atunci şi până am plecat la casa mea (din acelaşi oraş, totuşi) grija procurării bradului natural (se găseau greu, cu multe sacrificii).

Atât de nevoit familiarizaţi cu importanţa „epocilor“ pentru tot ceea ce trăiam, firește, la dimensiuni „epocale“, eram înstrăinaţi de tot ceea ce era şi însemna Crăciunul cu adevărat. Li se spuneau „sărbătorile iernii“, iar Moş Crăciun luase numele de Moş Gerilă, aducând cu el ger, zăpadă, şi un „pom de iarnă“ lângă care lăsa daruri pentru copiii ce au fost cuminţi. Nimic legat de Naşterea Mântuitorului şi doar un prilej de a mai primi daruri de mare necesitate, nicidecum lucruri excentrice. Era mai mult un preambul pentru mai importanta (pe atunci) sărbătoare a Revelionului. Însă o parte importantă a sărbătorilor era o sărbătoare în sine: a trimite şi a primi felicitări, ilustrate pe care le colecţionam şi care contau, în unele cazuri, mai mult decât darurile lăsate sub brad. Şi cum de această parte am hotărât că mă voi ocupa şi eu, alături de părinţi, iată-mă plină de dulci responsabilităţi, după ce, în primii ani ai copilăriei, tata era unicul maestru de ceremonii; cu tenacitate şi evlavie, împodobea bradul înalt cât camera răcoroasă în care trona vechea pianină a mamei. Şi tot cu evlavie şi multă emoţie parcă rostea un ascuns colind: „*Ce frumos era înainte de război, când mergeam cu toţii cu Steaua aşa frumos împodobită!...*“ Iar Buni era mai vehementă: „*Ce Moş Gerilă?! E Moş Crăciun, aduce Naşterea lui Iisus, nu sărbători de iarnă, aşa, degeaba!*“ Şi aşa mi-am explicat de ce venea părintele cu chip senin şi plete albe „cu Ajunul“ şi am aflat de ce odinioară era „altfel“, sărbătorile erau pline de harul credinţei, neîngăduit şi înstrăinat, apoi. Şi totul a început să capete acel eminescian „farmec dureros“ care mă contopea mai mult şi mai luminos cu adevărul brutal ascuns în „epoca glorioasă“ (a prigonirii adevărului şi credinţei).

Ultimul brad înalt, bogat şi cu miros răscolitor de cetină, cu doar douăsprezece steluţe strălucind (parcă ar fi fost de trei ori pe atât), cu peteală, globuri elegante multicolore şi pictate (erau din sticlă fină, cele de plastic abia de apăruseră), dar şi ghirlande din hârtie colorată şi coşuleţe pe care le făcea tata sau eu, la şcoală, în care erau ca o surpriză bomboanele (treptat nu au mai fost în brad printre ornamente şi nu au mai fost, cândva, nici de găsit) şi cu conuri şi vată imitând zăpada, a încheiat vremea copilăriei mele; iar de la el până la iarna bradului de plastic (nu aşa de înalt ca toţi brazii copilăriei) a mai fost intercalat un Crăciun, mai trist, dar prezent aşa cum am putut. Evenimente dramatice nu l-au mai lăsat pe tata să se ocupe de bradul Minunat şi Buni a înfipt o ramură de brad în ghiveciul în care magistral îşi purta spinii şi micile flori roşii acea plantă numită „Coroniţa lui Iisus“. A cumpărat şi câteva globuri dintre care şi acum păstrez vreo două, ca legătură cu tot şi toţi de-atunci. În acel an, am alăturat suferinţele cununii de spini cu bucuria Naşterii, căci toate de la Dumnezeu sunt date. Iar noi, să ne aplecăm şi să învăţăm.

Vreme de trei ani la rând, până am ajuns la liceu, domnişoară, am intrat şi în rolul lui Moş Crăciun (cui ce-i păsa că oficial era ternul Moş Gerilă!...). Bunica m-a încurajat, pentru a aduce bucurie deplină şi adevărată sărbătoare invitaţilor la tradiţionala petrecere. De fapt, cei care erau invitaţi la Crăciun erau alţii decât cei de la Revelion. Bineînţeles, mama şi tata nu puteau lipsi. Dar totul era acasă şi în familie, alăturându-se şi puţinii prieteni cu adevărat. Şi echipată cu un capot elegant, de primit musafirii, roşu, al bunicii, cu o mască destul de rigidă din plastic, cu barbă din vată, cu vocea îngroşată, cu o faţă de pernă mare pe post de traistă încărcată cu daruri, îmi făceam apariţia pe la miezul nopţii şi îmi exprimam părerea de rău că i-am găsit pe toţi cei mari laolaltă, iar pe „cea mică“, nu. Mă cam umfla râsul, dar mă stăpâneam: misiune serioasă, să fii ajutorul lui Moş Crăciun, cu toată convingerea. Şi păstram secretul adevăratei Sărbători cu cât îmi erau dezvăluite cu căldură, atâtea adevăruri. Unul era cântecul „*Moş Crăciun cu plete dalbe*“ pe care îl cântau invitaţii, atunci când îmi făceam intrarea şi când plecam. Ce savuroase erau acele clipe! Un alt adevăr erau felicitările primite de bunica de la prietenele ei grecoaice, plecate de mult în însorita ţară, şi cele de la prietena ei, Maria, tot grecoaică, stabilită în Noua Zeelandă. Nu le-am cunoscut şi mult m-am mirat cum de mai putea primi corespondenţă de la ele la sfârşitul anilor ’70 şi începutul anilor ’80! Şi acum păstrez acele minunate ilustrate, cu „*Merry Christmas“,* care-mi încălzeau sufletul şi-mi păstrau speranţa în vremuri de adevăr.

I-am pierdut pe rând pe cei dragi, am devenit şi eu mamă, iar Crăciunul nu m-a părăsit nicicând, cum eu mereu l-am primenit cu podoabe noi şi bucurie-n casă. Buni a fost zbuciumată de acel Crăciun al libertăţii şi al adevărului, când a mai apucat s-audă „*Steaua sus*

răsare“ ieşind la lumină din noaptea minciunii „epocale“. După mai bine de nouăzeci de ani de bucurii şi întristări adunate, acela era ultimul ei Crăciun...

De-atunci am mai schimbat vreo trei brazi din plastic, mă bucur chiar de unul complet argintiu, din peteală strălucitoare pe care l-am adus la primul Crăciun al dragului meu fiu. Ornamente vechi şi noi, în tonuri şi culori, dar din Crăciunul acela tainic drag s-a înstăpânit, peste ceva timp, Crăciunul prea abundent, sofisticat, atât de comercial, cu brazi roz, negri şi albaştri, lipsit, treptat, de dragi colindători, sătui s-aducă vestea la uşi indiferente şi închise. Crăciun bogat şi-atât de gol adesea, prezent, poate, formal, în multe inimi şi-atât de luminos pe dinafară, preocupat prea mult de daruri şi-ncet preocupat de-a Pruncului venire. Texte formalizate şi protocolare, deja compuse şi preluate, poate înveselind câtva, citim pe scumpe şi grozave ecrane calde-reci, dar mângâiem câte un vechi carton cu vii urări de mult, de la acei ce nu au cum să mai ne vie! Colinde româneşti, dar şi de pe la alţii perfect cântate-n difuzoare în magazine pline, străzi pline de lumini, ghirlande şi strălucire vie, dar noi, visătorii de-atunci, mai întrebăm: „*Unde ne sunt colindătorii?“* şi-apoi, pe gânduri murmurăm timid: „*Cum va mai fi, cândva, în vremi, Crăciunul?*“ Iar mie, cu fiecare an îmi picură în suflet tinereţe şi speranţă vie că poate voi mai vieţui încă un timp să pot împodobi, cum ştiu de mult să fac, un brad cu vechi şi nouă amintiri şi bucurie, şi casa şi viaţa celor dragi mie, cu tot ce este cu adevărat Crăciunul...

TRADIȚII ȘI OBICEIURI LA BOGDĂNEȘTI
POMUL CU DARURI

Profesor Grigore Mioara
Școala Gimnazială Bogdănești, jud. Bacău

Dialog cu elevii Școlii Gimnaziale Bogdănești pe tema *Pomului cu daruri...*

Prof. Să spunem acum și cititorilor noștri că ne aflăm împreună la clubul nostru ***Tradiții și obiceiuri***, care funcționează aici, în școală.

Xenia: Da, este vorba despre un club, a cărui activitate a apărut ca o necesitate acum doi ani, când am demarat un proiect educativ „*Incluziune socială prin servicii integrate la nivelul comunității*“ unde școala noastră a avut colaborări cu mai mulți parteneri. La acest club, am aflat multe lucruri pe care nu le cunoșteam.

Bianca: Mai ales, despre sărbătorile populare precreștine și creștine în istoria popoarelor ca și în spațial nostru geografic.

Denis: Am început apoi, să clasăm toate aceste informații pe luni și anotimpuri și am descoperit că există asemănări și diferențe la anumite obiceiuri și ritualuri, după regiunea în care ele au fost descoperite.

Xenia: Mai nou, toate acestea le-am aprofundat, odată prinși în noul proiect câștigat de școala noastră.

Paula: Aceasta, pentru că una din finalizările acestui proiect era editarea revistei: „*Cine ești TU - contează pentru mine!*“

Cristina: De aceea, ca și acum, ne întâlnim din când în când, pentru a aranja materialul cel mai interesant pentru revistă. Astăzi, ne-am propus să revedem câteva din elementele ritualice tradiționale din cultul morților.

Xenia: Pornind de la obiceiul de înmormântare, așa cum se desfășoară el în satul nostru, am observat la toți participanții din cadrul acestui ceremonial, o serie de elemente specifice de ritual, gesturi, cuvinte și obiecte care capătă valoare de simbol, cu semnificații profunde.

Paula: Să nu uităm că întreg alaiul funerar, având înainte steagurile cu Sfinții și Heruvimii, închipuie Împărăția lui Dumnezeu, care-l primește pe cel adormit, *loc de lumină,* cum spune rugăciunea, simbolizată de prezența felinarelor care sunt purtate înainte.

Maria: Steagurile cu îngerii, invocați și ei de om, pentru a fi alături de cel plecat dintre noi, apar ca o vizualizare a lumii nevăzute, puterilor netrupești, ca o „petrecere“ („trecere“), dar nu în cinstea celui mort, ci ca o întâmpinare a lui Hristos, care așteaptă „dincolo“ , „trecerea“ omului.

Denis: Tot ca parte esențială a ceremonialului este și ideea de jertfă care se aduce printr-o serie de bucate cu funcție ritualică: colaci, prescuri, colivă – care au rolul lor în prefigurarea, ospățului și a „bucuriei“ din Împărăția cerurilor.

Paula: Da. Iar elementul esențial este bobul de grâu din care se face pâinea ca o anticipare a pregătirii noastre a celor care vom primi pâinea cerească, adică pe Hristos. Pâinea, ca suport al vieții pământești, ne amintește în esența ei că Iisus se jertfește sub forma pâinii: *Cel ce mănâncă trupul meu nu va flămânzi. Eu sunt pâinea vieții.*

Bianca: Toate darurile, de pâine, numite *capete* semnifică darurile Sfântului Duh și au legătură cu Sfintele Taine. Isaia prorocea că cele șapte duhuri vor odihni.

Maria: Eu m-aș întoarce la imaginea bobului de grâu, din care se face și coliva element ce nu poate lipsi în ritualul de pomenire. Imaginea biblică a bobului de grâu care, îngropat, încolțește și se trezește la viața, simbolizează și trupurile care vor învia la judecata de apoi.

Alexandra: La fel de importantă este și *prescura*, o variantă a pâinii sau a colacului, dar pe care apar însemnate inscripțiile: Is.Hs.Ni.Ka.

Xenia: Eu cred că este bine să realizăm și o pagină de dicționar, în care cuvinte și expresii specifice să fie explicate colegilor noștri cititori, iată, de exemplu „prescura“ vine de la grecescul *presfora* și înseamnă „dar“, iar *nika* tot din limba greacă, se traduce „*Biruitorul*“. Foarte important este gestul tămâierii, în contextul credințelor și al ritualului. Tămâia, ca rășina, capătă valoare de simbol și ea are darul de a face transparent harul care lucrează.

Denis: Apoi, crucea mică de ceară sau toiagul „banul“ care se aruncă în cadrul alaiului și care semnifică plata vămilor în credința populară, ca și „punțile“ ce se împart la răscruci de drumuri, sunt toate fapte substitutive, daruri pe care cei vii le fac pentru cei morți, fapte bune de dăruire și miluire, pentru care toți ceilalți trebuie să se roage lui Dumnezeu, spre iertarea păcatelor celui adormit și odihna lui veșnică. Sufletul este disputat pe rând de îngerii buni și îngerii răi, iar punțile sunt ușurarea judecății, puntea pregătită pentru trecerea de dincolo.

Mădălina: Eu am să vă vorbesc despre crucea de lemn care stă la capul celui adormit și care îl închipuie pe Hristos răstignit, cel care va zdrobi moartea și va aduce pentru toți, Învierea. Crucea mai apare și ca *pom* ce are, ca rod, pe Hristos.

Maria: Bătaia Clopotelor și Toaca însoțesc întreg ceremonialul. Pentru mine, toaca are o sonoritate aparte, cu bătaia ei ritmică și ancestrală. O măicuță mi-a spus că la înmormântare toaca se bate pentru a se deschide porțile Raiului. Se spune că cei care mor în Săptămâna Luminată (a Paștelui), găsesc deschise porțile Raiului.

Bianca: Dar, elemente ale Crucii apar și la *pomul cu daruri* de la înhumare. Dacă vă amintiți, în cadrul proiectului de parteneriat, de anul trecut, colegele noastre au prezentat un moment coregrafic, intitulat „Ofrande“, pe muzică psaltică și în centrul căruia apărea acest ritual al împodobirii pomului în obiceiul de înmormântare.

Maria: Aici, merele, dulciurile, covrigii si colăceii în forme speciale, cum ar fi „scărița“, capătă toate aceeași funcție ritualică și sunt împărțite,ca pomană celor care asistă.

Denis: Însă pe lângă gestul de „împărțire“ de „pomană“, rămâne cealaltă funcție simbolică a pomului cu daruri: o trimitere la pomul din Rai, din care s-a mâncat fructul oprit și prin care s-a primit moartea. Prezența acestui pom cu daruri la înhumare sugerează ideea ca toți plătim păcatul originar, prin moarte.

Xenia: Să vorbim și despre *pomana* de după înmormântare. Ideea de *pomană*, de *dăruire* și de pomenire întâlnită și la *punți* și la *pomul cu daruri* este o invitație spre împărtășirea în comunitate a evenimentului adresată tuturor celor prezenți. Pomana tradițională este o masă comemorativă, în numele celui răposat binecuvântată de Părinte, care-l închipuie pe Hristos, prezent în mijlocul Apostolilor și la care, participanții sunt niște mijlocitori pentru cel adormit, invocând mila și iertarea lui Dumnezeu; în jurul mesei se repetă rugăciunea *Dumnezeu să-l ierte* și *Dumnezeu să-l odihnească.* Ea se petrece periodic, la anumite intervale de timp, din nevoia unei legături permanente cu cei adormiți, de unde și cântarea *Veșnica pomenire*.

Profesorul: Am să vă spun și eu că, într-adevăr, ceea ce ține și face unitatea neamului este acest cult al morților, care ilustrează foarte bine o latură particulară a spiritualității poporului român, prin bogăția de sensuri, printr-o încărcătură simbolistică aparte. În credința populară, *moartea* apărea ca o supremă înțelepciune, cel plecat era împăcat cu sine și prin trecerea sa „dincolo“ avea puterea de a ierta. Cel care pleacă, prin moartea lui, ia și din păcatele noastre; moartea lui este un pas și spre mântuirea noastră. Iisus a Înviat pentru ca și

noi să Înviem și să reînviem spiritual, de fiecare dată. În credința populară, de care iată, că și voi vă apropiați tot mai mult, *Moartea* era numită *Învierea* de ziua a opta, iar omul speră într-o mântuire sufletească. De Cultul Morților vorbim și la pomana de Rusalii (cu *spălatul picioarelor*), la San' Petru de vară (cu „îngrijirea mormintelor“) la „hora morților“ (pentru cei morți tineri) în Săptămâna Luminată și la pomana de Moși, cu colacul „uitată“.

DICTIONAR

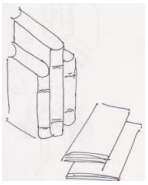

prescura (gr. „presfora“) = dar

NI.KA (gr. „nikao“) = Biruitorul

răposat (fr. „reposer“) = odihnit, adormit, trecut în neființă

„Din chaos, Doamne am apărut
Și m-aș întoarce-n chaos…
Și din repaos m-am născut,
Mi-e sete de repaus“.
(Mihai Eminescu – „***Luceafărul“***)

DESPRE FANTASTIC ȘI MITOLOGIE

Profesor Hagiu Violeta Alina

Liceul Tehnologic „Emil Racoviță“ Roşiorii de Vede, jud. Teleorman

Epica fantastico-mitologică ţine de o epocă foarte veche, fiind dominată de mentalitatea acestei epoci şi de un anumit mod de a gândi.

În realizarea creaţiilor epice fantastico-mitologice se observă o participare mare a elementelor fantastice. Prezenţa elementelor fantastice în această categorie a cântecului epic poate fi explicată fie prin înrudirea temelor lor cu ale basmului, fie prin substratul mitologic al conţinutului lor.

Fantasticul, de provenienţă mitologică este prezent în creaţiile care ţin de un strat foarte vechi.

În „Şarpele“ conflictul este generat de un element mitic străvechi: predestinarea copilului printr-un act de voinţă umană, determinată de plânsul prematur al acestuia. În basme, copilului i se permite căsătoria cu o fată fabuloasă. În cântecul epic, mama îşi blestemă copilul să fie mâncat de şarpe. Când copilul creşte mare şi ajunge un voinic chipeş i se împlineşte sorocul şi şarpele îi iese în cale pentru a-l mânca. Naraţiunea capătă un colorit eroic. Şarpele nu-l poate înghiţi pe voinic, decât pe jumătate din cauza armelor. Ţipetele acestuia sunt auzite de alt erou care-l salvează luptându-se cu fiara şi omorând-o.

Contaminând două tipare tematice diferite, lupta cu monstrul şi incestul cântecul lui „Iovan Iorgovan“ este o baladă în care sensul moralizator se corelează cu cel eroic.

Prima temă de factură eroică este o temă de basm din punctul de vedere al elementelor fantastice la câteva aspecte esenţiale: eroul luptă cu balaurul şi-l învinge salvând din gura lui o fată sălbatică.

Inventarul secvenţelor prin care imaginea devine fantastică este redus.

Tema a doua este de natură nuvelistică: eroul vrea să se căsătorească cu fata salvată, dar o recunoaşte ca soră a lui şi evită incestul.

Alte variante introduc un nou episod din care reiese că pasărea este un Făt-Frumos metamorfozat. În variantele în care fata nu-şi respectă cuvântul sau mama nu accepta însoţirea, cucul pleacă blestemând şi blestemul lui se împlineşte.

Transferul în fantastic marcat prin dialogul dintre cuc şi fată, căsătoria fetei cu cucul, metamorfoza om-pasăre-om, se instituie ca şi în basme atunci când pronia se află în mijlocul pădurii, departe de sat.

„Broasca Roaşca“ dezvoltă acelaşi motiv al căsătoriei om-animal dar cu roluri inversate: un tânăr flăcău se însoară cu o broască. Are un conţinut epic mult mai bogat şi conservă mai multe elemente fantastice din structura basmului reflectând aproape integral orizontul basmului.

Motivul celor trei fraţi dintre care cel mai mic este și cel mai răsplătit, palatele fermecate pe care broasca le ridică după ce eroul acceptă nu numai căsătoria, ci şi dificultăţile ei, motivarea acestei căsătorii printr-o predestinare relevată de un vechi procedeu – aruncarea suliţei – conflictul cu împăratul invidios care formulează pretenţii ce vor fi îndeplinite de mama broaştei, pedepsirea împăratului prin reactualizarea unui blestem. Şi totuşi din această desfăşurare epică anumite aspecte care în basm sunt obligatorii lipsesc sau sunt foarte puţin accentuate.

Impresia de hiperbolă este dată, în unele fragmente de faptului că personajele adaptate la specificul baladei sunt conturate într-un cadru nuvelistic.

„*Dar Dumitru ce făcea/ El în cuşere fugea/ Şi cu boii se culca/ Broasca lângă el venea/ Şi lângă el se culca./ Da' Dumitru tot plângea/ Urâtă broască avea./ Da' broasca, dacă-mi vedea/ Îl păzea păn-adormea/ Pân' inel se căuita/ Toate tărlile vedea./ Când odată corconea/ Iaca mumă-sa-auza/ Mumă-sa, Solomeia./ La broscuţă că venea/ Broasca Roşca povestea:/ - Iacă, mumă, ce-am poftit:/ Pân' se varsă zorili,/ Tu să-mi faci conacili;/ Conacili le fârseşti,/ Cu argint le poleieşti,/ Când o ieşi soarili,/ Ele-n soare să lucească/ Dumitru să mă poftească“*. (Amzulescu, I., p. 454).

Şi cântecul lui „Dălea Dămian“ dezvoltă un conflict specific basmului generat de încălcarea moşiei forţei ostile, dar adaptarea elementelor de basm la specificul baladei este mult mai accentuată. Viteazul Dălea (Bogdan), în vârstă de numai 12 ani încalcă moşia Silei-Samodiva. Aceasta îl provoacă la luptă, dar tânărul refuză şi-i propune o întrecere la fugă urmând ca acela ce o va pierde să-şi piardă şi capul. Sila câştigă fiindcă cocia ei infernală este alcătuită din grumajii, mâinile şi tălpile voinicilor pe care-i ucisese. Prin curaj şi viclenie, Dămian evită însă pedeapsa şi învinge brutalitatea, forţa şi trufia Samodivei. Forţele la care Samodiva recurge pentru a câştiga întrecerea cu eroul sunt, de asemenea, de natură fantastică: „*Apoi mâna-n sân băgă/ Şi o funie scotea/ O dată mi-o învârtea/ Atunci doamne ce-mi sosea?/ Vreo doisprezece pui de zmei/ Care-s iuţi precum îi vrei*“. (Amzulescu, I., p. 345). Harnaşamentul calului lui Dămian este împodobit cu încă un trofeu de învingător: ochii învinsului. Recunoaştem în această imagine comportamente primitive determinate de credinţa că un obiect sau o parte a trupului luată de la duşman provoacă trecerea puterii acesteia

asupra posesorului. Oglindite în creaţia literară asemenea comportamente vor fi traduse într-un limbaj imaginar cu proiecţii fantastice.

Balada despre „Arcoş Paşa şi Gerul“ narează, în rezumat, expediţia unui paşă viteaz, dar şi înfumurat pe nume Arcoş (Colceag) care provoacă la luptă Gerul (Crivăţul) care-şi are sălaşul într-o fântână. Gerul „*omul lui Dumnezeu*“ îl sfătuieşte cu modestie pe semeţul paşă să nu se bată cu el mai ales în luna „lui Undrea“ când se află în deplinătatea forţelor sale şi ar putea să-i distrugă oştirea. Crivăţul dă îngheţ, după ploaie sau suflă pustiitor ameninţând armata. Întreaga oştire moare îngheţată în afară de unul care judecând trufia şi „prostia“ Paşei „îi retează capul“.

În acest caz ne aflăm în faţa unui fapt al cărui caracter senzaţional este transpus în plan poetic cu ajutorul hiperbolei şi al fantasticului.

Întreaga epică, fantastico-mitologică reprezintă o pendulare între participarea foarte mare a elementelor fantastice şi contexte care oglindesc aspecte ale vieţii concret reale, elementele fantastice apărând ca exagerări conştiente ale realului.

REALITATE vs. FICȚIUNE

Profesor Iancău Raluca

Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil“ Brașov

Există şi se manifestă chiar, în lumea contemporană, un refuz surd, dar şi declarat deseori, pe care elevii îl opun şcolii în general, şi care poate fi numit „*a opune rezistenţă la educaţie*”. Problema de substrat este probabil căutarea răspunsurilor la întrebările: „*la ce bun studiul unui corpus de ştiinţe şi arte după nişte reguli pe care unii nu le cunosc, iar alţii nu le acceptă?*” şi „*la ce bun studiul teoretic dacă practica vieţii dintotdeauna cere alte cunoştinţe mai puţin academice?*”. Această problemă este centrul de interes al dezbaterilor pedagogice contemporane între specialişti, părinţi şi elevi, toţi deopotrivă implicaţi. Aceste cvasiconflicte între realitatea vieţii sociale şi pregătirea pe care o oferă şcoala stau la baza reformelor în învăţământ, mai exact sunt părţi ale unui ansamblu de mici schimbări fundamentale în individualitatea lor şi care însumate, în cele din urmă, se transformă într-o reformă.

Fără educaţie iniţială şi continuă, individul lumii contemporane se va afla într-o poziţie de nonsens fată de stadiul empiric al cunoaşterii, iar observarea directă a lumii fără a fi însoţită de raţionamente, judecăţi şi abstracţii superioare, nu-i va oferi premizele unei evoluţii spirituale satisfăcătoare, în armonie cu sine, cu semenii şi cu universul.

Limba şi literatura română este o disciplină prin studierea căreia se intenţionează atingerea unor obiective şi competenţe specifice a căror finalitate declarată este formarea unui sistem de atitudini, valori şi comportamente. Elevii, indiferent de vârstă, au nevoie de aceste atribute pentru o integrare optimă într-o societate modernă ce caută „unitate în diversitate”, o societatea modernă care cere oameni creativi, inventivi, inovatori, aceasta fiind o condiţie hotărâtoare a progresului la care aspiră toate fiinţele umane.

Progresul omenirii nu este posibil fără activitatea creatoare, teoretică sau practică a oamenilor. Din acest motiv este firesc ca activitatea creatoare să fie considerată ca forma cea mai înaltă a acţiunilor omeneşti. Ca atare, putem vorbi azi atât de predare creativă, cât şi de învăţare creativă. În acest context, vorbim acum de relaţii de colaborare cu elevii, de învăţare prin cercetare, de apreciere a ideilor şi a activităţii elevilor şi de încurajare a acestora.

Astăzi, mai mult ca oricând, e necesar ca sarcinile de lucru ale elevilor să fie incitante, neconvenţionale, să facă apel la imaginaţie şi la posibilităţile lor creative, să le stimuleze curiozitatea, spiritul critic şi de observaţie şi, foarte important, să încurajăm copiii să-şi depăşească timiditatea, teama de a nu greşi, de ridicol. Dincolo de colegi și dascăli, elevii au

nevoie de prieteni și sfătuitori.

E o datorie a noastră, a dascălilor, să încurajăm tinerele talente, să le ajutăm să-şi dezvolte aptitudinile. Dramatizările după basme, legende, snoave populare aduc o mare contribuţie la descoperirea si stimularea talentelor, la cultivarea interesului şi pasiunii pentru literatură şi artă în general, la cunoaşterea şi însuşirea temeinică a limbii române, la evidenţierea valorilor autentice. Având în vedere că la astfel de activități se înscriu elevii cu reale înclinaţii în domeniul respectiv, activitatea acestora va fi orientată spre dezvoltarea spiritului de creativitate.

Lumea copilăriei este mai aproape de intuirea valorilor deoarece la această vârstă copilul trăieşte din plin într-un univers real – imaginativ din care valorile se desprind mai pregnant în esenţa lor. Astfel, valorile de cunoaştere sunt asociate cu adevărul, valorile etice cu binele şi valorile estetice cu frumosul. Cei ce locuiesc în această lume, lumea copilăriei, sunt deci primii chemaţi şi cei mai receptivi în a absorbi şi a consuma tot ceea ce le oferă ea.

În data de 09 aprilie 2017, la Colegiul Naţional de Informatică „Grigore Moisil” Braşov, a avut loc spectacolul intitulat **În lumea basmelor.** Elevii claselor de gimnaziu au dat dovadă de talent, seriozitate şi mult entuziasm în dramatizarea basmelor *Soacra cu trei nurori* după Ion Creangă, *Sarea în bucate* şi *Copil isteţ,* basme populare.

Soacra cu trei nurori

Activitățile urmăresc să-i apropie pe copiii de literatura populară, de datini și obiceiuri specifice folclorului național, să le deschidă sufletele şi să le îndrepte opţiunile către înţelegerea frumosului artistic, să le dezvolte capacităţile de receptare a operei artistice, dar şi să capteze şi integreze frumosul în viaţa şi activitatea lor, creând valori noi.

Palatul fermecat

Adina Radu, clasa a VI-a

Odată, pe când existau prinţi şi prinţese,

undeva în pădure era un palat strălucitor,

ale cărui geamuri, în ciuda ploii, a vântului
şi a norilor străluceau ca soarele în miezul verii.
Într-o zi, o tânără fată săracă, numită Tania,
hoinărea prin pădure împreună cu căţeluşa sa,
Angora. Cele două locuiau în pădure de ani
de zile, dar niciodată nu au descoperit castelul.
Micuţa căţeluşă a urmărit o albină şi, fără să
îşi dea seama, s-a pierdut.
... Poate, în lumea cărţii!!!

Bibliografie:

1. Marzano, Robert, ***Arta și știința predării***, Editura Trei, 2015

ETNOGRAFIE ȘI OBICEIURI APUSE

Profesor Macovei Florica-Ileana

Liceul Tehnologic Dorna Candrenilor, jud. Suceava

Etnografia şi cunoaşterea elementelor sale componente ne aduce mai aproape de comunităţile tradiţionale care, din păcate, se micşorează din ce în ce mai mult. Există şi acum comunităţi care au trăit şi încă mai trăiesc într-o oarecare măsură în funcţie de anumite obiceiuri, tradiţii şi un mod de viaţă specific unei zone.

Unele dintre modalităţile populaţiei dintr-o regiune cu identitate geografico-istorică, de a gândi, acţiona, reacţiona, construi, îmbrăca, etc., nu reprezintă altceva decât reminiscențe ale unei mentalităţi colective construite de-a lungul timpului. În următoarele rânduri voi prezenta aspecte ale unor tradiţii care încă se mai păstrează în comuna Şanţ, judeţul Bistriţa-Năsăud, deoarece am avut și eu ocazia să particip în urmă cu ceva vreme la aceste obiceiuri. Aceste obiceiuri fac referire la momente premergătoare unui rit de trecere, şi anume nunta. Între aceste obiceiuri care aveau ca scop cunoaşterea tinerilor în vederea căsătoriei se numără berea, şezătoarea şi claca.

Berea a fost un obicei păstrat din cele mai vechi timpuri şi până în prezent, cu unele adaptări pentru ca acesta să poată fi păstrat în societatea actuală care este în continuă dezvoltare din toate punctele de vedere. Berea este un obicei care are loc a doua zi de Crăciun, când 2-4 feciori din sat, trecuţi de 20 de ani şi descurcăreţi, îşi iau angajamentul că vor organiza această serată. Berea este un fel de strânsură a tinerilor, fete şi feciori, care se adună pentru a se cunoaşte, a cânta şi a dansa, este o dansată ţărănească. Fiecare băiat care este pregătit pentru însurătoare invită o fată la această bere. El merge acasă la ea pentru a cere voie părinţilor să o lase la petrecere şi dacă aceştia sunt de acord, unul dintre ei va însoţi fata. Pentru conducerea petrecerii se alege un fecior mai vrednic, care se numeşte birău, iar acesta alege încă doi feciori care sunt răspunzători cu ordinea. Birăul se ocupă de organizare, el caută muzicanţii pentru petrecerea care va dura 5 seri. După ce se înserează, feciorii mergeau şi luau fetele de acasă, însoţite de un părinte, şi se îndreptau spre căminul cultural, unde se ţinea berea. Pe scenă erau aşezate mese şi scaune unde fetele şi băieţii stăteau (băieţii beau câte o bere), iar în celălalt capăt al sălii erau scaune pe care se aşezau părinţii. Jocul (dansul) avea loc în mijlocul sălii, iar toţi cei prezenţi acolo puteau observa cine cu cine dansa şi ce cupluri puteau lua naştere cât de curând. Feciorul purta numele de berean, iar fata de bereancă. După cum vedem, berea era instituţia cea mai de seamă din viaţa tineretului din

partea locului, având o mare influenţă educativă: atât funcţia de berean, cât şi cea de birău sunt funcţii de conducere. Funcţia lor educativă este evidentă: petrecând, tineretul se alinia, de fapt, la viaţa educativă a satului, mai ales la cea cetăţenească. Organizarea berii are puncte comune cu organizarea satului din trecut. Prin intermediul acestui obicei feciorul cocheta cu rolul de stăpân, de om responsabil pentru comunitatea din care face parte. Multe aspecte noi sunt introduse cu uşurinţă de la an la an, tocmai pentru a responsabiliza şi mai mult pe cei care se ocupă de organizarea acestui eveniment din comunitate.

În trecut, această serată se ţinea acasă la un fecior, dar acum evenimentul are loc în centrul comunei, la Căminul Cultural. Birăul are atribuţii şi în ceea ce priveşte partea financiară, deoarece el trebuie să stabilească o taxă pentru feciorii care participă la petrecere; cu aceşti bani sunt plătiţi muzicanţii. În urma acestor întâlniri se leagă multe prietenii între fetele şi feciorii din sat, iar unii dintre aceştia ajung chiar să se căsătorească.

Un alt obicei care se păstra în trecut cu sfinţenie este şezătoarea; dacă prin intermediul berii erau puse în valoare calităţile artistice ale fetelor şi ale feciorilor, precum şi abilităţile de comunicare, şezătorile aveau ca scop reliefarea calităţilor practice ale tinerelor fete.

În mai multe case din sat se adunau fete şi femei din sat care îşi duceau câte un lucru de mână cu care îşi ocupau timpul; în acelaşi timp erau mai multe şezători în sat, fiecare fată alegând să participe la şezătoare în funcţie de apropierea de casa ei sau de relaţiile de prietenie cu gazda sau cu celelalte fete care mai doreau să participe la şezătoare. Feciorii umblau de la o casă la alta şi alegeau să stea mai mult în casa unde se afla fata care le plăcea mai mult şi cu care doreau să converseze mai mult.

În timpul şezătorilor, pe lângă faptul că erau puse în valoare calităţile fetelor necesare unei viitoare soţii, mai existau şi alte activităţi care antrenau atât tineretul participant, cât şi pe cei mai în vârstă: acolo se discutau subiecte ce ţineau de viaţa comunităţii, se spuneau glume, bancuri, se cânta şi se dansa. Preotul şi învăţătorul erau instanţele satului care frecventau aceste şezători pentru a observa ceea ce se întâmplă acolo şi pentru a da sfaturi în diferite privinţe celor prezenţi. Subiectele discutate în timpul şezătorilor ţineau de viaţa comunităţii, de aspectele comune ale vieţii la sat: păşunatul, pădurea, evenimentele din cursul unei săptămâni, riturile de trecere din viaţa omului etc. De cele mai multe ori, în urma acestor şezători luau naştere noi familii. Un aspect care nu era pus în evidenţă la bere şi era foarte evident la şezători era acela că şi mamele feciorilor puteau să participe la şezători şi, astfel, puteau să vadă care dintre fetele de acolo era potrivită pentru feciorul lor şi care dădea dovadă de mai multă pricepere şi îndemânare în ceea ce priveşte lucrul manual. Aceste abilităţi practice ale tinerelor fete deţineau o deosebită importanţă în mediul rural, deoarece

tinerele căsătorite îşi ocupau timpul cu aceste obiceiuri: ele ţeseau, croşetau, torceau, etc. Din cauza faptului că ele nu erau angajate, majoritatea timpului şi-l dedicau treburilor gospodăreşti (care implicau activităţile enumerate mai sus), creşterii şi educării pruncilor şi lucrului pământului. Toate acestea reprezentau surse de hrană şi de supravieţuire, creşterea animalelor şi munca la câmp fiind ocupaţii de bază, care asigurau un trai îndestulat.

Aşadar, fiii şi fiicele satului au constituit, încă din cele mai îndepărtate vremuri şi până în prezent, fundamentul dezvoltării societăţii rurale, contribuind semnificativ la imaginea de ansamblu a satului din care făceau parte, fiind păstrători şi continuatori ai tradițiilor şi obiceiurilor străbune pe care le-au moştenit şi le-au păstrat cu sfinţenie, conştienţi fiind de importanţa şi valoarea pe care moştenirea culturală şi spirituală, legile nescrise, tradiţiile şi obiceiurile, superstiţiile o conferă celor care trăiesc la sat şi le respectă. Din punctul meu de vedere, vatra satului a fost, este şi va rămâne matca în care tot ceea ce ţine de spiritualitate, tradiţii şi obiceiuri, folclor etc. se va găsi la loc de cinste şi ne va conferi autenticitate şi individualitate între alte popoare. Depinde doar de noi să cinstim şi să preţuim la adevărata valoare moştenirea spirituală şi culturală, cu specificul local.

Bibliografie:

1. Cioară, I., *Folclor în Ţara Năsăudului*, fără nume de editură, Deva, 1941
2. Cotul N*., Despre secretul din comuna Şanţ*, fără nume de editură, 1938
3. Grapini, F., *Cartea vieţii părintelui Pamfiliu*, Editura Muşatinii, Suceava, 2003

LEGENDE DIN GORJ

Profesor îndrumător Mămară Nicoleta Loredana
Centrul Şcolar pentru Educaţie Incluzivă Tg. Jiu, jud. Gorj

Întâlnirea cu cărturarul Constantin Morega, la cei 81 de ani, de loc din Padeş, cu traista plină de cărţi, în timp ce ne-a vizitat la redacţie, a fost o plăcere. Cunoscându-l mai bine, l-am comparat cu Badea Cârţan. Este omul care umblă prin lume, de la un hotar la altul al judeţului, pentru a strânge minunatele comori de pe aceste plaiuri, de la bătrânii satelor, legende, cântece populare, mărturii şi obiceiuri, dar şi date despre oameni vestiţi, ridicaţi din popor, precum şi despre faptele lor, cu credinţă în bunul Dumnezeu, care ne tulbură, ne înfioară şi ne îmbucură sufletele dimpreună, adevărate mărturii ale trecutului nostru.

Atunci, i-am citit cu interes cele cinci caiete cu însemnările despre „*Sfintele mănăstiri şi biserici din judeţul Gorj*“, carte aflată în manuscris (la care a trudit mai mulţi ani), în căutarea unui editor generos. Nu este la prima carte, însă partea dureroasă este că, în zilele noastre, bucuria scrierii unei cărţi este de scurtă durată, căci mai departe urmează alte greutăţi şi dezamăgiri, când nu ai bani pentru a o tipări, şi umbli cu ea sub braţ, bătând din uşă în uşă, încercat de acea umilă jenă care te coboară până la gestul unui cerşetor.

Aşa am descoperit în traista lui de comori de nepreţuit, cărţi tipărite într-un tiraj mai mic, care vor păli în negura vremii din cauză că ele nu circulă, iar cei interesaţi nu ajung să le cunoască îndeajuns sau nici nu ştiu de existenţa lor (de aceea revenim şi noi, din când în când, asupra lor, convinşi că este de datoria noastră să le supunem atenţiei şi să reamintim existenţa lor).

Aşa sunt volumele: „*Ineditul în cunoaşterea adevărului istoric despre Monumentul de la Padeş*“, „*Legende de pe plaiurile Gorjului*“, „*Hora satului – obicei strămoşesc*“, „*Zona etnografică Gorj*“, „*Obiceiuri, tradiţii şi credinţe din zona Gorj*“, „*Cântecele – izvoare folclorice din zona Gorj*“ ş.a.

M-am bucurat nespus de amabilitatea autorului de a-mi oferi, împrumut, singurul său volum „*Legende de pe plaiurile Gorjului*“ (Editura Măiastra, 2005, Târgu-Jiu, pe care mi-am permis să-l xeroxez, pentru biblioteca redacţiei noastre), care trădează pasiunea şi interesul acestuia pentru legendele vii de pe Valea Cernei, Valea Motrului, Valea Olteţului şi Valea Jiului.

Cele mai multe legende care fac obiectul acestei cărţi provin din plaiul Cloşanilor, un adevărat ţinut al legendelor, despre care şi scriitorul Mircea Pospai exclamă într-o carte a sa:

„*Aici, în nordul Olteniei, fiecare drum, fiecare copac secular are câte ceva de povestit...*“ Reţin atenţia în mod deosebit: Legende din Plaiul Cloşani; unele legende despre Tudor Vladimirescu; Comoara lui Tudor Vladimirescu; Legende de pe Valea Olteţului; Legende haiduceşti (Baba Novac, Iancu Jianu, Ilie Haită, Pătru Mantu, Mărunţelu); alte legende de pe Valea Motrului, ş.a.

Aşa cum recunoaşte şi autorul: „*În această lucrare am scris multe legende de pe râul Cerna şi râul Motru, nu numai pentru că ele mi-au fost mai dragi, dar despre ele am luat la cunoştinţă încă din anii copilăriei, pentru că am crescut şi am vieţuit câteva decenii pe aceste meleaguri încărcate de istorie şi legende. Despre semnificaţia legendelor, fiecare după genul lor, s-ar putea scrie mai mult, pentru că în nordul Olteniei sunt multe legende încă nevalorificate. Alături de alte forme şi manifestări folclorice, şi aceste legende îşi au farmecul, frumuseţea şi importanţa lor în cadrul culturii populare, fiind iubite de ţăranii din zona Gorjului, confirmându-se pe deplin concepţia – potrivit căreia: Veşnicia s-a născut la sat...*“

Constantin Morega s-a născut şi a vieţuit multe decenii în nordul Olteniei, iubind aceste locuri care i-au încolţit în suflet şi legendele înflorite în aceste ţinuturi asemeni unor flori preţioase şi mai rare, pe care autorul le-a cules în acest buchet, spre a ni-l oferi nouă, cititorilor, folosind acest mijloc de comunicare ca un motiv de apropiere şi prietenie venit din suflet...

LEGENDELE VÂLSANULUI

Profesor Petrescu Georgeta-Amalia

Școala Gimnazială Galeșu, localitatea Brăduleț, jud. Argeș

Într-o zonă cu un trecut istoric atât de îndepărtat, cum este cel al localității Brăduleț din județul Argeș, legendele și tradițiile populare sunt numeroase și abordează ca teme - natura și viața socială. Legendele din această zonă se desfășoară pe un spațiu relativ restrâns, de-a lungul râului Vâlsan și posedă o compoziție simplă.

Două dintre legendele pe care le voi prezenta în următoarele rânduri sunt cunoscute cu denumirile „*Legenda lacului cu ochi (Lacul fără fund)*“ și „*Legenda Vâlsanului“*.

„*Legenda lacului cu ochi*“ povestește că a fost odată o perioadă tulbure, când au năvălit tătarii, iar boierii și oamenii bogați au fugit din calea dușmanilor. Se zice că și-au pus toate averile, aurul și lucrurile de valoare într-o caleașcă trasă de doi cai mari, negri. Au luat un vizitiu și au mers prin păduri, până au ajuns prin părțile Vâlsanului. Însă prin pădure i-a apucat noaptea și, fără să-și dea seama, au căzut toți (caleașca, vizitiul și boierii) într-un lac ce se numește astăzi Lacul cu ochi. Acolo, pe fundul lacului, și-au găsit sfârșitul. Doar două roți s-au mai ivit pe suprafața lacului.

Lacul există și acum, este înnămolit, de frunze și lemne. Pe suprafața lacului a crescut mușchi, iar oamenii se feresc să treacă pe acolo de teama de a nu se îneca în acest loc înșelător și primejdios.

O altă legendă este legată de râul Vâlsan, cunoscută ca „*Legenda Vâlsanului*“.

În vremurile străvechi, Valea Vâlsanului era o câmpie, în care locuiau niște uriași. În acest ținut stăpân era Vâlsan, un uriaș care a plecat din munți spre șesuri. Vâlsan a întâlnit niște oameni care se căzneau să scoată apa din adâncul pământului și s-a gândit să-i ajute. Astfel, Vâlsan își face un fierăstrău din cremenea unui vârf de munte și pornește spre lacuri să aducă apa din căldările munților. Supărați că Vâlsan le fură apele, au apărut ceilalți uriași și au început lupta pe viață și pe moarte. Neputându-se învinge, aceștia au căzut la pace.

Uriașii au astupat spărturile din munți și au chemat un vraci care să îi învețe cum să păzească apele. Vraciul le-a dat uriașilor un mănunchi de fiare-chei. Uriașii i-au încredințat cheile Zănoguței - sora lor mai mică.

Mai târziu, Vâlsan a coborât iar la șes și i-a întâlnit pe oameni și mai supărați din cauza lipsei de apă. Dar când a urcat în munți, Vâlsan a văzut că fierăstrăul lui nu mai putea rupe cremenea munților. Zănoguța i-a mărturisit adevărul. Cei doi au prins drag unul de

celălalt și au făcut copii. Vâlsan a uitat de chinurile oamenilor lipsiți de apă și Zănoguța a uitat de frații ei.

Întorcându-se din lupte, frații uriași l-au găsit pe Vâlsan. De teama de a nu cădea cheile în mâinile lui Vâlsan, aceștia au început din nou lupta. Așa de aprigă a fost lupta acestora că pământul s-a despicat și i-a zdrobit pe toți uriașii.

Mai târziu, Zănoguța le-a dat cheile oamenilor care au deschis apele din munți. Acestea au pornit la vale cu atâta furie că au măturat tot în cale, până și pe Zănoguța care adormise pe iarbă.

De atunci, din spărturile munților curg și astăzi, curg mereu apele Argeșului și ale Vâlsanului.

VALORIFICAREA RITUALULUI „SCALOIANUL“ ÎN CADRUL ACTIVITĂȚII EXTRAȘCOLARE

Profesor Popa Mura-Grațiela
Colegiul Agricol „Sandu Aldea“ Călărași

Modernizarea şi perfecţionarea procesului instructiv-educativ impun îmbinarea activităţii şcolare cu activităţi extracurriculare ce au numeroase valenţe formative. Desfăşurarea activităţilor extraşcolare permit şi manifestarea creativităţii de grup, a relaţiilor creative.

Activităţile extracurriculare contribuie la adâncirea şi completarea procesului de învăţământ, la dezvoltarea înclinaţiilor şi a aptitudinilor elevilor, la organizarea raţională şi plăcută a timpului lor liber. Ele prezintă unele particularităţi prin care se deosebesc de activităţile din cadrul lecţiilor. Aceasta se referă la conţinutul activităţilor, durata lor, la metode folosite şi la formele de organizare a activităţilor.

De cele mai multe ori, conţinutul acestor activităţi nu este stabilit de programa şcolară, ci de către cadrele didactice, în funcţie de interesele elevilor. Având un caracter atractiv, elevii participă într-o atmosferă de voie bună şi optimism la astfel de activităţi.

Activităţile extracurriculare pot îmbrăca variante formale: spectacole cultural-artistice, excursii, vizite, cercuri pe discipline sau cercuri literare, concursuri, activități de tip atelier etc. Alegerea din timp a materialului şi ordonarea lui într-o tematică centrală este o cerinţă foarte importantă pentru orice fel de activitate extracurriculară. Concursurile pe diferite teme, sunt, de asemenea, momente deosebit de atractive pentru elevii mai mici sau mai mari. Acestea dau posibilitatea copiilor să demonstreze practic ce au învăţat în şcoală, să creeze artistic diferite aspecte.

Aș prefera să descriu o activitate extrașcolară, desfășurată în cadrul unui proiect județean „*Gala Liceelor Călărășene 2016*“; o secțiune a competiției a vizat realizarea unui filmuleț despre un obicei local. Liceenii au reînviat tradiții, obiceiuri locale, proiectând povestea acestora în cadrul secțiunii „*De la bunici adunate…*“

Ne-am simțit provocați și am ales să prezentăm ritualul funerar și agrar al Scaloianului, filmul nostru obținând locul III. Realizarea filmului, care este postat pe youtube (*Gala liceelor 2016 Colegiul Agricol Sandu Aldea*), a fost o aventură a cunoașterii și pentru noi profesorii-regizori, dar mai ales pentru elevi. Fetele-bocitoare au fost costumate adecvat (costume populare, năframă neagră), scaloianul a fost realizat din lut și așezat într-o scoarță

de copac, locația a fost aleasă imediat (grădina liceului nostru cu minunatul parc deondrologic, apoi malul Borcei). Marea noastră problemă era textul și linia melodică a acestuia. În cele din urmă, cu ajutorul unui interpret local de muzică populară, am intrat în posesia versurilor, iar fetele au învățat melodia.

Prima parte a filmului cuprinde câteva informații despre acest obicei și un dialog dintre o elevă și bunica acesteia: „*Oamenii din Bărăgan au îmbogăţit ritualul înmormântării cu nenumărate tradiţii, pentru ca sufletul să ajungă în cer binecuvântat şi să fie primit în grădina Raiului. Ritualurile funerare erau folosite pentru a aduce ploaia care să purifice recoltele agricole.* ***Apa*** *care este simbolul vieţii, este invocată pentru a obţine fertilizarea pământului şi fecunditatea animalelor, cu scopul obţinerii belşugului pentru ţărani. „Scaloianul“- copilul dispărut aducător de ploaie. În Bărăgan, oamenii au reuşit să îmbine obiceiurile funerare cu cele agrare, în scopul de a-şi feri recoltele de secetă. Aşa a luat naştere „Scaloianul“, tradiţie potrivit căreia ploaia ar veni să ude pământurile aride.*

Dialogul

Elev: *Pentru a afla mai multe despre obiceiul Scaloianului, ne-am propus să realizăm un dialog între generații. Bunica mea ne va oferi câteva informații despre acest obicei.*

Dragă bunică, în ce zi a anului se practică acest obicei şi cine participă la realizarea lui?

Bunica: *Obiceiul Scaloianului îl ştiu de la mama mea. Era practicat de copii, într-o zi fixă (a treia marți sau a patra joi după Paști ori după Rusalii) sau, mai târziu, în orice zi secetoasă.*

Elev: *În tradiția aceasta din Bărăgan, cine era Scaloianul?*

Bunica: *În cultura populară din Bărăgan, „Scaloianul“ era un copil dispărut în condiţii misterioase de acasă, pe care mama lui îl caută cu disperare prin păduri dese şi prin ape adânci, iar lacrimile vărsate pentru el reprezentau ploaia.*

Elev: *Povestește-ne, te rugăm, despre practicarea acestui obicei!*

Bunica: *Copiii din ziua de azi îl practică destul de rar... ei au alte preocupări... „Scaloianul“ se confecţionează din lut, se împodobește cu coji de ouă vopsite, păstrate de la sărbătoarea Paştilor și se așază pe o scândură sau într-un sicriu mic din scoarţă de copac. De jur împrejur se puneau flori. După aceste pregătiri, „Scaloianul“ era dus cu „alai şi bocete“, de ceata copiilor care mimau ritualul de înmormântare, pe câmpul cu semănături, pe malul unei ape sau în grădină. După trei zile „Scaloianul“ era dezgropat, adus în sat şi bocit din nou, pe tot drumul către apa pe care era lăsat să plutească. Odată încheiată această ceremonie, fetele se adunau la casa uneia dintre ele ca să se „ospăteze din pomana*

Scaloianului“. Ceremonialul „Scaloianului“ presupunea bocirea trupului de lut. Mi-amintesc și acum cântecul care este, de fapt, o chemare a ploii și o urare de belșug...“

Filmul prezintă ritualul propriu-zis, iar cântecul este intonat de fete în final. Implementat în şcoală, ca mijloc de proiectare şi organizare a activităţii extraşcolare, şi-a dovedit eficienţa prin caracterul lui interactiv şi de parteneriat, facilitând formarea şi dezvoltarea unor abilităţi. Elevul a devenit actor principal într-o piesă regizată împreună cu profesorul, având libertatea de a-şi dezvolta rolul pe măsura talentului său şi oportunitatea de a-şi îmbogăţi prestaţia în interacţiunea cu ceilalţi actori. Activitatea a fost organizată în forme cât mai atractive astfel încât să stimuleze deopotrivă motivaţia pentru învăţare şi să stimuleze efortul propriu de instruire, cât şi să formeze caractere, să modeleze personalitatea elevilor dezvoltându-le atitudini responsabile faţă de ei înşişi, faţă de cei din jur, valorificându-le cunoştinţele, aptitudinile.

Elevii au realizat că această producție folclorică este mult mai expresivă în momentul când își dezvăluie caracterul spectacular, de fapt, atunci când este pus în scenă. Acest obicei prezintă o împletire a mai multor moduri de expresie artistică: vers – melodie – joc actoricesc – gest și mimică.

Prin urmare, adolescenții au descoperit, prin implicarea activă în acest proiect educativ, că ritualul Scaloianului este însoțit de mai multe modalități artistice, înțelegerea naturii sincretice a evenimentelor de folclor fiind foarte importantă pentru aprecierea corectă a unor stări de fapt și de mentalitate care altfel ar fi mai greu de explicat.

PLUGUȘORUL CĂLARE

Profesor Rîncă Felicia Mihaela

Școala Gimnazială Gura Șuții, jud. Dâmbovița

Tradițiile și obiceiurile cu ocazia Crăciunului în România sunt foarte multe, ele diferind însă în funcție de zona folclorică. Repertoriul obiceiurilor şi tradiţiilor româneşti cuprinde şi o seamă de datini, practici, superstiţii, sfaturi cu originea în credinţe şi mituri străvechi sau creştine.

În zilele noastre, împodobirea bradului de Crăciun a devenit una dintre cele mai iubite datini atât în mediul rural, cât și urban, odată cu așteptarea în seara de Ajun a lui Moș Crăciun. În povestirile părinților noștri, de cele mai multe ori bradul era adus de Moș Crăciun, atunci când copiii dormeau. Sau, în locul lui Moș Crăciun, nu apucau să vadă decât bradul trecând pe sub fereastră. Beteala, globulețele colorate ce sclipesc în lumina lumânărilor și a luminițelor colorate ce dau parcă viață bradului, steaua vestitoare a Nașterii Domnului Iisus cocoțată în vârful bradului, îngerașii care ne îndeamnă să trăim emoțiile Nașterii Pruncului Sfânt, toate ne anunță Seara cea Mare. Un alt obicei foarte cunoscut în România este „tăierea porcului“. În unele zone ale ţării, porcul se taie de Ignat, adică în 20 decembrie. Se zice că porcul care n-a fost tăiat în această zi nu se mai îngraşă, căci şi-a văzut cuţitul. Orice familie cu oameni gospodari trebuie să taie porc la Crăciun.

Însă de sărbătorile Crăciunului, cel mai iubit obicei este colindul. Colindele sunt cântecele cu care copiii, tinerii sau chiar și oamenii maturi întâmpină venirea lui Hristos pe pământ. Proveniența cuvântului colind se găsește în latinul *calendae,* nume dat de romani sărbătorilor păgâne de Anul Nou. În acea perioadă, copiii romanilor umblau din casă în casă și cântau „imne“. De-a lungul timpului, datina latină a fost preluată și adaptată la religia creștină. Din cadrul ritualului colindelor fac parte cântecele de stea, vifleemul, pluguşorul, sorcova, vasilica, jocuri cu măşti (ţurca, capra, cerbul, brezaia), teatrul popular, dansuri (căluţii, căluşarii).

Multe dintre aceste tradiții se practică și în comuna dâmbovițeană Gura Șuții, în preajma sărbătorilor de iarnă. Însă un obicei unic care diferențiază comuna de celelalte zone ale țării este cunoscut ca și Plugușorul călare, **o tradiţie străveche despre care se spune că aduce belşug şi voie bună gospodarilor. Vestitorii noului an sunt flăcăii din sat care îşi împodobesc armăsarii şi pleacă prin sat, dis-de-dimineaţă, cu uratul.**

Această colinda agrară care vesteşte Anul Nou, transmisă din generaţie în generaţie până în zilele noastre a fost generată de vechile tradiţii agrare ale populaţiilor din zona noastră, contaminate cu urări de tip român. Totul se învârte în jurul plugului, considerat unealtă sacră, pentru că avea un rol de liant între pământ şi cer. De aceea îl întâlnim în toate urăturile. În trecut, pluguşoarele aveau şi valoare de descântec. Gospodarul care primea urători în casă era ferit de duhurile rele, iar pe unde nu treceau colindătorii, se întâmpla ceva rău. Şi tare bine îi mergea gospodarului în Noul An atunci când urătorii îi prevesteau „*Câte paie pe casă/ Atâţia galbeni pe masa/ Câţi cărbuni în cuptor/ Atâţia mândri gonitori“*.

Pe vremuri, cetele de flăcăi umblau cu „plugul mare“, având ca recuzită un plug adevărat, tras de doi sau patru boi, care trăgeau o brazdă în curtea gospodarului, pentru ca să aibă spor în noul an, recolte bogate, vite sănătoase, sănătate şi prosperitate în casă. Variantele tradiţionale ale pluguşorului, cuprind imnuri de celebrare a vieţii agricole, de celebrare a muncii. Urătorul prezintă succesiv în urătură toate verigile care alcătuiesc lanţul muncilor agricole: aratul, semănatul, culesul, treieratul, măcinatul şi coptul colacilor. Între modul în care sunt rostite plugușorul și descântecul există asemănări. Asta pentru că, din toate creațiile folclorice în versuri, pluguşoarele sunt singurele care nu se cântă, ci se rostesc versurile.

În alte zone ale țării, Plugușorul este rostit de copii urători care au variante simple, „Plugul mic“, ce doar fac urări gazdelor, formaţii numeroase de adulţi, care umblă cu „Plugul Mare“, cu lăutari sau instrumentiști. **În zorii noului an,** flăcăii din comuna dâmbovițeană Gura Șutii

pleacă cu plugușorul, însă nu în cete aşa cum s-a pomenit peste tot, ci călare pe cei mai frumoşi armăsari, împodobiţi cu beteală şi funde. Colindătorii pornesc la drum, ca pe vremuri, cu plug şi cai împodobiţi cu beteală şi canafi, care fie sunt înhămaţi la căruţe, fie sunt călăriţi. Tinerii neînsuraţi din comuna dâmboviţeană Gura Şuţii merg din uliţă în uliţă pe la toţi gospodarii, să le aducă urările de belşug şi sănătate pentru noul an. Calul legat la plug prevesteşte anul bogat care va fi. Colindătorii merg la colindat îmbrăcaţi în costume naţionale şi vizitează fiecare casă din localitate.

Plugușorul călare de la Gura Șuții este unic, iar oamenii locului, tineri neînsurați pleacă dis-de-dimineață călare și nu se opresc până nu colindă toate gospodăriile,vestind venirea noului an. Flăcăii călare se strâng prima dată la Primărie și îl colindă pe primul gospodar al localității. Sătenii mai în vârstă spun că acest obicei s-a pomenit din bătrâni, iar ei din tinerețe se știu a colinda călare. Tinerii pot merge cu plugușorul, potrivit tradiţiei, doar până la însurătoare, cât sunt holtei.

Obiceiul este unul străvechi, spun sătenii şi aduce belşug în gospodăriile care primesc călăreţii. Plugușorul de la Gura Şuţii se păstrează la fel de peste 200 sute de ani, îşi amintesc bătrânii din sat, care au colindat şi ei la rândul lor în tinereţe. E adevărat, sunt mai puţini tineri care aleg să plece la colindat a doua zi după Revelion, dar e bine că tradiţia încă se păstrează. Colindătorii sunt întâmpinaţi de gazde cu vin, ţuică şi bani. În schimb, aceştia vestesc venirea noului an şi aduc bunăstare în curţile pe care le colindă. În periplul lor prin sat, colindătorii opresc și oamenii pe stradă (sau mașinile) pentru a le cere bani. Oamenii opriți le dau bani pentru a aduce noroc și pentru a alunga duhurile rele. Când oamenii nu primesc colindători, închid uşile sau nu oferă daruri, efectele magice sunt opuse, ei încălcând regulile acestui obicei. Se spune că cei care nu primesc urătorii vor fi urmăriţi de ghinion în următorul an.

EXPOZIŢIE ETNO-FOLCLORICĂ

Profesor Văleanu Mihaela
Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum“ Sibiu
Profesor Rusu Georgeta Adriana
Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum“ Sibiu

În şcoala noastră, Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „TEREZIANUM” din Sibiu, se desfăşoară în fiecare an, în cadrul săptămânii „Şcoala Altfel“, o expoziţie etno-folclorică. Expoziţia are valenţe educative, urmărind valorificarea moştenirii culturale a zonelor rurale din judeţul Sibiu (Mărginimea Sibiului - Sadu, Gura Râului, Orlat, Răşinari, Sibiel, Rod, Tilişca, Poiana Sibiului, Vale, Jina, zona Porumbacului - Porumbacu de Sus, Porumbacu de Jos, zona Avrigului sau Valea Hârtibaciului - Agnita, Chirpăr, Marpod, Roşia, Şelimbăr, Vurpăr, Ţara Oltului, Ţara Făgăraşului). Pentru că elevii veniţi la şcoala noastră sunt şi din alte judeţe, materialele expuse au fost şi din zone limitrofe, judeţul Vâlcea (sat Titeşti, Boişoara), jud. Olt (sat Obârşia), jud. Alba etc.

Venind de la ţară şi având din moştenirea familiei multe obiecte autentic-tradiţionale, elevii au adus pentru expoziţie următoarele:

- Costume tradiţionale şi obiecte legate de muncile pastorale;
- Costume specifice şi obiecte legate de ocupaţiile tradiţionale şi de olărit (furcă, fus, fluier, străchini, căni, tacâmuri de lemn, încrustate cu modele tradiţionale, desagi, fiecare sat cu modelul său);
- Ii vechi (de muncă, de mireasă, de biserică), ie pentru copii, ie pentru femei, ie pentru bătrâne;
- Iţari pentru copii şi bărbaţi;
- Cămeși bărbăteşti din bumbac cu cânepă;
- Catrinţe: de lucru, de biserică, pentru copii;
- Feţe de masă ţesute în casă, modele diferite, în funcţie de zonă (din zona Porumbacului - faţă de masă colorată; faţă de masă folosită la înmormântare în culori închise);
- Feţe de pernă bogat ornamentate;
- Ștergare pentru icoane (ex. în zona Racoviţa, jud. Sibiu, se folosesc culorile alb, negru şi galben, sugerând eleganţa);
- Șervete pentru bucătărie.

Expoziţia a implicat şi alte activităţi, în afară de obiectele expuse:

- elevii au adus albume de fotografii şi şi-au prezentat familia, satul, zona;

- elevii au fost entuziasmaţi să aducă diferite obiecte, artefacte de pe la bunicii lor;

- au citit texte folclorice culese de ei sau dintr-o culegere în care publicase şi un elev al şcolii (basme, snoave, strigături, cântece, colinde);

Un alt aspect legat de promovarea expoziției este vizitarea în fiecare an şi de alți elevi ai şcolii, de profesori, de preoţi, purtându-se discuţii despre exponatele elevilor, despre frumuseţea şi valoarea universului sătesc al ţării noastre.

Exemplificăm cu imagini activitatea noastră descrisă mai sus:

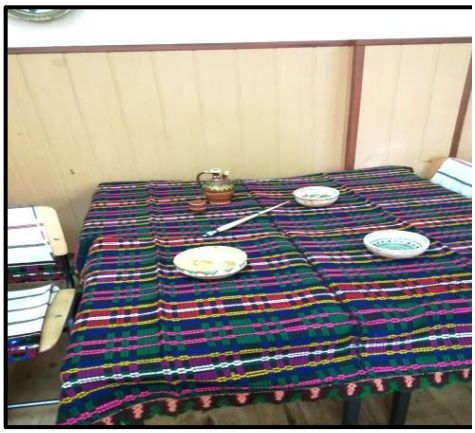

SECȚIUNEA CULEGERE DE FOLCLOR – ELEVI CLASELE I–XII

LOCUL I

CÂNTEC DIN ZONA MOIECIU DE SUS

Culegător: Ciurea Larisa Daniela, clasa a IX-a
Sursa: Mînjina Ioan (numit Tălăieț de săteni)
Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil” Brașov
Profesor coordonator: Raluca Iancău

Frunzuliță bob năut,
Păi eu de cînd m-am născut
Numai la oi am crescut,
Mama m-a crescut la stână
Cu caș și cu urdă bună,
Tatăl meu m-a luat cioban
Și m-a pus după mioare
Ălea îmi erau dragi tare
Și să vezi atunci deoadată
Cînd plecam toamna la baltă
Bagajele le-npachetam,
Samarele le controlam,
Și pe măgar le așezam,
În vîrful Lăpticiului
Stăteam puțin locului
Și mă uitam înapoi
Să mai văz în sat la noi;
Să văz locuința dragă
Unde-am stat o sară-ntreagă,
Să mai văz cabanele
Unde-am lăsat paralele
Și apoi din nou plecam
Și batali-i mîngâiam,
Haide să plecăm la baltă
Că la munte e zăpada,
De la Ploiești mai la vale,
Îmi ieșeu Cojence-n cale,
„Bine-ai venit, flacău,
Că ne topeam de dorul tău,
Că ești mîndru ciobănel
Parcă ești tras prin inel”.
Toată iarna-am stat în baltă,
Am mîncat mămăligă coaptă
Și fasole-n apă fiartă,
Dar într-o zi blestemata,
A venit zaporu-n baltă
Și mi-a-necat turma toata,
După cinci luni ș-o săptămână,
M-am întors cu bâta-n mînă
Și d-astea am pătimit
Până am îmbătrânit.

LĂZĂRELUL

Culegător: Cojocaru Ionuț, clasa a X-a
Sursa de informare: Preda Mariana, comuna Troianul, jud. Teleorman
Liceul Tehnologic „Emil Racoviță”, Roșiorii de Vede, jud. Teleorman
Profesor coordonator: Hagiu Violeta Alina

În tradiţia populară, în Sâmbăta lui Lazăr avea loc comemorarea lui Lazăr cel sărac. Totul începe din Sâmbăta Floriilor cu acel colind al fetiţelor numit „Lăzărelul”. Grupuri de fete merg îmbrăcate în costumaţie vegetală confecţionată din frunze de salcie şi colindă din casă în casă. „Lăzărelul” este amintit de fetele care merg pe la casele oamenilor şi colindă, iar la sfârşit, sunt răsplătite cu ouă. Colindul este un obicei răspândit în Muntenia şi în partea sudică a ţării. Unul din colindele cântate de fetele care umblau cu Lăzărelul era „Vin Floriile cu soare şi soarele cu Florii. Ce păcat de cel ce moare, fericiţi sunt cei ce-s vii!“. Acest obicei, întâlnit în ţara noastră în Muntenia şi Dobrogea este întâlnit într-o zonă mai vastă a sud-estului Europei.

Salcia este nelipsită la sărbătoarea Floriilor, din satul tradiţional. Salcia este sfinţită la biserică, apoi este utilizată în gospodărie. Se punea salcie la ferestrele caselor, apoi se punea la icoane, în nici un caz nu se arunca. De asemenea, mâţişorii care sunt la salcie în această perioadă erau foarte preţuiţi. Salcia este folosită în special în două mari obiceiuri de primăvară, de Blagoveştenie sau Buna Vestire şi de Florii. Este o plantă care se află în splendoarea ei tocmai în această perioadă şi care substituie palmierii care nu se găsesc în spaţiul nostru geografic .

De asemenea, un obicei care ce s-a păstrat şi este des întâlnit este împodobirea gospodăriei cu crenguţe de salcie care se agaţă la poartă sau în alte locuri, iar după ce trec sărbătorile pascale ele se pun la icoană, unde se păstrează pe tot parcursul anului.

După ce ramurile de salcie erau sfinţite la biserică, mâţişorii erau împărţiţi la oameni. Salcia era nelipsită din pomana care se face la Moşii de Florii. Erau duse la biserică şi ramuri de salcie dar şi de răchită care erau duse apoi în cimitir, din crenguţele de Salcie sfânţită se făceau coroniţe care se agăţau după Paşte în pomii fructiferi, pentru belşug.

Un obicei întâlnit de Florii este ca persoanele sau copiii care nu au participat la slujba de la biserică să fie lovite, acasă, cu ramurile de salcie, de către cei care au fost la slujbă în timp ce se spune „Nu te pălesc eu, ci te pălesc mâţişorii ca să nu uiţi că de azi într-o săptămână e Paştele“.

Sunt mai multe legende privind salcia şi utilizarea acesteia în procesiunea de Florii. Una dintre legende povesteşte cum Maica Domnului, grăbindu-se spre locul unde era Fiul ei răstignit, a ajuns la malul unei ape curgătoare vijelioase. Acolo, ea s-a rugat la toate plantele din jur să o ajute să treacă apa, însă nici una dintre ele nu s-a îndurat de lacrimile ei, cu excepţia salciei care şi-a aplecat o creangă şi a ajutat-o să treacă pe malul celălalt. În semn de mulţumire, Maica Domnului a hotărât ca ramurile de salcie să fie duse la biserică, în ziua de Florii.

Ramurile de salcie erau utilizate şi de apicultorii care înconjurau cu ele stupii, în timp ce ţăranii îngropau mâţişorii în brazdă, pentru a asigura o recoltă bogată. Mâţişorii erau folosiţi şi pentru a împodobi icoanele, uşile, ferestrele, intrările în grajduri sau în orice altă anexă gospodărească. De asemenea, se puneau la fântâni, pentru a asigura prospeţimea apei. Tot astăzi se fac multe copturi, Sâmbăta lui Lazăr fiind o zi de comemorare a morţilor, de pomenire, în care se merge la cimitir. Se fac copturi, fie plăcinte, fie azimă, pe care femeile le dau de pomană în Sâmbăta Floriilor.

JOCURILE COPIILOR

Culegător: Grubi Daniel, clasa a IV-a
Sursa de informare: Barbău Nina, locuitoare a satului Pârliți, raionul Ungheni
Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, municipiul Ungheni, Republica Moldova
Coordonator: înv. Elena Covalciuc

JOCUL-DANS „ÎNTR-UN COȘ CU VIORELE”

Joc pentru fetițe și băieței de vârstă preșcolară și școlară mică. 10-20 de copii.

Toți copiii formează un cerc mare. În centru sta 2 fetițe, cu mânuțele se țin de poalele rochiței și dansează după melodia interpretată de ceilalți jucători.

Într-un coș cu viorele
Joacă două păsărele.
Și-amândouă ciripesc
Eu pe tine te-am ales.

La aceste cuvinte fetițele se opresc și își aleg perechea. Apoi dansează în mijlocul cercului, în perechi, ținându-se de mâini.

Toți participanții la joc intonează o melodie cu silabele

La-la-la-la-la-la-la-la-la.

La-la-la-la-la-la-la-la-la

Jocul continuă. Fetița trece la loc în cerc, băiatul rămâne în centru. Încep toți să cânte de la început.

Băieții își aleg perechea.

JOCURILE COPIILOR

Culegător: Grubi Daniel, clasa a IV-a

Sursa de informare: Barbău Nina, locuitoare a satului Pârliți, raionul Ungheni

Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, municipiul Ungheni, Republica Moldova

Coordonator: înv. Elena Covalciuc

JOCUL-DANS „JOACĂ, JOACĂ, TÂNĂRĂ FETIȚĂ!”

Joc pentru fetițe și băieței de vârstă preșcolară și școlară mică. 10-20 de copii.

Toți copiii formează un cerc mare. În centru sta 2 fetițe, cu mânuțele se țin de poalele rochiței și dansează după melodia interpretată de ceilalți jucători.

Joacă, joacă, tânără fetiță,
Ești frumoasă ca o garofiță.

Jocul nostru e format

Dintr-o fată și-un băiat.

La sfârșitul acestor cuvinte, fetița își alege pereche. Ținându-se de mâini, dansează în perechi.

Apoi jocul se repetă, doar că în cerc au rămas băieții. Pentru ei se cântă cuvintele

Joacă, joacă, tinere băiete,

Tinerețea n-o să te aștepte.

Jocul nostru e format

Dintr-o fată și-un băiat.

Băieții își aleg pereche, dansează în cerc.

Așa se repetă de mai multe ori, până ce copii se plictisesc.

TRADIȚII DE HRAM

Culegător: Marchevici Raluca, clasa a IV-a

Sursa de informare: Lupu Vasile, locuitor al municipiului Ungheni

Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, municipiul Ungheni, Republica Moldova

Coordonator: înv. Elena Covalciuc

Cuvântul hram înseamnă serbarea patronului unei biserici. Pe vremuri, în multe localități se sărbătorea hramul bisericii din localitate. Treptat, satele au început a serba și hramul localității.

La Cetireni, satul de baștină al bunelului, hramul se sărbătorește la 14 octombrie.

Gospodinele văruiau casele, le îngrijeau, primeneau „casa mare” aranjau covoarele pe pereți, păretarele, prosoapele la icoane și la pozele familiei. La icoane puneau busuioc, vâzdoage. Așterneau țoluri pe jos pe podelele din lut. Pe laiță aranjau zestrea fetelor: covoare țesute, perne înfățate cu fețe brodate la șezători, la lumina lămpii cu gaz.

Apoi pregăteau bucate alese sarmale, plachie, plăcinte „poale în brâu”, răcitură. Coceau câte un cuptor cu pâinică puhavă și gustoasă.

Dis-de-dimineață, toată familia mergea la biserică, la Sfânta Liturghie. Apoi, toți reveneau acasă. Între timp, apăreau oaspeții din satele învecinate. Ei veneau cu căruțe, în care așterneau covoare frumoase. Erau îmbrăcați în straie de sărbătoare. Bărbații purtau pălării, femeile marame brodate.

În sat, răsuna muzica. Flăcăii cei mai înstăriți ai satului tocmeau muzicanți, cu trompete, tobe, viori. Achitau pentru muzicanți toți flăcăii satului. Se începea jocul satului. Fetele veneau însoțite de flăcăi sau cu prietenele. La joc veneau fete și flăcăi din satele vecine. Flăcăii stăteau într-o parte, fetele în cealaltă parte, iar bătrânele stăteau și priveau. Băieții stăteau în rând. Cu un gest cu mâna dreaptă, cu degetul arătător, făceau un semn fetei. Acest semn era invitația la joc. Din priviri trebuia să înțelegi, dacă ești invitată tu sau vecina. În alt capăt al satului se învârtea scrânciobul.

Unii hramari înnoptau la rude. Seara răsunau cântări pe la casele oamenilor:„Busuioc moldovenesc”, „Trandafir”, „La Lenuța sub cerdac”...

Era frumos, vesel și interesant. Oamenii comunicau, dansau, își făceau prieteni noi.

LACHE BÂRSAN

Culegător: Mihăilă Maria Alexandra, clasa a VIII-a
Sursa de informare: Jugravu Maria, localitatea Alunu, jud. Vâlcea
Liceul „Preda Buzescu” Berbești, jud. Vâlcea
Profesor coordonator: Dușescu Sofia Mirela

Sus, în dealul Oltului,
La poalele codrului,
La umbrița de butuc
Șade măre un haiduc
Stăpân pe codru d-un an
De-i zice lache Bârsan.
Șade-n vie, la răcoare,
Și-și așteaptă mândra Floare

Să-i adică de mâncare:
Puișor fript la frigare
Și pâine din grâușor,
Copt în luna lui cuptor
Și cu vin de crâmpoșie
Cum se bea în haiducie.
Da-n zadar el aștepta
Mândra floare nu venea,
El de dor nu mai putea,
Ochii-n zare că-și rotea
Și pe vale ce-mi vedea?
Că pe loc mi se-ngrozea.
O vedea pe mândra Floare
Venind la el, pe cărare,
Să-i aducă de mâncare.
Însă drumul nu-l sfârșea
Căci în vie mi-o prindea,
Ticălosul de boier
Și cu sluga de vier,
Și-amândoi o înșfăca
Și la curte o ducea
În pivniță o băga,
Cu frânghia o lega,
Și hoțește o-întreba:
- Să ne spui unde te duci,
Cu mâncare la haiduci
Calea codrului se-apuci?
Dar Floarea nu răspundea
Nicio vorbă nu spunea.
Și boierul când vedea
Și mai rău se-nfuria,
Semn cu ochiul că făcea,
Și-atunci vierul ieșea
Și-l lăsa singur cu ea
(Că-i făcea inimă rea).
Când rămânea amândoi
Tâlharul de boieroi
De Floarea s-apropia
Și-n brațe o cuprindea:
Spune Floare adevărat
Sus în vie ce-ai căutat?
Maică-ta te-a mâniat
Ori ți-a fost dor de bărbat?
Spune-mi unde ai vrut să pleci
Singurică pe poteci?
Spune-mi Floare, dacă-ți plac
Să mi te duc la conac,
Boieroaică să te fac,
Să-ți mântui neamul sărac.
Însă Floarea se zbătea,
Pe boier l-a alungat
Din inimă-l blestema:
- Spurcăciune de boier,
Pricep eu ce vrei s-mi ceri
Da-n zadar te chinuiești
Voia n-ai să-ți împlinești!
Hoț cu inimă de fiere,
N-am să-ți fiu ție muiere !
Boierul când auzea
Și mai rău se necăjea
Și cu pumnii o bătea,
Cu capul de stâlpi o da
Și ca un tâlhar spunea:
- Ai să fii curând a mea,
Viță de țărancă rea
Numai a mea ai să fii
Și tot binele ți-oi ști.
Da-n zadar așa gândea

Că vorba nu-și termina,
Și afară auzea
Zvon de răzmeriță grea
Și pocnet de buzdugan
Că era Lache Bârsan
Stăpân pe codru de-un an.
El la curte cobora,
Porțile mi le spărgea
Și-n pivniță că intra,
La boier se repezea,
Mâna-n păr el i-o punea,
În bădan îl azvârlea,
Și acolo încremenea.
- Alelei, boier spurcat
Și la trup neterminat ,
Te găsisei tu bărbat
Pentru mândrele din sat!
Dar acum te-ai săturat
Că-ai să mori neînsurat.
După ce mi-l învia
Lache crunt se mânia,
De bădan s-apropia,
Drumul la vramă el da,
Vinuri în valuri curgea,
Lache o gură sorbea
Și pe jos îl arunca,
Iar Floare-i așa-i spunea:
- Și vinul li s-a acrit
Că n-a fost făcut cinstit.
Apoi într-o cană lua
Și din pivniță ieșea.
În conac apoi intra,
Gălbiorii toți lua
Și salbele le strângea
Și lui Florea i le da,
Conacul îl aprindea,
Și-n cenușă-l prefăcea,
Pe mândra Floare mi-o lua
ȘI pe murgul o suia
Și poteca o suia.
Sus, în culmea dealului,
La poalele codrului,
La umbrița de butuc
La culcușul de haiduc,
Deasupra câmpiilor,
Sus, în dealul viilor.

OBICEIURILE DE VARĂ

Culegător: Necula Andreea, clasa a VII-a
Școala Gimnazială Cândești, localitatea Cândești, jud. Buzău
Profesor coordonator: Fănică Daniel

Caloianul – fetele se adună în grupuri şi fac un chip din lut galben, într-o cutie din carton sau lemn, îl gătesc şi-l înmormântează cu plânsete şi bocete, în locuri bine ascunse, în grădini sau pe luncă. A treia zi îl dezgroapă şi-l dau pe apa Buzăului, implorând astfel pe

Dumnezeu să aducă ploaia:

„Ene, Ene, Caloene,
Ianã, Ianã, Caloeanã,
Ene, Ene, Caloene,
Tac-tu la surcele,
Te catã mã-ta-n poianã,
Cu inima friptã, amarã,
Deschide portiţa,
Sã vinã ploiţa!”

Apoi se întorc la casa uneia din fete, unde fac petrecere, iar seara vin şi flăcăi. Mâncarea este pregătită de fete şi constă, ca preferinţă, în omlete şi gogoşi.

Paparuda – Copii, femei,oameni, îmbrăcaţi sumar, sau chiar cu frunze de boziu legate de brâu (în cazul copiilor), se stropesc cu găleţi de apă, râd şi se veselesc, în credinţa că vor porni ploile. La paparudă participă şi ţiganii, care devin paparude şi se cântă:

Păpărudă, rudă,
Vinã de mã udă,
Păpărudă nouă
Vino de mă plouă!
Cărămidă nouă,
Dă Doamne să plouă!

Drăgaica – Chiar şi Dimitrie Cantemir în „ Descripţio Moldaviae” din 1714, vorbeşte despre Drăgaica din Buzău, la care iau parte toate satele din jur, în zilele de 14 – 24 iunie” (*extras din Monografia Comunei Săgeata*

„În Săptămâna Mare sau a Patimilor, fiecare încearcă să-şi cureţe sufletul, să se împace cu cei cu care erau certaţi, se merge la Denii. În noaptea de Înviere, se cumpără Paştele, cine vrea şi mai ales cei în familia cărora cineva a murit fără lumânare. În noaptea de Paşte se cumpără toate lumânările care se aprind în candelabrele din biserică , sfeşnice, cât şi untdelemnul pentru candele. Se duc la biserică ouă roşii, pâine, covrigi sau cozonac. După înviere acestea sunt împărţite la cei care au fost la slujbă. Preotului i se aduc în dar unul sau doi cocoşi, de preferinţă albi, prosoape şi i se dau bani.

Obiceiuri de vară:

Caloianul – fetele se întovărăşesc, după simpatii, şi fac un chip din lut galben, îl îmbracă, îl pun într-o cutie de carton sau de lemn şi-l înmormântează cu plânsete şi bocete, în locuri bine ascunse, în grădini, pe luncă, etc. A treia zi îl dezgroapă şi-l dau pe apa Buzăului,

implorând astfel, pe Dumnezeu să aducă ploaia.

Paparuda – copii, femei, oamenii satului se udă, în credinţa că astfel vor veni ploile şi va fi un an bogat. La obicei participă şi ţiganii, care devin paparudele pe care participanţii aruncă găleţi cu apă, cântând:

„Paparudă, Paparudă,
Vin cu ploaie-n bozi şi udă:
Trup de soare,
Gând de floare,
Ochi de fată mare! (*extras din Monografia comunei Vadu Pașii*)

„De Paşti, flăcăii îi luau pe muzicanţi şi plecau prin sat, pe la fete. Se adunau ouă, cozonaci, se bea vin.” (*Dumitru Catrinoiu*)

„Caloianul: Era organizat de grupuri de fete (după simpatii), uneori, având în ele şi băieţei.

O păpuşă de lut galben, îmbrăcată în cârpe, aşezată într-o cutie de lemn, ce ţinea drept sicriu. Ochii, nasul, gura, erau din coji de ou. Se puneau în sicriu şi florile de câmp ale primăverii.

În a treia marţi de după paşti, seara se făcea priveghiul, ca şi la mort. Miercuri, se aduceau la gazdă cele necesare pentru pomană: făină, ouă, brânză, lapte...

Joi, bocind, duceau caloianul la apa Buzăului şi-i dădeau drumul pe apă. Se întorceau în sat, la pomană, apoi mergeau la fântâni şi începeau „Paparuda”.

Bocitul era cam aşa: „Ene, Ene, Caloiene / Te-a făcut mă-ta-n izmene / Te-a făcut mă-ta la paie / Ca să ne-aduci în sat ploaie”

Paparuda: Se scotea apă din fântână şi se udau cu găleata, aşa îmbrăcate, femeile şi fetele.

Se cânta: „Paparudă, rudă / Vino de ne udă / Paparudă nouă / Dă Doamne să plouă!”

Dacă femeia udată era însărcinată, atunci reuşita era deplină.” (*Atena Bratosin Stoian*)

Dintre tradiţii m-aş referi la: Caloian, Paparudă, Clacă şi Şezătoare.

Caloianul: Fetele se adunau în grupuri, după afinitate şi hotărau care participă la Caloian. Se strângeau alimente, se făcea un omuleţ din lut, care era îmbrăcat cu hăinuţe, confecţionate de fete, din cârpe, era făcută o lădiţă din lemn sau carton, în care era pus caloianul şi fetele începeau să-l plângă. Îl îngropau într-un loc ferit şi după trei zile era scos şi dus la gârlă (apa Buzăului). Se bocea şi se implora ploaia. Grupul de fete se întorcea la casa în care era organizată ceremonia şi făceau pomana mortului, cu omlete, brânzoaice, gogoşi.

Paparuda: urma imediat după caloian şi consta în stropirea cu găleţi de apă, cât mai

prin surprindere, de se stârneau chiote şi râsete. În acelaşi timp se cânta:

Paparudă, rudă,
Vino şi ne udă,
Vino într-o joi,
Cu-o mie de ploi!

Veneau şi ţiganii, cu frunze de boziu, legate la mijloc, împrejur şi erau udaţi. Ca drept recompensă li se dădeau bani.”

Claca: Se făcea pentru cules via, pentru depănuşat porumbul, pentru bătut floarea soarelui şi pentru diverse lucrări gospodăreşti (*Prof. Elisabeta Popp*)

„De Paşti ieşeam la curăţatul şanţurilor de gunoaie, pe care le făceam grămezi, le dădeam foc şi apoi săream peste focul respectiv.

Părinţii mei creşteau 2 – 3 oi, pe care, în momentul înţărcării mieilor, oile se dădeau în grija ciobanului, stâna aflându-se pe prundul râului Buzău. Sătenii trebuiau să meargă dimineaţa, la prânz sau seara la stână, pentru a ridica caşul, în acelaşi timp ducând mâncare ciobanului. Îmi amintesc că ciobanul i-a spus mamei să-mi atragă atenţia să mă duc la timp la stână, eu având obiceiul de a mai întârzia, lucru ce îl supăra pe cioban.” (*Ec. Constantin Glineschi*)

„Nu-mi este străin nici caloianul (păpuşa făcută din argilă, pe care o dădeam pe apa Buzăului, cântând „– Caloiene, Caloiene....!, pentru a implora venirea ploii.

La Drăgaică, de cu zori, tata îl înhăma pe Cezar la căruţa, pe care monta scânduri, improvizând băncuţe şi acoperindu-le cu macaturi şi plecam la Buzău, cale de 12 km. Eram bucuroşi, nevoie mare şi când ne întreba câte cineva, unde mergem, răspundeam plini de vigoare şi voioşie: „- La Drăgaică, la Drăgaică!” La întoarcerea spre casă, obosiţi şi picotind de somn, dacă eram întrebaţi de unde venim, răspundeam fără vlagă: „– Dee laa Dră gai că!” (*Dr. Constantin Zaharia*)

„Paşti: - În joia mare de după Paşti, când se scotea Crucea (12 Evanghelii), după slujbă, rămâneau fete şi flăcăi, în biserică, se cânta, se glumea. Dacă aţipeau îi legau unul de altul cu ace de siguranţă şi îi frigeau cu lumânarea.

Caloianul. - După Paşti, în prima zi de joi, se făcea o păpuşă din lut, o îmbrăcau, îi făceau un cosciug din scândură, o cruce simplă, îl îngropau, iar a treia joi, după Paşti, îl dezgropau, pregăteau gogoşi, brânzoaice. Se puneau lumânări şi-l duceau de-l dădeau pe apa Buzăului.

Paparuda. – După Caloian, în aceeaşi zi se făcea Paparuda.

Copii, tineri, oameni în vârstă se stropeau cu găleţi de apă şi erau invocate ploile:

Paparudă, rudă,
Vino de ne udă,
Deschide portiţele,
Să vină ploiţele,
Paparudă nouă,
Vino de ne plouă!

Claca. – Se organiza de obicei pentru:

* deşfăcat porumbul de foi, când se făceau gogoşi, se fierbeau grăunţe, se bea vin, se cânta,

* se dădea ajutor la cules via, se musteau strugurii, se făceau chefuri. Se remarcau: Vasile Baroian (Bardă), Gita (fratele lui Mitu Rotacu), Chiriţă Onea, Costică Tăbăcaru, Veroana lui Moţatu, Fana lui Benone.” (*Smaranda Sares*)

„- La caloian se bocea cam în felul următor:

Ieni, Ieni, Caloieniiii,
De când ploaie n-ai mai dat,
Fasolica s-a uscat.

La Paparudă, veneau ţiganii cu ursul, îl puneau să joace în 2 picioare şi erau plătiţi.

Oamenii bătrâni se aşezau pe burtă şi ţiganul punea ursul să-l calce, pentru dureri de spate.” (*Dumitru Catrinoiu*)

„Dacă e să mă refer la o zi de vară din copilăria mea, pot spune că atunci timpul parcă încremenea în loc. O zi de vară reprezenta tot atâtea posibilităţi de joacă, pe cât de numeroşi eram cei ce ne „adunam” la un loc. Până la ora 12:00, fiecare ne făceam treburile rânduite de părinţi sau de fraţii mai mari. După amiază urmau peregrinările: la scăldat, la cercetat malurile abrupte ale Buzăului după lăstuni, căutatul de fructe pârguite pentru potolirea foamei, şi în cel mai bun caz, procurarea unei felii de pâine de la cineva darnic, pâine care reprezenta „mană cerească” în „concertul” intestinal.

Spre orele 17:00 după amiază, ne retrăgeam fiecare la casa sa. Urma să se întoarcă părinţii acasă. Hrăneam animalele şi păsările, măturam curtea, şi aşteptam. Eram copii zglobii, neastâmpăraţi, şi totuşi nu făceam nebunii. Aveam respect şi ruşine faţă de părinţi, şi atunci, dar şi acum. Respectul acesta ţine de caracterul fiecăruia, caracter ce se cultivă şi se educă. Educaţia şi cultura, sunt temelia unui caracter ce nu se lasă niciodată influenţat de conjunctură şi oportunităţi pentru a abdica de la principii virtuţi.” (*Pr. Costel Ion*)

NUNTA STRĂBUNICII MELE

Culegător: Şandru Denisa Lăcrămioara, clasa a VII-a
Sursa de informare: Şandru Valeria, 86 ani, localitatea Tibru, jud. Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Corodeanu Marinela Alexandrina

Pe vremea străbunicii nu se făceau nunţile ca în zilele noastre. Fetele şi băieţii, când ştiau că vorbeşte (curtează, adică) un băiat cu o fată şi vrea să o ceară de nevastă, băieţii şi fetele îl însoţeau la casa fetei şi o cereau cu toţii, pentru băiatul care era prietenul lor. Dacă părinţii fetei erau de acord cu căsătoria, alaiul de fete şi băieţi mergeau la casa băiatului, cu fata şi părinţii fetei, iar părinţii tinerilor se „înţelegeau” când să facă nunta. Nunta se făcea de obicei la băiat acasă, iar părinţii se înţelegeau ce dă fiecare: porc, viţel, găini, vin, ţuică.

Nunţile se făceau acasă, în şură sau în cort. Mâncarea de bază erau sarmalele, dar se servea şi ciorbă şi friptură. Se făceau şi torturi şi colaci (cozonaci). La „cinste” (dar) se dădeau bani puţini, dar se dădeau animale, pământ, lipideie (covoare de pat ţesute).

Mirii erau însoţiţi de nuntaşi până la biserică, iar pe drum mireasa avea parte de sfaturi, mai mult sau mai puţin ironice, strigate de femeile din alai.

Tu mireasă tătă flori
Ia-ţi gându’ de la ficiori
Şi ţi-l pune la bărbat
Că cu el te-ai cununat!

Uiuiu pe dealu’ gol
Că mireasa n-are ţol
Las’ că-i face mirele
Când o tunde cânele!
Şi i–o face ş-un cojoc
Când o tunde pe Mozoc*!

Tu mireasă cu cunună
Hainile pe tine sună
Şi pe tine şi pe pat

(*Mozoc – nume de câine ciobănesc)

JUDELE DOMNULUI BUNU'

Culegător: Scheau Viorel, clasa a X-a
Sursa de informare: transmisă în Ceata de feciori, din om în om, satul Păuca, jud. Sibiu
Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum“ Sibiu
Profesor coordonator: Văleanu Mihaela

Judele Domnului bunu',
Bună sara, jude -n casă ,
Judele Domnului bunu',
Treceţi voi jos şi şedeţi,
Judele Domnului bunu'
Da' noi n-am venit să şedem,
Judele Domnului bunu',
Noi am vint să vă-ntrebăm,
Judele Domnului bunu',
Slobodul să-l colindăm,
Judele Domnului bunu',
Ori va fi slobod ori ba,
Judele Domnului bunu',
Da' noi tot vom colinda,
Judele Domnului bunu,
Nu faci bin' să ne-mprumuti,
Judele Domnului bunu',
Cu cinci sute bani mărunţi,
Judele Domnului bunu',
Du-te-n grajdul fermecat,
Judele Domnului bunu',
Şi ia-l pe murgu-nşeuat,
Judele Domnului bunu',
Şi te-aruncă sus la strung,
Judele Domnului bunu',
Şi ţi-alege miorele,
Judele Domnului bunu'
Şi te du la târg cu ele,
Judele Domnului bunu'
Şi ţi-alege berbecei,
Judele Domnului bunu',
Şi te du la târg cu ei,
Judele Domnului bunu',

Dai perechea cu cruşiţă,
Judele Domnului bunu',
Şi bagi bani la puşculiţă,
Judele Domnului bunu',
Dai perechea cu criţari,
Judele Domnului bunu',
Şi bagi banii la şerpar,
Judele Domnului bunu',
Dai perechea cu cinci loţi,
Judele Domnului bunu',
Ia că jude-s banii toţi.

Aveţi fiecare urechi de auzit şi gură de mulţămit
Că jupânu' gazdă măreşte şi împlineşte,
Cu mia, cu suta, cu cinci părţi pe deasupra.
Măreţ mulţam!

POEZIA - MELEAGUL MOLDOVENESC

Culegător: Scutaru Capitolina, clasa a VI-a
Sursa de informare: locuitoarea satului Cetireni, Antonina Dumitraș, 60 de ani
Instituția Publică Gimnaziul Cetireni, Republica Moldova
Profesor coordonator: Moraru Galina

Te-am adunat din file,
Înghesuite rânduri,
Din cărțile puține,
Ce-ai izbutit să lași
Încet te-ai strecurat
În frământate gânduri,
Fărâmă din țărâna
Sătescului sălaș.

Stă însorit pridvorul,
Cu vraiște de zestre
Cum l-a lăsat Anica
Înspre Cobac grăbind,
De hora ei lumească,
Apusă fără veste,
Se zbate frunza-n ramuri,
Plecată la pământ.

Fântâna Tomulesei
Stă în răscrucea veche,
Demult s-a dus Dumitru
Și-mi pare, nu-i nici azi.
Mai vin flăcăi și fete
Duminica pereche
Și Costăchel cu dânșii
Se ține la taifas.

Bunica lui Nicandru
La șipot iese-ntruna,
Mai scoate-dorul cela,
Al inimii alean,
Mulțimea ce oprește
Si ea mereu o spune
Isprava fară moarte
A unui baietan.

Hartene cu harbujii
Mai ceartă cu băieții
Nu-s răsuciți la curpăn,
Îs copți pentru colhoz,
Cum știi din totdeauna,
Nu rabdă tinerețea,
Moș Zmeul cât șade
La loc mai răcoros.

Maria spală rufe
La Nârnova în vale,
Cât le sorește limpezi
Ca apele în vad,
Ea cântecul adună
Și iesă drept în cale,
Cu umbrele mânate
De asfințit spre sat.

Așteaptă casă-n umbră
De viță rumenită
Neostenită mână
S-aștearnă lăicer,
Că se abate lumea
De prin livezi trudită
Să prindă din povață
Grăunte de-adevăr.

CĂSĂTORIA MOMÂRLANILOR DIN VALEA JIULUI

Culegător: Stanciu Diana, clasa a V-a
Sursa de informare: Gălățan Dumitru
Școala Gimnazială „I.D. Sîrbu” Petrila, jud. Hunedoara
Coordonator: bibliotecar Cocolan Raluca-Elena

Întemeierea unei noi familii de către tineri reprezintă un act important și în satele de momârlani din Estul Văii Jiului. Mai întâi, este normal ca tinerii să se cunoască între ei, să se apropie și să ajungă la concluzia că vor putea fi împreună o viață întreagă. Când este vorba de tineri din același sat este mai ușor. Se cunosc bine părinții, se cunosc tinerii, uneori au copilărit împreună, cunoscându-și calitățile și defectele, putând lua hotărârea de a se căsători mai ușor. Când tinerii sunt însă din sate diferite, uneori chiar îndepărtate, este nevoie de timp pentru a se analiza reciproc, pentru a se cunoaște cât mai bine. Aceștia se cunoșteau pentru început la diferite nedei: la nedeile Paștilor, la nedeile din cursul verii ce aveau loc cu ocazia sărbătorilor importante în munți, la diferite petreceri sau la nunți, unde jucau împreună, povesteau, luând hotărârea de a se mai întâlni pentru a se cunoaște mai bine. La țară, la jocuri ocazionate de nedei, nunți, alte petreceri, fetele nu mergeau niciodată singure, ci doar însoțite de părinți, așa încât, orice mișcare le era supravegheată.

Odată ce tinerii luau hotărârea să se căsătorească, trebuia obținut acordul părinților, după aceasta urmând pețitul. Când băiatul se însura acasă, atunci mergea el la părinții fetei în pețit, iar când se ducea ginere, urmând să locuiască la părinții fetei, venea aceasta în pețit. Ziua aleasă pentru pețit era duminica sau o altă zi de sărbătoare importantă, când la țară nu se lucra nimic, fiind zi de odihnă. Ziua respectivă era hotărâtă de comun acord între cele doua familii ale viitorilor cuscri.

La pețit, alături de tineri și părinții acestora, participau și nașii. La casa unde avea loc

peţitul se servea o gustare și se închina un păhărel de țuică. Aici se discutau și se stabileau toate problemele legate de căsătorie, se stabilea zestrea, data nunții, amploarea acesteia, contribuția materială a fiecărei părți. În marea majoritate a cazurilor, căsătoriile se făceau din dragoste, puține erau cazurile când căsătoriile erau impuse de către părinți, urmărind interesul material, înțelegând prin aceasta pământul și animalele primite ca zestre, peţitul transformându-se în aceste cazuri într-un adevărat târg.

Un sătean povestea cândva un fapt hazliu de la peţitul fiului său. Fiind un tip pretenţios, chiar chiţibuşar, nu era el chiar lămurit în ceea ce privește hărnicia viitoarei nurori. Pentru ziua peţitului, la casa fetei se făcea curățenie mare, se șurluiau chiar și podelele din târnaț,care se mai numește și "gang", reprezentând un coridor. Acest șurluit era un spălat al podelelor cu apă și leșie, fiind frecate cu peria de rădăcina (chefea) până când, vorba momârlanului, „*poți bea apă de pe ele"*. În camera unde se servea gustarea și se desfășura peţitul, era un pat sub care putea intra un om ghemuit, așa cum erau în general toate paturile țărănești. Fiind iarnă,*„ca din întâmplare"*, peţitorul nostru își scapă căciula jos la marginea patului și tot *„din întâmplare"*, când să o ridice, se împiedică trăgându-i un șut sub pat pana la perete. Neavând încotro, apelează la o mătură cu coadă pentru a-și scoate căciula. O scutură, dar nu iasă de pe ea niciun fir de praf. Își râde în barbă și nu mai are niciun dubiu: viitoarea noră este harnică, așa că nu-i rămâne decât să bată palma.

„Chematul la nuntă ",de fapt *„Chematul la ospăţ"*, căci momârlanii așa îi spun nunții, este o denumire prelucrată din vechime și perpetuată până în zilele noastre, reprezentând invitația la nuntă. Cel mai autentic (rustic) mod de chemare la nuntă caracteristic satelor este chematul pe jos, fără niciun mijloc de locomoție. Un chemat prin viu grai. Mirele, nașul și un reprezentant al miresei (frate sau o rudă apropiată), îmbrăcați în straie momârlănești de sărbătoare (haine de ținere), porneau să cheme la nuntă cu nelipsita ploscă.

La momârlani s-a păstrat obiceiul ca întreg satul să participe fiecare la nuntă, să dăruiască masa cu bani și cadouri constând în veselă, pături țesute în gospodărie și alte lucruri necesare întemeierii unei gospodării, ajutând astfel tinerii să pornească mai ușor în viață. Participarea fiecăruia la nuntă era un fel de reciprocitate. Așa că, a nu chema pe cineva la nuntă din satul mirelui sau al miresei, sau a fi chemat și să nu participi, constituia o adevărată ofensă pe care momârlanii nu o pot trece cu vederea.

Cu aproximativ trei săptămâni înainte de nuntă, preotul satului (al parohiei), anunța nunta în biserică la una din slujbele duminicale, cu mențiunea că „*daca cineva are ceva de spus să spună, sau dacă ceva nu este în ordine veniți să spuneți"*. Acest anunț este un anunț

cu tâlc. În cazuri rare, viitorii miri, datorită unei nefericite împrejurări, puteau fi chiar frați, fără să se știe. Cine deținea aceste *„dovezi extraconjugale”*, trebuia să le aducă la cunoștința preotului și împreună, cu mult tact, fără a prejudicia armonia din familiile împricinate, să împiedice împreunarea consanguină cu urmările ei, să împiedice săvârșirea păcatului (chiar a incestului).

Nici chematul la nuntă nu a stat pe loc, a evoluat și el, astfel încât *„chematului pe jos”* i-a urmat de prin anii 1950 *„chematul cu caii”*. În aceeași formație, mirele, nașul, fratele sau o rudă apropiată a miresei, se porneau la chematul la nuntă călare pe cai. Dar nu oricum. Caii erau împodobiți cu straie colorate, înflorate, așezate sub șeile de piele, cu panglici (primburi) multicolore și tricolore, ciucuri de lână și mătase viu colorați. La gâtul cailor se punea o curea lată cu mulți clopoței mici, clopoței înfundați, tinerețea permițându-le chemătorilor să facă și adevărate numere de acrobație. Cei trei chemători, în aceleași minunate costume momârlănești, însoțiți de nelipsita ploscă, recurgeau tot la un chemat la nuntă prin viu grai.

După obiceiul străvechi, timp de o săptămână după nuntă, fosta mireasă nu avea voie să-și viziteze părinții. Era o săptămână de acomodare cu noul domiciliu. Așa se credea că tânăra soție va uita drumul de întoarcere spre casa unde a copilărit și niciodată nu va mai ști pe unde să o apuce pentru a-și părăsi soțul. Tot din aceleași motive, la nuntă, când se pleca de la casa miresei spre primărie și biserică nu se trecea de doua ori pe același drum, chiar dacă acest lucru ar fi necesitat ocolișuri mari. În duminica următoare a nunții, mireasa făcea primul drum după căsătorie la casa părintească pentru a-și vedea părinții. Era un eveniment important și era pregătit ca atare. Această vizită nu o făcea singură, ci împreună cu soțul, nașii, rudele și prietenii apropiați.

Alaiul putea fi mai mic sau mai mare, în funcție de posibilitățile materiale ale familiilor care pregăteau acest eveniment și care făceau invitațiile, uneori acesta ajungând la amploarea unei mini-nunți. Se servea o masă bogată, fluierele cântau, se juca și se petrecea toată noaptea. Mireasa își depăna la pieptul părinților primele ofuri și primele bucurii din săptămâna petrecută departe de ei, la noua locuință.

De la calea primară, sau calea întoarsă, cum îi mai spun țăranii, nu lipseau plăcintele țărănești groase, cu brânză la mijloc, suprapuse mai multe pe o farfurie, care era așezată în fața mirelui. Acesta trebuia să taie plăcintele în patru cu un cuțit, bineînțeles cam neascuțit. Și asta nu era totul. Istețimea lui era pusa la încercare prin introducerea unei nuielușe subțiri din salcie cojită, împletită sub formă de cerc, numită *„gujbă”*. Bineînțeles că apăreau dificultăți, dar ginerele trebuia să se descurce. Toate aceste dificultăți întreținеau o atmosferă de haz și bună dispoziție în rândul participanților.

Din totdeauna, mintea ascuțită a țăranului a știut, pe lângă momentele grele de muncă, să creeze și momente distractive în puținul timp liber rămas iar tradițiile, multe dintre ele pierdute astăzi, merită măcar a fi amintite.

BIBLIOGRAFIE

Gălățan, Dumitru, *„Momârlanii din Valea Jiului”,* Editura M.J.M., Craiova, 2008

MIORIȚA
(VERSIUNE LOCALĂ)

Culegător: Țîcu Doina, clasa a VIII-a
Sursa de informare: Florea Ion, Rădenii Vechi
Instituția Publică Gimnaziul Rădenii Vechi, Republica Moldova
Profesor coordonator: Florea Ion

Pe Bălănești, în zare
Pe Dealul cel Mare
Iată că apare
Turme mari de oi,
Ce ies din zăvoi
În frunte cu ciobani
Mândri, ortomani...
Unui-i moldoveanu
Baci, zis și Ciobanu,
Altu-i Drahanu,
Zis, negru Țiganu
Al treilea-i Pasealu
Ce cântă din cavalu...
La uluc, în vale
Cu fântâna în cale,
Oile opriră,
La umbră le dosiră
Pe iarbă se-așezară
Și din gură cuvântară:
- Eu știu pășune
Cu iarbă mai bune’
Zise Moldovanu
Pe nume Ciobanu.
- Dar eu, în Curături,
Am izvoare șapte
Cu apă curată
Zise Drahanu
Pe nume Țiganul
- Nimeni nu cunoaște
Oile mai bine a paște
Zise Pasealu
Ce cântă șa cavalu.

Mult, avan, vorbiră...
Aman se sfădiră...
Și se sfătuiră
Ca să se trântească
Trântă ciobănească,
Dreaptă și cinstită...
Cine-a câștiga
Să fie cinstit
Din clondir frumos
Cu vin spumos,
Din ulcior de lut
Cu vin ținut
Din ulcior cu floricele
Bei și bei
Și tot ai cere...

Dar în trântă dreaptă
Cineva va pierde
Turmele de oi
Să treacă la cel
Ce-i mai voinicel
Și se vor trânti.
Până unu a muri.
Cu toții au jurat
Să fie îngropat
În dosul stânii,
Să-și audă câinii
Vântul, când a bate
Să-i aducă șoapte
Șoapte de măicuță,
Șoapte de mândruță,
Șoapte de copii,-
Ce umblă prin câmpii.
Și prin codri deși
De-ntreabă mereu:
- Cine mi-a văzut
Pe ficiorul meu?
- Cine a auzit
De părinte-al meu?
Mama îmbracă
Șal de iarbă verde,
Mândra-ncărunțea
Și-l tot aștepta...
Iar copii plângeau,
Lacrimi curgeau,
Unde cădeau,
Izvoare făceau
Cu ape curate,
Cu flori presărate...
Pe maluri cu pășune
Grase și bune.
Fălănci răsunau.
Oile plângeau.
Câinii lătrau...
Pe Bălănești, în zare,
Pe Dealul cel Mare...

OBICEIURI ȘI SUPERSTIȚII STRĂVECHI LEGATE DE CULESUL VIEI

Culegător: Ungureanu Adelina, clasa a VIII-a
Școala Gimnazială Cândești, jud. Buzău
Profesor coordonator: Fănică Daniel

Pentru români, culesul viei a fost, din vechi timpuri, prilej de a petrece şi de a da frâu unor obiceiuri şi superstiţii. Un obicei străvechi al viticultorilor din podgoriile Buzăului este cel al zdrobitului boabelor de struguri cu picioarele, de către fecioare tinere şi frumoase. Alţii, în prima zi a culesului, dau struguri de pomană pentru a avea rod bogat şi în anul ce vine.

Se ştie că toată luna septembrie, până la începutul lui octombrie, în anumite zone ale României gospodarii se dedică culesului viţei-de-vie dar şi obiceiurilor din jurul acestei ocupaţii.

Pentru viticultori, 14 septembrie, ziua Înălţării Sfintei Cruci, este o dată cu o semnificaţie aparte. Acesta este momentul în care viticultorii dau startul sezonului de cules struguri. Ziua Crucii marchează începutul sărbătorii cunoscute sub numele de Cârstovul sau Ostrovul viilor, Viniţel ori Viniceriu, prilej de bucurie pentru toată lumea de la sate. „În toate gospodăriile româneşti, luna septembrie este dedicată culesului viilor. De altfel, în mod popular, luna septembrie mai este numită La culesul vie, viniceriu sau viniţel. Cum vinul este considerat un aliment sacru, folosit în biserică la cele mai importante momente din viaţa umană (botez, cununie, înmormântare, împărtăşanie), producerea lui respectă şi astăzi tradiţiile moştenite din străbuni”, scrie Petruţa Pop, autorul unui blog dedicat tradiţiilor.

În multe zone rurale ale ţării, podgorenii consideră că au dreptul să guste din rodul viilor abia după ce duc primii struguri la biserică. De Ziua Crucii, ţăranii care ţin post obişnuiesc să mănânce sâmburi de nuci noi şi struguri şi, abia seara, după apusul soarelui, sau a doua zi, dau startul sărbătorilor. Chiar dacă nu mai are amploarea din trecut, culesul este un important eveniment din viaţa satului românesc, care adună pe dealurile cu vii zeci de viticultori înarmaţi cu coşuri, saci şi căruţe. Culesul strugurilor este acum o activitate pe care ţăranii o desfăşoară respectând anumite obiceiuri şi superstiţii locale.

La Pietroasele, în judeţul Buzău, comuna până unde se întinde Podgoria Dealul Mare, culesul viei debutează cu ritualul zdrobitului strugurilor de către tinere îmbrăcate în costume populare. Mai întâi, flăcăii satului umplu linul de vinificaţie cu struguri aromaţi de Tămâioasă

românească, primii culeşi în acest an. Apoi, fete de măritat zdrobesc ciorchinii cu picioarele spălate cu apă de izvor. „Tradiţia este foarte veche. Primii struguri sunt aduşi cu carul tras de boi din vie şi deşertaţi de băieţi în linul din care se va scurge mustul. Fetele tinere, fecioarele, dansează apoi peste grămada de ciorchini, până zdrobesc strugurii şi iese mustul. Se zice că dacă se respectă acest obicei vinul va fi curat şi bun precum sufletul fecioarelor", spune Matei Zăinescu, viticultor din Pietroasele. În unele sate, pentru pomenirea celor trecuţi în nefiinţă, cei care se strâng la cules stropesc pământul cu primele picături de must şi împart ulcele noi cu primul suc de struguri din an. Unii dintre viticultorii români au obiceiul de a lăsa pe vrej ultimii ciorchini, aceştia fiind „strugurii lui Dumnezeu". În alte zone viticole, ţăranii nu încep culesul înainte de a sfinţi via şi locul în care urmează a fi depozitate butoaiele cu vin, în credinţa că vinul va fi astfel mai bun. Credincioşii obişnuiesc să postească o săptămână înainte de culesul viilor. Până să toarne prima găleată cu must în butoi, culegătorii chiuie cu putere, pentru ca vinul să iasă bun după care încing ospeţe, pe alocuri şi cu lăutari. După terminarea culesului, seara, gospodarii se strâng pe lângă case, în jurul focului, împart struguri de pomană şi prepară must. Pomana cu struguri e o ofrandă care atrage rod bogat şi în anul ce vine. În trecut, sărbătorile legate de culesul viilor începeau mai devreme. Odată urnit culesul, podgoriile răsunau zi şi noapte de chiuituri, pocnete de pistoale şi cântece de lăutari. „Numeroase focuri luminau pe dealuri arătând în întunericul nopţii locul unde erau grupate cercurile de petrecere. Târziu, abia dimineaţa spre ziuă, focurile aţipeau, câinii prindeau a se linişti şi naiul, cobza sau vioara nu se mai auzeau", scria I.C. Teodorescu în studiul „Viile noastre", apărut în 1935.

Potrivit unei superstiţii vechi, cel care intră în vie cu sapa în ziua de vineri va avea parte de furia naturii, iar via va fi băută de piatră şi proprietarul nu se va putea bucura de rodul ei. Se mai spune, de asemenea, că strugurii care apar în vise sun semn de lacrimi, oboseală şi moarte. Cine se înfruptă din struguri înainte de sărbătoarea Schimbării la Faţă a Domnului „i se vor afurisi maţele". Cu prilejul schimbării la Faţa a Domnului se dă dezlegare la struguri, după sfinţirea la biserică a „colivei de struguri", o farfurie plină cu boabe de strugure.

LOCUL II

HODAIȚA

Culegător: Adam Anda, clasa a VII-a
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, localitatea Craiva, jud. Alba
Profesor coordonator: Blagu Ionela

Cu ocazia prinderii postului Paștelui, în fiecare an în satul nostru, se organizează un mic „ritual“ la care participă majoritatea sătenilor.

Mai exact, e vorba de un foc aprins din cauciucuri pe care tinerii satului le adună de la oameni. Tradiția are loc în zona noastră de pe vremea străbunicilor. În timpul zilei se pregătește, iar noaptea se petrece. Băieții își fac hodăiți dintr-un burete sau o cârpă înmuiată în motorină, pe care o leagă cu o bucată de sârmă lungă, apoi o aprind. Desigur, există și o strigătură specifică, de exemplu: „Alimori! Alimori! de la Ion din cămară până la Măria în cămară,să se facă un drum de-aramă!“. Copilașii sunt mereu prezenți primii și se joacă primprejur. De obicei oamenii stau până ard toate cauciucurile , povestind, râzând, dansând și bucurându-se unul de compania celuilalt.

În fiecare an se păstrează această tradiție, iar noi tinerii satului o vom duce mai departe pentru ca fiecare generație să simtă importanța obiceiurilor care ne definesc pe noi, românii.

CELE MAI FRUMOASE TRADIȚII ROMÂNEȘTI

Culegător: Băcanu Dănuț, clasa a VIII-a
Școala Gimnazială Cândești, jud. Buzău
Profesor coordonator: Fănică Daniel

Desprinse din negura vremurilor, făcând parte de secole din viaţa satului, unele dintre tradiţiile populare româneşti trăiesc şi azi, în ciuda asaltului nivelator al civilizaţiei contemporane. Modernizarea se face simţită, ici-colo – de pildă, în portul fetelor care, la

sărbători, îmbină straiele populare cu pantofi la modă - dar tradiţia rezistă. Evenimentele mari şi mici ale vieţii, munca şi căsătoria, credinţele religioase, creştine sau precreştine, dau sens acestor obiceiuri populare româneşti, care iată, persistă, ca un mesaj liniştitor de continuitate şi stabilitate şi care încântă străinii cu autenticitatea lor.

Sărbătoarea Paştelui

Sărbătorirea Paştelui este una din cele mai frumoase tradiţii româneşti. Pentru această sărbătoare se înroşesc ouă, se gătesc, în mod tradiţional, mâncăruri cu miel şi se coc cozonaci.

Încondeierea sau „împistritul” ouălor reprezintă un obicei străvechi în tradiţia românească. Ouăle încondeiate sunt o mărturie a datinilor, credinţelor şi obiceiurilor pascale, reprezentând un element de cultură spirituală specific românească.

Motivele ornamentaţiei ouălor încondeiate sunt numeroase, şi fiecare motiv se prezintă în mai multe variante, care se diferenţiază în funcţie de localitate. Nicăieri însă, mai mult ca în Bucovina, acest obicei nu este ridicat la nivel de artă ca aici. Ca motive folclorice utilizate sunt: spicul, soarele, frunza, etc.

În Muntenia şi Oltenia, motivele ornamentale sunt naturaliste, dar cu mai puţine culori.

În judeţul Olt se remarcă centrul de la Obaga unde această îndeletnicire populară a fost adusă la nivel de artă.

În Transilvania şi Banat se distinge încondeierea printr-o mare varietate de modele şi culori, iar Ţara Bârsei este renumită pentru desenul şi compoziţia ornamentală şi cromatică de o mare fineţe.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. Sărbătorile de iarnă

Sărbătorile de iarnă sunt marcate şi ele de cele mai frumoase tradiţii româneşti. Iarna se ţin obiceiuri şi datini populare, care provin din trecut, dar se urmează cu sfinţenie chiar şi în ziua de azi. La sate, în Ajunul Crăciunului, cete de copii se strâng pentru a-i colinda pe săteni. În satele bucovinene, copiii se maschează în diferite personaje, precum ursul, capra, ursarii sau bunghierii. În Moldova, bărbaţii proaspăt însuraţi merg cu plugul.

Un simbol mult prea cunoscut este bradul de Crăciun. Acesta există în tradiţiile românești cu mult înainte de era creştină. Bradul este cel mai important arbore din obiceiurile românești. Bradul este prezent la cele mai importante evenimente din viaţa unui om: botezul, căsătoria şi înmormântarea; bradul se consideră că aduce noroc, viaţă lungă, prosperitate şi fertilitate, motiv pentru care oamenii îşi împodobesc casa cu crengi de brad.

Un alt obicei cunoscut de toţi este colindatul. Colindatul începe în data de 24 decembrie şi poate să continue timp de 2 sau 3 zile; colindatul se face de obicei în grupuri, de copii, oameni maturi, bătrâni, doar fete, doar băieţi, tineri căsătoriţi etc., în funcţie de zona etnografică.

În ziua de azi, toată lumea abia aşteaptă să împodobească bradul; acest obicei are loc în ajunul Crăciunului sau în noaptea de Crăciun, când Moş Crăciun aduce pe lângă cadouri şi bradul frumos împodobit cu globuri şi beteală.

În zona Banatului montan, în ajunul Crăciunului focul din casă nu este stins deloc, pentru ca anul ce vine să fie luminos şi spornic. În această zi se împodobeşte bradul cu dulciuri, sub brad se pune un colac, un cârnaţ şi o sticlă de rachie (cunoscătorii ştiu) – daruri pentru Moş Crăciun, iar pentru calul acestuia se pun grăunţe şi fân. Tot în această seară, tinerii se adună pe la case în grupuri de fete şi feciori şi îşi pun măşti: băieţii poară măşti de femei iar fetele poartă măşti de bărbaţi, apoi pleacă prin sat. Se adunau în mai multe case unde începeau să danseze: fetele cu măşti de băiat iau câte o tânără la joc iar băieţii, cu măşti de fete iau câte un fecior; în timpul jocului mascaţii sărută perechea aleasă. Aceşti mascaţi purtau numele de Bloji.

În Maramureş, datinile de Crăciun sunt un amestec de credinţe păgâne cu cele creştine; spre deosebire de alte zone, aici are loc „jocul moşilor” – colindarea gazdelor de către colindători deghizaţi cu măşti; aceştia colindau pentru a ura sănătate şi fericire gazdelor.

Toţi colindătorii, indiferent de vârstă, primesc un colac – ce simbolizează soarele; de asemenea ei primesc mere şi nuci. În ziua de Crăciun nu se spală rufele şi nu se dă nimic de împrumut; animalele din ogradă primesc mâncare din belşug; se spune că dacă animalele se culcă pe partea stângă atunci iarna va fi lungă şi geroasă.

Şi în zona Moldovei, Crăciunul este o sărbătoare importantă; toate activităţile ce au loc în ziua ajunului sunt de fapt un ritual spre protecţia animalelor, a livezilor şi a gospodăriei; femeile curăţă toată casa şi fac colaci, iar bărbaţii au grijă să înapoieze orice lucru luat cu împrumut. Tot în această zi, femeile coc un colac în formă de cifra 8, care în primăvară urmează să fie afumat şi pus între coarnele boilor ce arau pământul. În ajun femeile pregătesc masa de Crăciun, care trebuie să conţină vreo 12 feluri de mâncare, multe dintre acestea fiind din carne de porc, sacrificat cu câteva zile mai înainte. Nimeni nu mănâncă până când preotul nu vine să sfinţească bucatele.

Tot în ziua ajunului încep şi colindătorii să meargă pe la casele oamenilor; de dimineaţă colindă copiii cei mai mici, spre după masă şcolarii iar spre seară colindă tinerii.

În Bucovina se crede că toate colindele sunt rostite pentru ca diavolii să dispară iar satul să fie curat în noaptea de Crăciun; de asemenea, se spune că este un mare păcat dacă o gospodărie are uşa închisă în ajunul Crăciunului şi nu poate să-i primească pe colindători.

Un alt obicei care în timp şi-a pierdut semnificaţia este mersul cu steaua; acest obicei avea menirea de a informa oamenii de naşterea lui Hristos; copiii care mergeau cu steaua se

deghizau în magi şi vesteau marea minune.

De Anul Nou tinerii merg cu „Plugușorul” iar flăcăii merg la colindat la fetele nemăritate; dar în acest caz colindele nu mai sunt urări de bine, ci sunt satire ironice şi au menirea de a atrage atenţia asupra unor năravuri ale gazdelor. Tot în această zi, are loc şi „jocul caprei” sau „jocul cerbului” – un ritual bine regizat, cu măşti şi personaje mitice.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. Mărţişorul

Una din cele mai frumoase tradiţii româneşti este sărbătorirea venirii primăverii. Mărţişorul este un simbol străvechi, care marchează venirea timpului călduros pe meleagurile româneşti. În credinţele populare, acest talisman are puteri magice. Bărbaţii oferă mărţişoare femeilor, iar acestea le poartă în piept sau la mână, pe tot parcursul lunii martie.

Mărţişorul a fost conceput ca o amuletă legată cu un şnur împletit din două fire-unul alb (simbolizând divinitatea, sănătatea, puritatea sufletească şi împlinirea) şi unul roşu (ca simbol al dragostei pentru frumuseţile eterne ale vieţii: prietenia, fidelitatea şi onoarea).

În tradiţia populară, cele două culori (alb şi roşu) din care se împleteşte şnurul cu care se leagă mărţişorul-talisman reprezintă şi cele două anotimpuri de bază (iarna şi vara), în timp ce primăvara şi toamna sunt considerate doar anotimpuri de trecere.

Unele legende populare spun că mărţişorul ar fi fost tors de Baba Dochia în timp ce urca cu oile la munte.

Cu timpul, la acest şnur s-a adăugat o monedă de argint. Moneda era asociată soarelui. Mărţişorul ajunge să fie un simbol al focului şi al luminii, deci şi al soarelui.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. „Babele” de Martie

Un obicei frumos din rânduiala populară tradiţională, alegerea „babelor”, aşa cum îl cunoaştem astăzi, cu rol de amuzament, avea o însemnătate aparte în formarea valorilor familiale tradiţionale şi, mai mult, era un „dătător de speranţă” pentru viaţă veşnică.

Credinţa populară spune că „Babele” sunt vrăjitoare care au puterea să influenţeze starea vremii într-o singură zi, căci în aceste zile până şi Baba Dochia, cea care aduce vremea rece, începe să dezbrace cele 9 cojoace pe care le poartă din iarnă.

„Babele” simbolizează o tradiţie românească fascinantă, o legendă invocată în mituri şi istorisiri româneşti, bazată atât pe interpretarea „băbească” a vremii, cât şi pe ritualurile care se petreceau în sânul familiei tradiţionale.

Potrivit tradiţiei populare, între 1 – 9 martie se alege o zi, sau o „babă”, care va anticipa starea de spirit, norocul şi predispoziţia fiecăruia, până la „babele” de anul următor. Frumoasă şi însorită, sau dimpotrivă, ploioasă şi Înnorată, această zi este determinantă pentru cei care îşi aleg „Baba” şi se spune că îi va reprezenta tot anul. Aşadar, fie vor avea noroc cu

carul, fie vor avea parte de încercări primejdioase. „Se spune că vremea din aceste zile relevă starea lăuntrică şi bunătatea sufletească a fiecărei persoane. Astfel, dacă vremea este frumoasă şi soarele străluceşte, omul este voios şi bun la suflet şi îi va merge bine tot anul următor. În schimb, dacă vremea este întunecată, acela nu va fi un om bun la suflet şi va fi supărăcios tot anul. Pe de altă parte, se spune că dacă ninge sau plouă în acea zi este semn de bogăţie” (Paulina Popoiu, muzeograf şi manager al Muzeului Naţional al Satului “Dimitrie Gusti” din Bucureşti).

Însă, dincolo de acest joc, 1 – 9 martie „Babele”, simbolizate de Baba Dochia, nu reprezintă altceva decât ultima luptă care se dă între iarnă şi primăvară. După moartea ei, zilele încep să crească, iar vremea frumoasă triumfă.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. Boul înstruţat

Boul înstruţat este o sărbătoare a solstiţiului de vară, desfăşurată la noi de Sânziene sau Rusalii. Personajul central este un bou cu înfăţişare falnică (ales cu grijă în acest scop), împodobit cu clopoţei, cu flori şi ţesături frumoase şi care este plimbat pe uliţa satului, reprezentând, cred etnologii, ipostaza zoomorfă a unei străvechi divinităţi cu puteri fertilizatoare, ce chezăşuia obţinerea unor recolte bogate. „Zeul” zoomorf străbătea satul, însoţit de un alai de personaje mascate, cu înfăţişări şi manifestări ce aminteau de alaiul zeului grec Dionysos, asociat cu rodnicia şi forţa vitală.

Obiceiul mai supravieţuieşte în unele sate transilvane, poate nu într-o formă atât de dezlănţuită ca în vechime, dar tot pitoresc şi tot spectaculos, deşi poate prea puţini cunosc originea pe care o atribuie cercetătorii acestui ceremonial.

Cele mai frumoase tradiţii româneşti. Ceremonia de pregătire a nunţii şi furatul miresei

Ceremonia de pregătire dinaintea nunţii este şi ea una din cele mai frumoase tradiţii româneşti. Mireasa este ajutată de către mama ei şi de către prietenii apropiaţi familiei ,să se pregătească de nuntă. Mirele se duce să o ia pe viitoarea lui soţie de acasă şi să o ducă la biserică. El este însoţit, în mod tradiţional, de prietenii săi apropiaţi. Înainte de asta, cavalerul de onoare îl bărbiereşte simbolic pe mire. De obicei, se foloseşte un cuţit, sau chiar un topor pentru această tradiţie.

Furatul miresei este una din cele mai fascinante tradiţii româneşti pentru străini, conform blogului turistic TouristinRomania. Este unul din cele mai interesante obiceiuri locale, mireasa se fură la miezul nopţii şi se cere răscumpărare pentru a o înapoia mirelui. Există anumite diferenţe ale acestui obicei, în funcţie de localitate, dar rădăcina este aceeaşi.

Această tradiţie este o reminiscenţă străveche, din timpul în care mireasa era văzută ca cea mai de preţ posesie.

LEGENDA ŢĂRII DORNELOR

Culegător: Carpea Lucia, clasa a XI-a
Sursa de informare: străbunica, Candrea Maria, Dorna Candrenilor, jud. Suceava
Liceul Tehnologic Dorna Candrenilor, jud. Suceava
Profesor coordonator: Macovei Florica

Legendele și miturile au făcut parte întotdeauna din existența oamenilor, iar locuitorii Țării Dornelor nu fac rabat la imaginație. De la ctitorirea mănăstirilor la formarea munților, de la zâne la zei, de la animale fermecate până la oameni cu puteri supranaturale, noi le avem pe toate.

Ele reprezintă zestrea primită de la străbuni, pe care vrem să o împărtășim pentru a-i bucura și pe alții cu ceea ce noi avem. În rândul celor mai cunoscute legende populare românești se numără și una legată de Țara Dornelor, care îl are ca protagonist pe nimeni altul decât Dragoș Vodă, cunoscut și sub numele de „descălecătorul” Moldovei. Una dintre pasiunile principale ale lui Dragoș, se pare, era vânatul. Norocul lui că pe vremea aceea aveai ce vâna prin pădurile Moldovei, spre deosebire de zilele noastre. Ajuns așadar prin Țara Dornelor, Dragoș Vodă purcese la vânat de căprioare prin pădurile noastre. Înainte de asta, însă, legenda ne învață că voievodul cunoscu o fată frumoasă foc, drăguță ca o zână din povești, pe numele său Dorina. Îndrăgostit până peste cap, Dragoș Vodă plecă la vânătoare pe coclaurile dornene, lăsând-o pe Dorina în cătun, să-l aștepte cu pâine proaspătă din cuptor pe când se întorcea el cu vânat. În păduri, Dragoș dădu peste o căprioară pe care a început s-o fugărească, trăgând mai multe săgeți fără succes spre dânsa. Căprioara însă, obosită, se opri pentru câteva secunde la un izvor să bea apă, adăpostită de un copac gros. Voievodul a profitat de moment, și-a încordat arcul și a tras. Un țipăt omenesc de durere se auzi și căprioara fugi nestingherită în pădure, motiv care a fost suficient pentru Dragoș să-și dea seama că lovise altceva. Nu mică i-a fost durerea când lângă copac o găsi pe Dorina, ucisă de săgeata lui necruțătoare. Mormântul Dorinei a fost făcut de Dragoș chiar în locul unde o ucisese, iar voievodul a botezat locul respectiv și apele din jur cu numele de Vatra Dorinei.

De-a lungul timpului denumirea localității a suferit modificări, ajungând să fie astăzi cunoscută sub numele de Vatra Dornei.

SĂRBĂTOAREA PASCALĂ

Culegător: Cătănea Bianca Florina, clasa a VII-a
Sursa de informare: Muzeul Satului
Școala Gimnazială Bogdănești, jud. Bacău
Profesor coordonator: Grigore Mioara

Ne pregătim mereu să trăim o experienţă a întâlnirii cu frumuseţea. Venim să picurăm clipa cu o autentică convingere de credință şi iubire. Te invităm și pe tine pe la noi, la Bogdănești! Aici vei descoperi taina iubirii de oameni și asta te va ajuta să izbândești, căci numai prin iubire se trezește iubirea. Rămâi cu noi, căci vei găsi ritmul și culoarea!

Cea mai mare sărbătoare religioasă a creștinătății și o încununare a sărbătorilor de primăvară. La noi aceasta sărbătoare cunoaște și tradiții care urcă până în vechime amintind de ocupații străvechi, pastorale. Obiceiul ouălor, pictate la Paști, aminteşte de momentul crucificării lui Iisus: picături din sângele său cădeau pe ouăle din coşul Mariei Magdalena. De atunci, femeile pregătesc ouăle roşii de Paşti. La acest simbol iniţial se mai adaugă în timp şi alte culori ce simbolizează redeşteptarea naturii, a vegetalului, a naturii în sărbătoare: verdele - speranţa, albastrul – cerul, galbenul – soarele, etc. „HRISTOS A ÎNVIAT!”, „ADEVARAT A ÎNVIAT!” devine salutul oamenilor în perioada pascală, salut prin care oamenii devin misionarii supremului Adevăr, misionarii lui Iisus, mărturisindu-l. Oul de Paşte exprimă Divinitatea. Frumos pictat şi împodobit, el se „sparge” ca prin moarte să se întoarcă iar la viaţă.

LA PAȘTI

Îmi place mult de Paști în sat!
Se adună oameni… Ca de *Paște!*
Spre cimitir se-ndreaptă lumea…
Cu fructe, ouă și colaci!

Se leagănă în coșul mamei,
Un cozonac dospit frumos,
„I-e foame acum și lui Tataie”
Îmi zice mama în chip duios.

Și pune mama pe pământ
Ștergarul cu bucate plin,
Și ca și Sfinții cei cuminți
Se odihnesc mereu părinți!

MUNTE, MUNTE!
CÂNTEC POPULAR

Culegător: Chelaru Ștefan-Constantin, clasa a V-a
Sursa de informare: artist popular Bârdici Anișoara
Școala Gimnazială Galeșu, localitatea Brăduleț, jud. Argeș
Profesor coordonator: Petrescu Georgeta - Amalia

Munte, munte, brad frumos, măi!
Munte, munte, brad frumos,
Mai apleacă-ți vârful în jos
Hei, hai, mai apleacă-ți vârful în jos!

Să mă urc în vârful tău, măi!
Să mă urc în vârful tău,
Să mă uit în satul meu, măi1
Hai, hai! Să mă uit în satul meu.

Să văd casa și șura, măi!
Să văd casa și șura
Copilași, măicuță, măi!
Hei, hai, copilași, măicuță, măi!

Că de dorul meu de acasă, măi!
Că de dorul meu de acasă, măi!
Toate crengile se lasă.
Hei, hei, toate crengile se lasă.

Eu plâng tinerețea, măi!
Eu plâng tinerețea mea
Că am stat prea puțin cu ea
Hei, hai, c-am stat prea puțin cu ea, măi!

DIN VADUL BRĂILII – COLIND DE NEGUSTOR

Culegător: Datcu Răzvan, clasa a VII-a

Sursa de informare: „La gura privalului – colinde populare culese de prof. Anton Mocanu”

Școala Gimnazială Tichileşti, jud. Brăila

Profesor coordonator: Moraru Ana Luiza

Ești din vad, din vaduri,
Din vadul Brăilii
Lerui, schelea Dunării.

Jupân Iancu privește
Departe-mi zărește
Lerui, de-aproape-mi ochește

De-o corăbioară
Neagră și smolită
Lerui, pe apă-i plutită

De valuri vălită,
De maluri trântită
Lerui, grea și-mpovărată

Îi vede venind
Băbăici plescăind,
Lerui, tot la mal trăgând.

La vad vădurele
Că-s mai mărunțele
Lerui, jupânu Iancu

Asear-a sositu
De la București
Lerui, cu cai geambășești

Cu cărți vămășești
Vamă vor luară
Lerui, sculuri de bumbac

Că-i marfă pe plac
Sculuri de mătase
Lerui, că-i marfă bănoasă

Fir și ibrișinu
Și postav de-l bun
Lerui, să-i fac un covor

Să-l încovoreze
Iar la zile mari
Lerui, iar la sărbători

În ziua de Crăciun
Sau de Bobotează
Lerui, când preoți botează

Lumea-ncreștinează
Cerul și pământul
Lerui, și pe noi de-a rândul.

Dalbă crâșmăreasă
Rămâi sănătoasă
Cu toții din casă.

OBICEI DE NUNTĂ ÎN GORJ

Culegător: David Adrian, clasa a VIII-a
Sursa: Brînzan Eleonora, fiică a satului Iormănești, jud. Gorj
Școala Gimnazială Nr. 7 Reșița, jud. Caraș-Severin
Profesor coordonator: Calma Bianca

Nunta reprezintă unul dintre cele mai importante evenimente din viața unui om, este practic momentul în care, tradițional, se renunță la statutul de fată sau flăcău și devii om matur.

În satul Iormănești din județul Gorj nunta ținea, la fel ca în povești, trei zile, de sâmbătă până luni. Sâmbătă după-masa începea hora la care participau mirii, rudele lor, precum și toți invitații. Duminica era ziua în care avea loc cununia, atât cea civilă, cât și cea religioasă. Mireasa era îmbrăcată în rochie de mireasă, mirele în costum, dar ceilalți invitați purtau costume populare. Îndeosebi costumul tradițional al femeilor era foarte frumos. Acesta era alcătuit din ciupag (cămașă) și poale, care purtau denumiri diferite, în funcție de modul în care erau realizate: oprege (poale țesute la război), șoarțe (poale brodate, de culoare neagră) sau vâlnic (poale plisate). Femeile tinere purtau pe cap cârpă (adică basma), iar cele mai în vârstă purtau tulpan cu mărgele.

Cununia religioasă avea loc la prânz, după slujba de la biserică. Nuntașii mergeau spre biserică în alai, iar la un moment dat, în dreptul unei fântâni se opreau și „adăpau” mireasa. Invitații primeau azimă de pâine unsă cu miere.

Petrecerea de nuntă avea loc de regulă în curtea mirelui, la cort. Când se ajungea la casa mirelui, după cununie, mireasa era urcată pe o masă de unde o dădea jos mirele. Apoi începea petrecerea cu lăutari. Mirele și mireasa începeau hora, apoi intrau la joc nașii și ceilalți invitați. Mâncarea era făcută și servită de femeile satului. După miezul nopții se striga darul de către nași, care mergeau pe la fiecare mesean, însoțiți de un lăutar. Banii oferiți de oaspeți erau însoțiți de strigarea: „De la Ion ...(atât), de la Dumnezeu mai mult!”. Petrecerea ținea până dimineața.

Lunea, socrii mici se duceau în vizită la socrii mari. Cu această ocazie mireasa se ascundea în casa mirelui, iar mirele împreună cu părinții lui și socrii trebuiau să o caute. De regulă, proaspeții căsătoriți se mutau cu părinții băiatului. Chiar dacă mirii avea propria lor casă, la începutul căsătoriei locuiau cu părinții băiatului pentru ca aceștia să îi îndrume și să

le vegheze primii pași în căsnicie. Important este de subliniat faptul că fata nu se putea căsători dacă nu avea zestre. Se dădeau drept zestre: așternuturi de pat și covoare, ambele țesute în război, scoarțe, prești, perini cusute de mână, animale, galbeni etc.

MUZICA ȘI DANSUL SUNT SUFLETUL MEU

Dobrea Maria Ioana, clasa a VII-a
Sursa de informare: Mihălescu Silviu, localitatea Olari, jud. Arad
Școala Gimnazială Olari, jud. Arad
Prof. coordonator: Buhnă Lavinia – Sorina

Prin folclor înțelegem creația artistică, colectivă, oala și anonima unui popor ce ne oglindește concepția despre lume și viață. Folclorul românesc este cunoscut și sub denumirea de arta populară. Originalitatea muzicii populare constă în ritmul specific, versul, la sfârșitul căruia apar uneori interjecții cu scopul de a lărgi ambisul melodiei, ritmul de dans cu o mare valoare expresivă și melodia ce asigură specificitatea națională prin sulful larg cantabile, apropiat de structura psihică a romanului.

Eu fac parte din Ansamblul Folcloric Busuiocul unde avem obiceiul ca la spectacole, nunți, botezuri sau atunci când mergem cu colinda, de obicei în timpul unor dansuri să strigăm urări prin care ne exprimăm veselia și duioșia față de persoanele care ne ascultă și ne privesc.

Pe timp de iarnă când Ansamblul Busuiocul pornește cu colinda strigă:

„Ei leagă nană cânele
HUIUIUIU...
Că venim cu dubile
HUIUIUI...”

Un băiat din formația noastră spune o poezie înainte de a pleca de la gazda bună care ne-a primit în casa sa:

„Pasărea câmpului cântă-n cornu plugului,
Și tot cântă și ciripește și la gazdă-i mulțumește.
Mulțumim gazdă frumos,

Că ne-ai primit bucuros,

La ferești cu colțul lat pe Hristos L-am lăudat,

Pe Hristos, pe dumneata, că la noi așa-i datina.”

În timpul unui spectacol susținut la începutul unui dans se strigă de către dansatorii din Ansamblul Busuiocul:

„Ei frunză verde busuioc,

HUIUIUIU...

Hai mândruță să te joc

HUIUIUIU...

Ei să te joc să fii jucată,

HUIUIUIU...

Ei că degeaba nu se joacă,

HUIUIUIU...

Ei că ești floarea florilor,

HUIUIUIU...

Ei dragostea feciorilor!

HUIUIUIU...”

La paradele porturilor populare la care participă Ansamblul Busuiocul se strigă:

„Fata care joacă bine,

HUIUIUIU...

Mia m-a-nvăța și pe mine,

HUIUIUIU...

Ea mă-nvață a juca,
HUIUIUIU...
Eu o-nvăț a săruta.
HUIUIUIU...
Fata care joacă bine,
HUIUIUIU...
Ad-o Doamne lângă mine,
HUIUIUIU...
Fata care joacă rău,
HUIUIUI...
Ia-o Doamne de lângă mine
HUIUIUIU...”

La nunta la care participă Ansamblul Busuiocul se strigă:

„Poți să fii mire-npăcat
HUIUIUIU...
Că mireasă ți-ai luat,
HUIUIUIU...
Știe țese, știe coase,
HUIUIUIU...
Știe purta haine frumoase.
HUIUIUIU...
Meșteră la cusătură
HUIUIUIU...
Și la vorbe și la gură,
HUIUIUIU...
Știe pâinea s-o frământe,
HUIUIUIU...
Și pe om ca să-l încânte.
HUIUIUIU...”

„Mireasă mândră cu flori
HUIUIUIU...
Ia-ți gândul de la feciori,
HUIUIUIU...
Ține-ți gândul la bărbat,
HUIUIUIU...
Căci cu el te-ai cununat!
HUIUIUIU...”

„Frunză verde iasomie,
HUIUIUIU...
Noi mergem la cununie,
HUIUIUIU...
Cununia cea de piatră,
HUIUIUIU...
Nu se uită niciodată.
HUIUIUIU...
Cununia cea cu flori,
HUIUIUIU...
Nu se uită până mori.
HUIUIUIU...
Frunză verde busuioc,
HUIUIUIU...
Haideți gospodari cu noi,
HUIUIUIU...
De trei ori pă după masă,
HUIUIUIU...
Să scoatem răul din casă,
HUIUIUIU...
Să rămână binele, spre iertarea mirilor!
HUIUIUIU...”

Aceste strigături sunt specifice Ansamblului Folcloric Busuiocul, iar prin toate acestea ne exprimăm simpatia, blândețea și veselia față de un dans sau de un eveniment la care participăm. Pentru a vedea bucuria pe care o transmitem am adăugat câteva poze, care arată cât de uniți și de bucuroși suntem de ceea ce am reușit să construim în acest ansamblu special pentru inimile noastre.

POEZII ȘI CÂNTECE DE DOR ȘI JALE

Culegător: Dragan Loredana, clasa a VI-a
Sursa de informare: locuitoarea satului Cetireni, Mihăilă Maria, 80 de ani
Instituția Publică Gimnaziul Cetireni, Republica Moldova
Profesor coordonator: Moraru Galina

Poezia „*Zile de toamnă“*

Ieri era frumos pe-afară
Ca-ntr-o zi de vară,
Azi e toamnă pe pământ
Vreme ră și bate vânt.

Poezia „*Răducu“*

Tu, Răducu lu' tătucu,
Tata când o plecat
Pe tine te-o lăsat.

Cântecul „*Răduțu“*

Merge mama la fântâna
Cu trei copilași de mâna,
Radu o întrebă:
- De ce plângi, măicuță dragă,
- Plâng și eu, plângeți și voi
Că tatăl tău e la război
Ș-ar să vină înapoi
Peste un an sau peste doi.
- Mamă, au trecut trei ani de zile
Și tăticu nu mai vine.
- Dragul maicii, o să vină.

Cântec de jale „*Foaie verde trei semințe“*

Trece trenul printre munți
Încărcat cu răzeși
Cel mai mare răzeș
Strigase-n gura mare:
- Să trăiești, domn conductor!
Hai, dă trenul mai ușor,
Că nu am o mâna și-un picior,
Toate rănile mă dor.
- Dați un toc și-o călimară
Să-i scriu mamei o scrisoare,
Să-i spun că m-am însurat
Între patru scânduri de brad,
Două-n lung și două-n lat
Și deasupra un căpac.

Cântecul „*Pe o vale verde“*

Pe o vale verde,
Pe un vârf de munte,
Un tânăr jalnic
Se văicăra:
- Mămică dragă, vino la mine,
Pe sfântul soare de-ol videa,
Lovit de o schijă soldatul plângea
Și o chemă pe maică-sa,
Că nu se știe ziua de mine
Pe sfântul soare de-ol videa.

Cântec de jale „*Printr-o pădure deasă*“

Printr-o pădure deasă
Se zări o mică casă,
Pe prispa ei a căsuței
Stătea o fetiță tristă.
Mai jos de ea
Băiatul pe care îl iubea.
Când o dat la logodit
Părinți nu i-au voit,
Când o dat la cununat
Părinții nu i-au lăsat,
Ei de mână s-o luat,
S-o dus și s-o înecat,
Într-un râu la margine de sat,
Într-un râu adânc și lat.
La trei zile după moarte
O pornit părinții să-i cate.
Pe fată când o găsi,
Părinții o îmbrățoși,
Pe băiat când l-o găsi,
Părinții l-o îmbrățoși.
Și s-au dus și i-o îngropat
În mijlocul unui sat.
Pe mormântul la băiat
Au sădit un pui de brad,
Pe mormântul la fetiță
Au sădit un pui de viță,
Vița crește și se întinde
Și pe brad îl tot cuprinde,
Cine pe acolo trecea
Pe părinți îi blestema:
- Să fiți părinți blestemați
Că ați omorât doi iubiți.

Cântecul „*Și-am zis verde popușoi*“

Și-am zis verde popușoi
Ne-o născut mama pe doi,
Unu miercuri, altul joi
Și-o împlut țările cu noi.
Într-o miercure-ndeseară
Cu-o cămașă subțioară
Să ne strângă grămăjoară,
Grămăjoară nu ne-o strâns
Numai ne-o-ntărâtat la plâns.

CELE MAI INTERESANTE TRADIȚII ROMÂNEȘTI

Culegător: Dragomir Alexandru, clasa a VII-a
Școala Gimnazială Cândești, jud. Buzău
Profesor coordonator: Fănică Daniel

Fac parte de secole din viaţa satului şi au în nume un sunet arhaic care ne face să ne gândim la ele ca la nişte obiceiuri vii cândva, azi rămase doar amintire. Şi totuşi... Unele dintre aceste tradiţii populare româneşti trăiesc şi azi, în ciuda asaltului nivelator al civilizaţiei

contemporane. Modernizarea se face simţită, ici-colo – de pildă, în portul fetelor care, la sărbători, îmbină straiele populare cu pantofi la modă - dar tradiţia rezistă. Evenimentele mari şi mici ale vieţii, munca şi căsătoria, credinţele religioase, creştine sau precreştine, dau sens acestor obiceiuri populare româneşti, care iată, persistă, ca un mesaj liniştitor de continuitate şi stabilitate.

Boul înstruţat este o sărbătoare a solstiţiului de vară, desfăşurată la noi de Sânziene sau Rusalii. Personajul central era un bou cu înfăţişare falnică (ales cu grijă în acest scop), împodobit cu clopoţei, cu flori şi ţesături frumoase şi care era plimbat pe uliţa satului, reprezentând, cred etnologii, ipostaza zoomorfă a unei străvechi divinităţi cu puteri fertilizatoare, ce chezăşuia obţinerea unor recolte bogate. „Zeul” zoomorf străbătea satul, însoţit de un alai de personaje mascate, cu înfăţişări şi manifestări ce aminteau de alaiul zeului grec Dionysos, asociat cu rodnicia şi forţa vitală.

Obiceiul mai supravieţuieşte în unele sate transilvane, poate nu într-o formă atât de dezlănţuită ca în vechime, dar tot pitoresc şi tot spectaculos, deşi poate prea puţini cunosc originea pe care o atribuie cercetătorii acestui ceremonial.

Tânjaua este un vechi obicei popular întîlnit încă, sub diferite denumiri, în unele sate din Maramureş şi Bistriţa Năsăud; este un obicei agrar, ce avea loc în ziua de Sângoerz (Sfântul Gheorghe – 23 aprilie) sau a doua zi de Paşte.

Cea mai cunoscută este Tânjaua de pe Mara, care încă se organizează, cu tot ceremonialul ei spectaculos, în câteva sate maramureşene; unul dintre acestea este satul Hoteni, din comuna Ocna Şugatag, devenit cunoscut pentru Tânjaua sa, prilej de mare mândrie pentru hotenari şi de organizare a unei vesele şi colorate sărbători agrare de primăvară.

Ceremonialul se organiza în cinstea celui mai harnic gospodar – de obicei era ales cel care ieşise primul la arat, dar se ţinea seama şi de calităţile morale ale omului cu pricina.

Se alcătuia o procesiune la care luau parte sătenii, în straie de sărbătoare, purtând tânjale (nişte piese care intră în alcătuirea carului) şi juguri împodobite cu ramuri şi flori. Sărbătoritul era dus, pe o teleguţă, la râu, unde era udat cu apă pe faţă, se rosteau invocaţii pentru dobândirea de „roade bune” (recoltă bogată), apoi sărbătoritul îşi invita consătenii acasă, unde-i ospăta.

„Indiferent de nume şi de data la care se efectua obiceiul (Sângeorz, Paşte)”, scrie Ion Ghinoiu, reputat specialist în studiul obiceiurilor populare, [...] suntem în prezenţa unor practici străvechi, precreştine.” Ceremonialul cu semnificaţii agrare era parte a unor complexe ritualuri de fertilitate, menite să asigure, în credinţele populare, obţinerea de recolte îndestulătoare, condiţia de bază a supravieţuirii.

Umblatul în tez este o bucurie de primăvară a copiilor maramureşeni; e un fel de mers cu colindul, dar de Paşte. Nu mai colindă ei, copiii, chiar aşa, îmbrăcaţi în hăinuţe populare, ca în poză, dar obiceiul s-a păstrat (cum s-a păstrat şi cel al colindului de Crăciun, chiar şi la oraş, unde copiii încă mai colindă - prin blocuri, îmbrăcaţi în hanorace de fâş, dar colindă!).

În Maramureş, de Paşte, copilaşii merg pe la casele din sat, salutând gazdele cu „Hristos a-nviat!” şi sunt răsplătiţi cu ouă roşii. Celor mai mari, de 13-14 ani, li se oferă, cam în derâdere, câte o unealtă de gospodărie (o mătură, o lopată), ca o aluzie la faptul că de-acum ar trebui să se lase de treburi copilăreşti şi să se apuce de treburi de oameni mari. Azi, firește, cei de 13-14 sunt socotiţi tot copiii, dar pe vremuri, la sate, cei de această vârstă erau consideraţi aproape adulţi şi li se pretindea să muncească în gospodărie, cu eforturi şi răspunderi de oameni mari, pregătindu-se ca peste doar câţiva ani să-şi întemeieze propriile lor gospodării. În amintirea acestei concepţii, „măriceii” de 13-14 ani care se amestecă printre mititeii de 8-10-12 ani la umblatul în tez au parte de un „apropo” – li se arată uneltele muncii gospodăreşti, ca să li se aducă aminte că nu vor mai fi mult timp copii...

Păzitul Usturoiului era o petrecere menită să îndepărteze spiritele rele, la apropierea iernii. Avea loc în aşa-numita Noapte a Strigoilor, care, conform calendarului creştin, cădea în Noaptea Sfântului Andrei, 29 spre 30 noiembrie.

Ecouri ale unor astfel de sărbători se găsesc în toată Europa, ele celebrând înnoirea timpului, în cadrul unui ciclu anual jalonat de momente speciale, ceremoniale, precum solstiţiile şi echinocţiile sau, mai târziu, anumite sărbători din calendarul creştin.

În vremurile vechi, cred specialişti etnologi, în preajma acestei date se sărbătorea încheierea unui an şi începutul unuia nou. Spre sfârşitul anului vechi, lumea îmbătrânea, se degrada, îndreptându-se spre o stare de dezordine, aproape de dezintegrare.

„Ordinea se deteriorează neîncetat, ajungând în noaptea de 29 spre 30 noiembrie, în Noaptea Strigoilor, la starea simbolică de haos, cea de dinaintea creaţiei.“ (Ion Ghinoiu, *Sărbători şi obiceiuri româneşti*, 2004). Un semn al haosului, al distrugerii ordinii stabilite a lumii, este ieşirea din morminte a strigoilor, a entităţilor malefice, pornite să facă rău oamenilor. În apărare, oamenii recurg la plante magice cu puteri recunoscute de îndepărtare a spiritelor rele, şi mai ales la usturoi, cu care se ung cercevelele ferestrelor, uşile, pragurile, pentru a feri casa şi pe locuitorii ei de acţiunea duhurilor rele. Închişi în casele astfel protejate, pentru a alunga spaima acelei nopţi, oamenii organizau petreceri zgomotoase, cu joc, mâncare, băutură, glume – ca un revelion, un scenariu clasic de întâmpinare ceremonială a preschimbării timpului, a înnoirii lui.

În Moldova, petrecerea se numea Păzitul Usturoiului: fetele aduceau de acasă legături de usturoi care erau adunate într-o covată şi păzite toată noaptea de o femeie bătrână, în vreme ce tinerii petreceau zgomotos. Dimineaţa, odată cu venirea zorilor, totul reintra în normal: duhurile rele se întorceau în sălaşele lor, ordinea lumii era restabilită, începea un nou an. Usturoiul "păzit" era împărţit celor ce luaseră parte la petrecere şi era apoi folosit, în tot cursul anului, pentru farmece ori pentru vindecarea bolilor.

Săptămâna Nebunilor era, după cum o descrie Simeon Florea Marian, cea în care „numai nebunii pornesc a se însura, numai proştii şi urâţii satelor abia acum dau zor ca să se căsătorească, pe când toţi cei cuminţi, câţi au avut de gând să se însoare în decursul cârnilegilor, s-au însurat deja cu mult mai înainte." Era, de fapt, ultima săptămână de dinaintea Postului Mare, numită şi Săptămâna Albă, sau Săptămâna Brânzei, când, conform practicilor creştin-ortodoxe, nu se mai consumă carne, dar încă se mănâncă ouă şi lactate; altfel spus, este ultima săptămână dinaintea unei lungi perioade de privaţiuni – Postul Mare – şi, de aceea, este un răstimp de agitaţie, nebunii, veselie dusă la extrem, manifestări dezlănţuite, în care se înscrie şi petrecerea plină de excese dată de Lăsatul Secului.

Ion Chelcea, în 1939, a dat o descrierea amănunţită a Săptămânii Nebunilor, notând că participanţii se deghizau în personaje ale unei nunţi (mire şi mireasă, naşi, popă, dascăl, nuntaşi) şi străbăteau aşa uliţele satului, speriind copiii, sărutând fetele şi femeile tinere, până când ajungeau la un pom sub care era oficiată o parodie de cununie; după aceea, se făcea o oprire la râu, unde mirii se spălau pe mâini – un moment ritual – iar apoi toţi mascaţii („maimuşii", cum li se spunea) mergeau pe la casele oamenilor, unde erau cinstiţi cu băutură.

Ion Ghinoiu consideră că ar fi vorba despre „un scenariu de renovare a anului care începea primăvara", că funcţia matrimonială a obiceiului pare a fi de dată mai recentă şi se întreabă dacă nu cumva ar putea fi vorba despre „o urmă a vestitelor cortegii dedicate lui Dionysos." Oricum, latura sa glumeaţă, parodică, uşor dezmăţată, precum şi măştile, îl includ în aceeaşi de familie de obiceiuri căreia îi aparţin şi carnavalurile din lumea catolică şi protestantă. Toate sunt urme ale unor tradiţii mult mai vechi, care au supravieţuit unor interdicţii pe care a încercat să le impună biserica creştină, fiind prea îndrăgite şi poate prea necesare social – ca mijloc de defulare, de descărcare a unor tensiuni – pentru a putea fi înlăturate cu uşurinţă.

Azi, chiar dacă sensurile lor iniţiale, în mare parte, s-au pierdut, chiar dacă originea lor a devenit obscură, chiar dacă unele elemente s-au modernizat, aceste obiceiuri supravieţuiesc totuşi. Iar persistenţa lor arată clar un lucru: că oamenii au încă nevoie de ele.

JOCUL „DE-A BÂZA”

Culegător: Dumitru Rusu, clasa a IV-a
Sursa de informare: Ion Nanu, locuitor al municipiului Ungheni
Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, municipiul Ungheni, Republica Moldova
coordonator: înv. Elena Covalciuc

Înainte vreme, în copilăria buneilor mei, fetele se duceau seara la șezătoare. Acolo ele brodau, croșetau, tricotau, scărmănau lână... Băieții le însoțeau pe fete, dezghiocau porumb. Mai ieșeau pe afară și ca să se mai încălzească, se jucau „DE-A BÂZA”

Câțiva băieți se aranjau în cerc. Unul trebuia să stea în mijloc, cu brațul drept îndoiat din cot în sus și cu palma lipită de ureche. Cealaltă mână se punea cu palma în jos, sub cotul mânii drepte. Un flăcău trebuia să lovească palma. Băiatului din cerc. Ceilalți ridicau mâna strânsă în pumn cu degetul arătător ridicat în sus și emiteau sunetele „bâzzzzz!” Flăcăul din centru trebuia să ghicească cine l-a lovit. Dacă ghicea, era schimbat de cel care l-a lovit. Dacă nu ghicea, jocul se repeta.

Astfel, băieții se mai încălzeau, timpul trecea mai repede, își făceau prieteni noi, își dezvoltau simțul umorului.

LEGENDA MĂRȚIȘORULUI

Culegător: Ferecatu Ionuț, clasa a IX-a
Sursa: Ferecatu Maria, comuna Sfințești, jud. Teleorman
Liceul Tehnologic „Emil Racoviță”, Roșiorii de Vede, jud. Teleorman
Profesor coordonator: Hagiu Violeta Alina

Legenda mărţişorului spune că, Soarele se preschimbă adesea într-un frumos flăcău pentru a veni pe pământ şi a dănţui în horele de prin sate. Aflând despre acest obicei al Soarelui, un balaur i-a luat urma pe pământ şi l-a răpit, închizându-l într-o temniţă din castelul său. Întrucât astrul solar nu s-a mai arătat pe cer, păsările şi-au oprit cântecele, iar copiii şi-au pierdut harul râsului.

S-a ivit atunci un tânăr temerar, hotărât să elibereze Soarele din robie. Mulţi oameni au mers alături de viteazul fecior până la castelul balaurului, dăruindu-i puterile lor, în aşa fel încât să poată ieşi învingător în lupta cu maleficul monstru. Tânărul a făcut drum lung până la castel, având nevoie de scurgerea a trei anotimpuri – vara, toamna şi iarna – pentru a ajunge la destinaţie.

După o luptă pe viaţă şi pe moarte, de-a lungul căreia a fost grav vătămat, feciorul a reuşit să înfrângă balaurul şi să izbăvească din temniţă Soarele. Sângele izvorât din rănile sale adânci s-a scurs peste imaculata zăpadă, şi, înainte ca primăvara să se facă simţită, tânărul şi-a dat duhul. Pomii au înverzit şi au înflorit, păsările şi-au trimis cântecele fericite către ceruri, iar copiii şi-au adus aminte cum să râdă în hohote.

Oamenii nu au uitat însă vitejia şi dăruirea viteazului ce slobozise Soarele, şi, la începutul fiecărei primăveri, au început să împletească şnurul mărţişorului, un nume de alint al lunii martie, dintr-un ciucur roşu, aducând aminte de sângele vărsat de fecior şi un ciucur alb, culoarea neîntinată a zăpezii.

CĂTUN ÎN LUMINĂ

Culegător: Ghinea Irina-Petruța, clasa a VI-a
Sursa de informare: Preot Eftimie Nicolae
Școala Gimnazială Galeșu, localitatea Brăduleț, jud. Argeș
Profesor coordonator: Petrescu Georgeta - Amalia

Cătun în lumină sub ramuri de fag
Galeșul nume ne cheamă cu drag
O doină ai ajuns grăind frumusețe
Vin mierle s-o cânte în rai de fânețe.

Ce dulce strigare pe buza fierbinte
Hristos a Înviat! Trei scumpe cuvinte!
Din crucea Îndurării și a Răstignirii
În lume s-aprinde Lumina Iubirii!

Taini ca noapte, cu stele-n splendoare
În inima nopții un Soare răsare,
La Sfânta Înviere bat clopotele iar,
Bat inimi acum în prag de altar.

Păstrează Lumina, tu darnic cătun,
Făclia să poarte tot sufletu-ți bun
Celor pribegi de-I încearcă uitarea
Spre tine un înger le-arată cărarea!

CRUCEA BĂTRÂNEȚII

Culegător: Ghinea Irina - Petruța, clasa a VI-a
Sursa de informare: Preot Eftimie Nicolae
Școala Gimnazială Galeșu, localitatea Brăduleț, jud. Argeș
Profesor coordonator: Petrescu Georgeta - Amalia

A mai trecut încă o zi
Și câte vor mai trece,
Din viața asta zbuciumată
Vioi copil intrat pe ușă!
Un biet bătrân ieşit pe poartă.

Muncesc și acum ca o bătrână
Purtând zilei de mâine grijă
Suntem furnici, harnice albine,
Datori după un vechi blestem
Ca prin sudoare să avem pâine.

De grija pâinii nu vedem
Cum Dumnezeu trece făclia
Dragostei din mână în mână
Încă o noapte grea și rece
Cade peste o inimă bătrână.

CRĂCIUNUL LA MOGOŞ

Culegător: Graur Andrei Daniel, clasa a V-a
Sursa de informare: Graur Adriana Ionela, 34 ani, localitatea Cricău, jud. Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Corodeanu Marinela Alexandrina

Mogoş este un sat de munte şi este satul natal al părinţilor mei şi al meu. Acolo sunt multe obiceiuri frumoase, dar este un obicei vechi de Crăciun şi anume mersul cu colinda. Acest obicei vechi are loc în prima zi de Crăciun.

Se aleg grupuri de 6 – 8 băieţi şi un instrumentist, care se îmbracă în costumul naţional specific zonei şi pornesc în dimineaţa primei zile de Crăciun cu colinda la toate casele din sat.

Mergând de la o casă la alta, colindătorii strigă tot felul de strigături şi sunt răsplătiţi cu bucate, vin sau bani. A doua zi de Crăciun, după ce au colindat pe la toate casele, colindătorii se adună la unul dintre ei acasă şi organizează „Balul colindătorilor”.

Strigături ale colindătorilor:
Ciucur verde de mătasă
Slobozî-ne gazdă-n casă!
Slobozî-ne de ne poţi
Nu ne mai ţânea la porţi
Că ne latră cânii toţi

Şi ne crede lumea hoţi
Slobozî-ne dacă-i vrea
Dacă-i vrea, dacă-i putea
Dacă nu, ş-afar-om sta
Da' ne plouă streaşina
Şi ne udă muzica
Şi n-om mai putea cânta!

Vai săraci colindători , hop dorule hop!
Parcă-s nişte cerşitori, hop dorule hop!
De trei zile tot umblăm,
Şi nimic nu căpătăm, hop dorule hop!
Că şi alţî or umblat
Şi nimic n-or căpătat, hop dorule hop!
Vai săraci cioarecii mei, hop dorule hop!
C-o umblat tata cu ei, hop dorule hop!
Când plecai a colinda, hop dorule hop!
Rups-a ninge ş-a ploua, hop dorule hop!
Ş-a bate un vânt cu nea, hop dorule hop!

Doară dă, doară ne lasă, hop dorule hop!
Prin casă pe după masă, hop dorule hop!
Prin târnaţ, pe sub târnaţ, hop dorule hop!
Pe la oala cu cârnaţ, hop dorule hop!
Pe la sticla cu vinarţ, hop dorule hop!

LA PIŢĂRAT

Culegător: Joldoş Debora Natalia, clasa a V-a
Sursa de informare: Joldoş Beniamin, 40 ani, localitatea Craiva, jud. Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal" Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Corodeanu Marinela Alexandrina

În Ajunul Crăciunului, în satul Craiva, unde locuiesc, are loc un obicei, ele, drag copiilor: Piţăratul. Se spune că în trecut, în dimineaţa de Ajunul Crăciunului, când se lumina de ziuă, copiii săraci mergeau pe la casele oamenilor bogaţi ca să primească o bucată de cozonac sau alte lucruri care le erau folositoare pe perioada sărbătorilor sau a iernii.

În zilele noastre, dimineaţa de Ajunul Crăciunului, toţi copiii, mai mici sau mai mari, ne bucurăm de această tradiţie. Ne adunăm la şcoală, în centrul satului, toţi copiii, de la mic la mare şi pornim la urat. Cântăm la fiecare casă aceeaşi cântare şi anume:

„Bună sara, sara de Crăciun mai bătrân!
Dă-mi covrig,
Că mor de frig

Și colac de la găzdac

Aliluia lui Novac!”

Iar oamenii, în trecut, ne dădeau mere, nuci, covrigi, iar astăzi primim bomboane, portocale, nuci, mere, cornuri şi alte dulciuri. Colindăm astfel toate casele din sat şi ne întoarcem acasă cu o mulţime de dulciuri şi obosiţi.

Îmi place această tradiţie pentru că mă bucur să cânt cu toţi copiii mai mari sau mai mici şi primesc foarte multe dulciuri, pe care mama mea le ascunde ca să nu le mănânc pe toate deodată!

TRADITIONS BRETONNES DE NOËL
TRADIŢII BRETONE DE CRĂCIUN

Culegător: Kocsis Bogdan, clasa a XII-a

Sursa de informare: Martial Ménard, *Petit guide d'initiation au breton* , Editions An Here,

Site internet Micarmor

Colegiul Naţional de Informatică „Grigore Moisil”, Braşov

Profesor coordonator: Alina Laura Clinciu

Aujourd’hui, La fête de Noël représente pour la majorité des Français une fête familiale et une fête pour les enfants. Pour les enfants, c’est le grand jour des cadeaux. De la pastorale au St. Nicolas, les familles aiment vivre leur propre culture régionale à Noël. La Bretagne, région de légende et de traditions garde sa forte identité culturelle lors de cette grande fête religieuse.

LA FÊTE DE LA NATIVITÉ ET LA DATE DU 25 DÉCEMBRE

Le mot Noël tient son origine du latin Natalis, natilicum (de naissance). Créée au IVème siècle par le Pape Jules 1er en commémoration de la date de la naissance de Jésus de Nazareth, la fête de Noël et le 25 décembre ne feront qu’un. L’église catholique a certainement voulu remplacer ce 25 décembre où on commémorait la fête du dieu MITHRA, le roi solaire, une ancienne fête païenne par la fête de la nativité. Dans le calendrier celtique, les celtes (à savoir que la Bretagne et les bretons sont considérés comme l’une des six nations celtiques) avait une fête du solstice d’hiver, symbole de la renaissance du soleil le 23

décembre (situé entre la fin du mois du sureau du 22 décembre et la fin du mois du bouleau 24 décembre).

En breton, Noël se dit Nedeleg et la fête de Noël se dit Gouel an Nedeleg.

LES MESSES DE NOËL, ENTRE TRADITION ET LÉGENDES

En Bretagne, la plus grande fête de l'année était la fête de Noël, et les paysans par rapport aux citadins n'hésitaient pas une seconde à traverser les sentiers boueux et enneigés pour aller «aux» messes de Noël sans oublier de chantonner les cantiques de Noël. Les enfants, les petits «Noëlloux» scandaient de porte en porte le même refrain:

«Chantons Noël pour une pomme, pour une poire, pour un petit coup de cidre à boire» et leur chant était récompensé par quelques sous ou par des friandises.

On parle de plusieurs messes car dès le VI-ème siècle il fut permis aux prêtres de célébrer 3 messes pour la fête de Noël: **la messe de nuit** qui correspond à notre messe de minuit aujourd'hui, **la basse messe** (celle de l'aurore), **la grande messe** (celle du jour). La Messe de minuit est appelée en breton «Offern ar pelgent» («la messe d'avant l'aube»). En arrivant à l'église illuminée par les cierges, la famille dépose son offrande au pied de la crèche: un gâteau, du beurre, des oeufs, un panier d'osier, parfois un peu d'argent…

Les membres de la famille qui gardaient la maison se chargeaient de disposer des couronnes de paille autour des pommiers pour garantir une bonne future récolte. On ne touchait jamais au gui réputé magique et sacré… Rappelons à ce sujet que le 23 décembre, jour du solstice d'hiver était aussi chez les Celtes le «jour de la pierre brute», le jour où on cueillait rituellement le gui avec une faucille d'or…

L'HISTOIRE DE LA BÛCHE DE NOËL

Avant de partir, la famille partageait une collation de crêpes et allumait la bûche, une

bûche enrubannée et aspergée d'eau bénite. Loin de la bûche gastronomique vénérée aujourd'hui à chaque repas de la fête de Noël, la bûche de Noël en Bretagne «Kef nedeleg» était une énorme bûche de bois à combustion lente. Elle devait se consommer en plusieurs jours mais devait absolument chauffer la veillée de Noël après la messe. Les braises de cette bûche avaient des prétendues vertus médicinales et offraient une protection contre la foudre, des serpents et purifiaient l'eau de la pluie. On offrait généreusement aux convives quelques braises qu'ils ramenaient dans leurs sabots pour les rallumer à leur retour chez eux.

Tradition de la grande bûche de Noël. Dessin de Léon L'Hermite paru dans Le Monde illustré du 1er janvier 1884.

Le PÈRE NOËL

A l'époque où la pratique religieuse était très présente en Bretagne, celui dont on espérait plein de bonnes choses était appelé Ar Mabig Jezuz (L'enfant Jésus).

Aujourd'hui le père Noël en Bretagne s'appelle Tad-kozh an nedeleg soit littéralement „le grand-père Noël“.

LES CADEAUX DE NOËL

Les plus anciens se souviennent que leurs cadeaux (ar profou) de Noël se limitaient souvent à un sucre d'orge ou un „petit jésus“ en sucre ou encore une belle pomme rouge bien lustrée! Les bonnes années les parents y ajoutaient une orange. Les enfants trouvaient leurs cadeaux dans leurs sabots le matin du 25 décembre à condition qu'ils soient bien propres.

Inutile de vous dire que jamais sabots n'ont été aussi bien astiqués que le 24 décembre au soir!

Les temps ont changé et avec l'élévation du niveau de vie, la plupart des enfants (mais pas tous hélas!) croulent sous les cadeaux... les enfants sont-ils plus heureux? On espère que oui....

LE RÉVEILLON….

En breton le réveillon se traduit par fiskoan, mot qui est la contraction de fest (fête) et de koan (souper).

Au retour de la messe la famille réveillonne avec un repas légèrement amélioré... soupe au pain, kig ha farz....

On n'oubliait pas les animaux... qui avaient droit à une ration supplémentaire....

UNE NUIT MAGIQUE…

Les croyances anciennes sont particulièrement nombreuses...

Ainsi par exemple...

- Pendant que sonnent les 12 coups de minuit, on entend au loin le son des cloches des villes englouties et on peut voir des menhirs qui sortent de terre pour aller boire à la source. Ils ont laissé à leur emplacement un trésor, mais il faut se hâter pour s'en saisir avant leur retour!

- Au cours de cette nuit de Noël aucun esprit satanique ne peut agir, ni aucune sorcière surgir, les korrigans comme l'ankou se sont éloignés...

- Pendant la messe de minuit les animaux parlent "la langue de l'homme" dans leurs étables.

- Des pastorales étaient jouées dans les églises et une légende des Côtes d'Armor raconte le miracle de Sainte Brigitte, pauvre infirme sans bras, qui reçut l'enfant de Marie sur ses genoux et qui retrouva ses mains et ses bras pour langer le divin enfant en lui chantant la berceuse de Noël...

Quelques dictons (krennlavariou) bretons…

Dre forzh kanan nouel ez erru Nedeleg. A force de chanter Noël il arrive.

DATINI ŞI OBICEIURI

Culegător: Manolache Andrei, clasa a VII-a
Școala Gimnazială Cândeşti, jud. Buzău
Profesor coordonator: Fănică Daniel

„Lingvistul Ovidiu Densuşianu, ajutat de I.A. Candrea şi Teodor Speranţia, au realizat în 1904, revista „Graiul nostru”, în care, printre altele a abordat şi teme ale activităţii folclorice din judeţul Buzău, portul, ocupaţiile, tradiţiile, datinile, vorbirea dialectală. Cei trei apreciază că „mentalitatea, obiceiurile, datinile şi tradiţiile locurilor din mediul rural sunt determinate, în principal, de apartenenţa lor la bresle”.

Petre Ungureanu – 1943 – „… Dacă privim un locuitor din Săgeata în faţă, vedem că el este tipul ţăranului român neaoş, urmaş al vechilor daci, ţărani care, de-a lungul vremii, cu toate vicisitudinile istoriei, şi-a păstrat aproape intacte fizionomia şi sufletu! Plin de vibraţie sufletească, de simţire adâncă, el se recomandă a fi vioi, răbdător şi înţelept, în manifestările sale dovedind spontaneitate, bună-cuviinţă şi simţ practic. Plin de vibraţie sufletească, de simţire adâncă, el îşi poetizează viaţa în cântece şi versuri populare, iar bucuria, durerea, întristarea, dragostea şi dorul şi le însoţeşte în cântări şi le ţese în versuri scânteietoare de frumuseţe. Ţine cu îndărătnicie de obiceiurile vechi”.

În secolul al XIX-lea şi în prima jumătate a secolului XX , în zonă, erau numeroase credinţe şi erezii. Despre ele se vorbeşte pe larg în monografia comunei Săgeata, elaborată de Victor Andreica şi Florentin - Stelian Albu, sub titlul „ În căutarea unei noi şanse – Săgeata” în 2010.

Din discuţiile cu duhovnicii, bătrânii şi alţi oameni, rezultă că, indiferent cât de mari au fost greutăţile vremurilor în timpul deselor invazii: turceşti, tătărăşti, leşeşti, ruseşti, austro-ungarilor, etc. şi chiar dacă fiinţa naţională a fost în cumpănă, obiceiurile, datinile, valorile morale, înţelepciunea şi spiritul de pace au rămas şi s-au transmis din generaţie în generaţie, ca pe o principală zestre de existenţă milenară.

Profesorul Gheorghe Tistu, în lucrarea sa „Folklor din judeţul Buzău”, în care investigaţiile coboară în secolele 17, 18 şi 19, cuprinde în paginile de început referiri la cuvântul cislă, caracterizator pentru nivelul de dezvoltare al unei colectivităţi umane: numărătoarea efectivelor de oameni din sat, împărţirea dărilor în funcţie de averea deţinută,…

- Multe din obiceiuri îl însoţesc pe om pe parcursul întregii vieți + criteriul calendaristic: De Crăciun, de Anul Nou, de Paşti. Obiceiurile, cum ar fi: colindele de copii, de ceată şi ale vârstnicilor, pluguşorul, steaua, sorcova, vasilca, jocurile cu măşti, vifleemul, din păcate, se practică tot mai rar, fiind pe cale de dispariţie.

Obiceiurile de primăvară – „între aceste obiceiuri se înscriu cele din ciclul pascal:

- încondeiatul ouălor – folosindu-se ceară şi culori vegetale şi se aplică elemente decorative clasice, adică motive stelare, florale și geometrice;

- Marţea, după Paşti, fetele se adunau în grupuri, organizate pe categorii sociale şi practicau obiceiurile legate de incantaţie, paparude şi caloian.“ (*extras din Monografia comunei Săgeata*)

- întovărăşirea sătenilor;

- alcătuirea turmelor de oi;

- măsurarea laptelui;

- petrecerea organizată cu prilejul scoaterii oilor la păşune (sâmbra). (*extras din Monografia com. Vadu Paşii*).

OBICEIURI DE CĂSĂTORIE

Culegător: Oprean Diana, clasa a IX-a
Sursa de informare: Dobrin Elena, localnică, comuna Doştat, jud. Alba
Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum“ Sibiu
Profesor coordonator: Rusu Georgeta Adriana

Oricât de moderni am dori să părem, nu putem nega frumuseţea şi originalitatea tradiţiilor româneşti. Unele dintre cele mai apreciate tradiţii ale noastre, chiar şi de către străinii care ne vizitează ţara, sunt cele legate de nuntă. Transilvania este una dintre regiunile care se remarcă printr-un repertoriu extrem de variat de tradiţii de nuntă, de la etapele premergătoare, precum peţitul, la obiceiurile de după ceremonie.

În localitatea Doştat din judeţul Alba, căsătoria tinerilor se încadrează în nişte repere temporale: fetele la vârsta de 18-20 de ani, iar băieţii la vârsta de 22-24 de ani. Dacă părinţii tinerilor sunt de acord cu căsătoria, lucrurile au o desfăşurare normală (peţitul dinaintea

nunţii, stabilirea zestrei şi fixarea nunţii), dacă părinţii se opun, tinerii „*fug*”- pleacă, fără voia părinţilor, la o rudă apropiată unde rămân până când „*spiritele se mai liniştesc*”.

Vinerea, înainte de nuntă, la naşi se pregăteşte steagul. Din partea miresei se pregăteşte măceşul, iar din partea mirelui se pregăteşte mărul în care se atârnă colac, mere, nuci, un pui, etc. Mărul, cu tot ce este în el, după cununia religioasă rămâne la biserică, preotului.

Chemarea la nuntă a celor căsătoriţi se face vinerea de către o rudă a mirelui şi o rudă a miresei. Tineretul este chemat sâmbăta, iar nunta are loc duminica.

Alaiul de nuntă porneşte de la casa mirelui, de unde se merge după nănaşi, iar de la mire se merge după mireasă. La casa miresei are loc vornicitul miresei după cunoscutul text, cu modificarea în loc de „*drum alb şi frumos*” se spune „*cale albă şi frumoasă*”. De la mireasă se merge la biserică, unde are loc cununia religioasă. După cununia religioasă, chemaţii mirelui merg la casa mirelui, iar ai miresei, la casa miresei, alaiul fiind însoţit tot timpul de strigături adresate mirilor, soacrei mari, soacrei mari, naşilor, vornicului etc. Servesc ciorba acră, după care mirele cu chemaţii lui merg la mireasă. Aici găsesc poarta legată cu o funie din paie răsucite şi intrarea păzită de chemaţii miresei, băieţi înarmaţi cu joarde. Are loc o discuţie între vornicul miresei şi fratele de mire. Vornicul îi dă să bea din ploscă. Fratele mirelui, după ce bea, spune câteva strigături. Sunt primiţi în casa miresei, se ospătează, are loc cinstea miresei, iar târziu în noapte merg la casa mirelui. După ieşirea din curtea miresei, alaiul se opreşte pentru că mirele şi fratele său se întorc la soacra mică unde „*cer colacul*”. După ce soacra mică le înmânează stroiţa cu colacul, mirele o răsplăteşte cu o sumă de bani pentru a-şi cumpăra cizme. În casa mirelui, petrecerea continuă până târziu, făcându-se şi cinstea mirelui.

La încheierea nunţii, tinerii apropiaţi mirilor, împreună cu aceştia, conduc naşii, iar la naşi petrecerea continuă.

Dacă mireasa se duce în alt sat, atunci se leagă drumul pentru a nu da voie alaiului să treacă, pentru dezlegarea lui naşul trebuind să plătească.

Cântecul specific la nuntă se intona pe melodia „*Cui nu-i place dragostea*”.

După cum s-a putut vedea, la nuntă înfloreşte o producţie literară bogată: cântece specifice diferitelor momente ale nunţii, strigături, oraţii, etc. Ele au menirea de a adânci şi mai mult atmosfera grea a despărţirii sau de a aduce voioşie, buna dispoziţie, după asemenea momente.

Nunta de azi a evoluat mult, simplificându-se în acelaşi timp; întreaga ceremonie, care altădată dura aproape o zi întreagă, se desfăşoară acum în 2-3 ore. Deşi trăim într-o lume modernă, nu trebuie să ne uităm tradiţiile!

STROPI DE VIAŢĂ

Culegător: Răzvan Drăgan, clasa a III-a
Sursa de informare: Drăgan Vasilica, localitatea Cristuru Secuiesc
Liceul Tehnologic „Sf. Nicolae” Deta, jud. Timiș
Profesor coordonator: Herișanu Iolanda Carmen

A fost odată ca niciodată căci dacă nu ar fi fost nu s-ar fi povestit (sau cel puțin așa spune bunica mea) un boier în Transilvania, locația nu o știm întrucât dacă am ști-o care ar mai fi farmecul istorisirii, care nu își găsește sub nicio formă soție. Acesta organiza baluri, petreceri, serate, dar nicio fată nu îi lumina sufletul.

Ca ultimă încercare, el s-a hotărât să-l trimită pe cel mai bun dintre slujitorii săi să-i caute nevastă. A umblat slujitorul prin toate ținuturile, a mers în toate părțile țării, dar nu a găsit nimic.

Într-un sfârșit, ars de soare și ostenit, a bătut la ușa unei case unde i-a ieșit în față o bătrânică. Slujitorul boierului i-a povestit și ei oful său că poate va găsi cumva vreun sprijin. Atât i-a trebuit bătrânicei că i-a și spus bărbatului că după muntele care înconjoară Ținutul Zimbrilor se află o fată deșteaptă foc care locuiește cu tatăl său. Auzind acestea, mâna dreaptă a boierului a pornit de îndată la drum.

Slujitorul a trecut muntele într-un foc și în cel mai scurt timp posibil a ajuns la casa fetei înțelepte. În fața acestuia s-a prezentat o domnișoară hotărâtă și plină de viață. Slujitorul s-a înfățișat tatălui acesteia, spunându-i motivul pentru care a străbătut atâta drum: boierul din Transilvania își caută soție. Tatăl fetei l-a întrebat pe bărbat ce părere are despre fiica lui. Slujitorul i-a răspuns că fata e demnă de a fi soția unui boier doar că are o problemă cu fizionomia nasului, e „cam strâmb”. Domnișoara, care a ascultat discuția, a intervenit și a adăugat: „într-adevăr, dar chiar dacă coșul e strâmb, fumul iese drept”. Slujitorul auzind acestea, a luat-o imediat pe fiica bătrânului pentru a o duce la stăpânul lui.

Odată ce au ajuns în regat, boierul a îndrăgit-o imediat pe fată pe care a luat-o de nevastă. Aceștia trăiau ca în paradis, ținutul prospera, poporul îndrăgea cuplul proaspăt căsătorit până într-o zi când soțul acesteia a plecat la vânătoare.

La palat au venit doi oameni care cereau să se prezinte în fața boierului pentru a le face dreptate, domnița făcut dreptate cât ai clipi, iar de înțelepciunea ei s-a auzit în tot ținutul. Soțul ei, întors de la vânătoare, a aflat de fapta făcută de consoarta lui, iar de gelozie că poporul, pentru orice problemă dorea să vorbească cu soția acestuia și nu cu el, i-a spus fetei să ia orice obiect pe care-l dorește din castel și să se întoarcă la tatăl ei.

Domnița i-a spus soțului că dimineață va pleca din palat. În dimineața următoare boierul s-a trezit acasă la tatăl fetei împreună cu nevasta lui. Bărbatul a întrebat-o ce s-a întâmplat, iar aceasta i-a răspuns : mi-ai spus că pot să iau orice din castel și să plec, iar eu, seara ți-am pus o substanță în ceai, tu ai adormit și te-am adus aici, tu ești singurul obiect pe care îl vreau din castel. Bărbatul, la auzul acestor cuvinte, i-a promis fetei că nu o va mai trimite niciodată de la palat și au trăit fericiți până la adânci bătrâneți alături de un popor bun la suflet și iubitor care făcea ținutul să prospere și să se extindă. Înțelegerea, iubirea și bunătatea sunt cheile fericirii și prosperității.

Și au trăit fericiți până la adânci bătrâneți!

CRĂCIUNUL TRADIŢIONAL ÎN SATU-BARBĂ

Culegător: Cătălin Scurt, clasa a XII-a
Sursa de informare: Scurt Roman, 71 ani, Satu-Barbă
Liceul Tehnologic „Horea” Marghita, jud. Bihor
Profesor coordonator: Iulia Maria Susan

În satul meu, dar şi în majoritatea satelor învecinate tradiţiile și obiceiurile strămoșești sunt respectate cu sfinţenie. Unul dintre cele mai frumoase obiceiuri care se practică de multe generaţii în zona noastră este umblatul cu feciorii. În fiecare an, odată cu începerea postului Crăciunului, feciorii din sat, adică băieţii cu vârste de peste 16 ani și necăsătoriţi, se adună la un loc și încep să se pregătească, repetând, pentru ca, în Ajunul Crăciunului să poată umbla cu colindul. Alături de ei mai umblă un bărbat, numit „gudă” care are sarcina de a purta

colacii fecioreşti primiţi de la oameni și muzicanţii, de obicei 3 oameni, cântând la acordeon, tobă și vioară cu goarnă, pentru a îmbina colindul cu muzica și dansul popular. În seara de Ajun, înainte de a porni la colindat, toţi feciorii, împreună cu muzicanţii şi guda merg la biserică pentru ca preotul să le dea binecuvântarea și să rostească o rugăciune numită molitvă. După terminarea rugăciunii, feciorii zic câteva colinzi la biserică, urmând să înceapă a colinda prin sat. Cel cu rolul de „gudă” merge înaintea feciorilor, la fiecare casă anunţând oamenii că vin colindători.

La fiecare casă, de la intrarea în curte se zice colindul „Și ne lasă gazdă-n casă..”. Apoi, în funcţie de fiecare familie, și de vârsta copiilor se cântă câte un colind. În familiile în care exista băieți se cântă colinda feciorului iar în care există fete se cântă colinda fetei. În cadrul familiilor care au și fete, dar și băieți, se cântă colindul pentru cel care este mai mare, astfel, dacă băiatul este mai mare, se cântă colinda feciorului iar dacă fata este mai mare, se cântă colinda fetei. În casele care nu au nici băieţi nici fete, sau în care oamenii sunt înaintaţi în vârstă iar copiii lor sunt căsătoriţi se cântă un colind obişnuit. La terminarea colindului, unul dintre feciori începe a grăi, de obicei cel mai mare dintre aceştia sau cel ales special pentru acest rol. Grăirile, la fel ca și celelalte colinde sunt unice în fiecare sat. După ce grăitorul îşi termină momentul, acesta face semn muzicanţilor care încep să cânte. Odată cu începerea muzicii, feciorii iau la joc toate fetele și femeile din casă. Jocul este presărat cu strigări, acestea fiind tradiţionale satului nostru, preluate de la bătrânii satului. După ce toate acestea au luat sfârşit, gazda ne răsplăteşte cu un colac fecioresc şi desigur cu bani. Din banii strânşi se organizează un bal la căminul cultural din sat, seara, în toate cele trei zile ale Crăciunului, se cumpără vin pentru a fi servit sătenilor. La bal sunt invitaţi toţi oamenii din sat pentru a se distra și a petrece împreună cu feciorii satului.

Şi ne lasă gazdă-n casă

Și ne lasă gazdă-n casă
Florile dalbe
C-afară ploaie dă varsă
Florile dalbe
Și ne pică picurile
Florile dalbe
Dă la toate străşinile
Florile dalbe
Dacă gazdă nu ne crezi
Florile dalbe
Ieşi afară și ne vezi
Florile dalbe

Colinda feciorului

Colo jos, colo mai jos îi
Jos îi câmpu, meg săcăciosu-i
Corinde me dom

Nici îi frunză, nici îi dumbră-i
Numa o lină-i meg dă fântână-i
Corinde me dom

Dumnezău îşi cuvântară
Care-i Sfânta, meg lui şi-aflară-i
Corinde me dom

Să zidească fântâna lui
Iei-o Doamne, meg m-oi d-aflao-i
Corinde me dom

Şi fântâna oi zidio-i
Da cu ce oi, meg d-ăngrădio-i
Corinde me dom

Cu nuiele dântr-o piele
Şi cu un par dă, meg mălin verde
Colinde me dom

Dar cu ce oi tulbuo-i
Cu d-aur şi meg cu d-argintui
Corinde me dom

Dar în jurul fântanei lui
Şede, Şede, meg Maica Sfântă-i
Corinde me dom

C-un fiuţ micuţ în braţe-i
Dar fiuţul, meg ce-şi lucrează-i
Corinde me dom

Tot îşi scrie şi-anumeşte
D-ajutor şi, meg judecatu-i
Corinde me dom

Să judece sufletele
Cu tot trupul meg sufletului
Corinde me dom

Sufletul din grai grăiră-i
Firea-i trupe, meg blestematu-i
Corinde me dom

Că ce lucru ţi-ai cotat tu
Ţi-ai cotat meg, și d-aflatu-i
Corinde me dom

Ce-ai gândit s-o și împlinitu-i
Şi te-ntoarce, meg cruce-n masă-i
Corinde me dom

Şi-ai avea gazdă viaţă-i
Cu câţi ai cu, meg toţi din casă-i
Corinde me dom

Colinda fetei

Dă eşti fiică gazdă-n casă
Lumineoară toţi îs negrii
Dimineaţa s-o scolatu
Lumineoară toţi îs negrii
Şi pă faţă s-o spălatu
Lumineoară toţi îs negrii
Şi pă cap s-o pieptănatu
Lumineoară toţi îs negrii
La fântână-o d-alergatu
Lumineoară toţi îs negrii
La fântână prin grădină
Lumineoară toţi îs negrii
C-un şuştar galben la mână
Lumineoară toţi îs negrii
Apă-n şuştar şi-o luatu
Lumineoară toţi îs negrii
Sus la nori l-o daruncatu
Lumineoară toţi îs negrii
Ciuda-i maică ce văzui
Lumineoară toţi îs negrii
Doi boieri bătând pă boi
Lumineoară toţi îs negrii
Nu-s boieri bătând pă boi
Lumineoară toţi îs negrii
Ceeia ce-s cuscrii de-ai tăi
Lumineoară toţi îs negrii
Vin la mine, cer pă tine
Lumineoară toţi îs negrii
Pângă tine, multe ceruri
Lumineoară toţi îs negrii
Cerui plug cu patru boi
Lumineoară toţi îs negrii
Io le-oi făgădâii cu doi
Lumineoară toţi îs negrii
Cerui turma jumatate
Lumineoară toţi îs negrii
Io le-oi făgădâii o parte
Lumineoară toţi îs negrii
Cerui murgu din grajduţ
Lumineoară toţi îs negrii
Io murguţu nu l-oi da
Lumineoară toţi îs negrii
Că murgu-i bine-nşeuatu
Lumineoară toţi îs negrii
Şi dă drmu bine gătatu
Lumineoară toţi îs negrii
Cu potcoave dă colacu
Lumineoară toţi îs negrii
Şi cu cuie dă cărnaţu
Lumineoară toţi îs negrii
Gătaţi fiică talerului
Lumineoară toţi îs negrii
Că ţi-om duce pă celului
Lumineoară toţi îs negrii
Pentru-n fir dă mintă creaţă
Lumineoară toţi îs negrii
Şi-ai avea fiică viaţă
Lumineoară toţi îs negrii
Pentru-n fir dă busuiog
Lumineoară toţi îs negrii
Şi-ai avea gazdă noroc
Lumineoară toţi îs negrii
Şi fiică te socoteşte
Lumineoară toţi îs negrii
Şi colinda ne-o plăteşte
Lumineoară toţi îs negri

Grăirile

Ciont

Toţi staţi feciori ascultaţi, vedea-v-aş laţi umflaţi,

Dă coste și cărnaţi

Dă pită prăjită, dă nevoi sdropşită

Dă cocoşi fripţi ochii vor sări

Dă cocoşi piperaţi ochii vor zbura

Că dă când staţi şi colindaţi nici în samă nu băgaţi

Că jupânu bun dă gazdă bine să gătiră, bine să pregătiră

Dă o lună şi dă o săptămână păntru această sară buna

Şi ne făcură nouă la feciorii satului un colac dă grâu

Mândru și frumos din peliţa Domnului Hristos

Aici pă faţă dă masă înaintea dumneavoastră

Dar noua nu ne-ntrecea de-o fi colacu dă grâu

Nouă ne-ntrecea de ar fi stocul cu totul

Dar stocul cu totul nu poate fi

Pentru că aici or fi paile, plevile, ţepile

În paie împedecane-om

În ţepi înţăpane-om

În pleve ochii scotene-om

Şi între feciorii satului soartă dă izbândă n-ar mai fi

Da grâul nu să cotă cum nouă ni să pare, cum vouă vi să pare

Mărgând vara la moară c-o botiţă subsuoră şi cu alta după sine

Apărându-te dă câine

Grâul să cotă cu o muncă mare și cu o trudă mare

Şi atunci jupânul bun dă gazdă prinsără 4 boi

Boi bourei în coarne trage întăi cum intr-un par nu erau

Într-o urmă nu călcau şi merseră la Câmp

Câmpul lung, Câmpul larg, Câmpul Ierusalim

Brazda neagră răstunra grâul roșu revărsa

Căte ploi ploiau toate bine îl udau

Căte nei ningeau toate bine înmuiau

Şi grâul tot mai mândru și mai frumos creştea în bob ca mazărea, în pai ca trestia

Da jupanu' bun dă gazdă nici cu aceasta nu fu mulţumit

Şi strânsără 12 cete dă fete cu 12 stoluri dă feciori și merseră la câmp
Grâul îl tăiară pântr-un loc pă la mijloc, oliacă mai jos și îl făcură mănunchi
Mănunchiul îl făcură snop, snopul îl făcura cruce
Crucea o pusără pă un car şi o dusară la o arie belită cât o piele dă vitra
Acolo făcură un stoc mare cât înaltul cerului şi grosul pământului
Grâul face ţuru guru, toţi feciorii ţuce curu, numa io și gaza nu.
Ţucel-l cela dă la uşe ce stă cu curu-n cenuşe
Şi-l oleagă şi-l disleagă ca bunul Dumnezău pă gazdă la mulţi ani trăiască
Toţi: **LA MULŢI ANI TRĂIASCĂ!!!**
Da jupânu' bun dă gazdă nici de-aceasta nu fu mulţumit
Şi prinseră trei cai piţicani la o căruţă dă scai
Cu bucium dă cos dulce că doră
Mai bine l-or putea duce și merseră la Sudierău
P-inde era drumul mai rău, şi merseră la o buda nouă
P-inde mâţa face ouă, şi acolo dădu dă un deal ascuţit cât o tingule dă cuţât
Sus mai sus cât o tinghile dă cuţit
Şi acolo îl întâlni pă Ghiorghicuţa Tălmaci Mare şi-l întreabă
Mă Ghiorghicuţă, ce sinpedie io cai ori caruţa
Ghiorghicuţa, fut-u-i opincuţa, ocoş ca un cocoş zâsără
Împiedică caii că doră caii trag căruţa
Şi atunci jupânu bun dă gazdă luară piedica, o piedică dă lână
Şi una dă aramă ca caii să nu să teamă şi împiedică caii
Că doră caii trag căruţa, când să orăduie Dumnezău îi trăzne
Când iera în vale Dumnezău îi bate cercurile, bercurile,
Fundurile, Prundurile, bani umple agaşurile
Ţâganii strângeau pă bani ce puteau
Ţâganii cu mâinile, ţâgăncile cu pânticile
Şi atunci jupânu îi intreabă
Mă ţâgani, pân’ce nu aţi făcut voi bani
Pentru că n-am avut cine sufla cu foile şi bate cu ciocanele
Şi atunci jupânul bun dă gazdă bagă o mână soponită
Ca și o tângea pălita într-un lădoc și ne scosă nouă
La feciorii satului un slot.
Doamne dă-i cu mie și cu milionu în loc
ŢURGĂ MURGĂ!!!

LOCUL III

STRIGĂTURI DIN ZONA NOASTRĂ

Bătrîn Ioana Lazarina, clasa a VII-a
Sursa de informare: Faur Floare, localitatea Olari, jud. Arad
Școala Gimnazială Olari, jud. Arad
Prof. coordonator: Buhnă Lavinia – Sorina

În țara noastră sunt strigături foarte frumoase, unele pentru bun venit, altele pentru nuntă, botez și chiar pentru o petrecere care nu e foarte importantă. Să nu uităm nici de strigăturile care se spun din toată inima în timpul jocului.

Când feciorii sunt mai puturoși li se spune așa:

Descântați feciori din gură!
U iu iu iu iu…
Nu ședeți ca boii-n șură!
U iu iu iu iu…
Boii-n șură stau legați!
U iu iu iu iu…
Voi din gură descântați!
U iu iu iu iu…

Când de joc nu te poți lăsa, se spune așa:

Tot la nuntă și la nuntă,
Picioarele nu m-ascultă,
U iu iu iu iu…
Tot la horă și la horă,
Picioarele nu mă-ntreabă,
U iu iu iu iu…
Nici de frunză, nici de iarbă,
Nici de mândra ce mi-e dragă!
U iu iu iu iu…

Frunză verde de trifoi,
Hai la joc doi câte doi!
U iu iu iu iu…
Să jucăm dansu apăsat,
Că de mândra mea mi-e drag!
U iu iu iu iu…

Frunză verde busuioc,
Hai-da mândră să te joc.
Să te joc, să fii jucată,
Că ești cea mai mândră fată!
Că ești floarea florilor,
Și boala feciorilor!

Atunci când se pleacă la cununie, mirilor li se spune:

Frunză verde iasomie
Noi mergem la cununie,
Cununia cea de piatră,

Nu se uită niciodată!
Cununia cea de flori
Nu se uită până mori!
U iu iu iu iu…
Frunză verde baraboi,
Haideți gospodari cu noi,
Care vreți, care puteți,
Care nu mai rămâneți!
U iu iu iu iu…
De trei ori pe după masă,
Să scoatem răul din casă,
Să rămână binili,
Să se-mpace tinerii!
U iu iu iu iu…

Pentru petrecerile create doar pentru vreme bună:

Cine strigă și nu joacă
Facă-i-se gura troacă!
U iu iu iu iu…
Cine joacă și nu strigă,
Facă-i-se gura strâmbă!
U iu iu iu iu…
C-a mea știu că nu se face
Că eu strig și joc ce-mi place!
U iu iu iu iu…

Hai, lume dorule!
Păi zi ceteraș de strigat
Că lumea s-a adunat
Lumeeeeeeeeee…
Ei hai și iară hai!
Da învățată-s a striga,
Ca moara a măcina,
Lume dor și iară dor!
Da de-aș găsi și eu mândruță,
Nici prea mare, nici micuță,
Dorule măiiiiiii…
N-aș mai fi tot supărat
Hop șa…MÂNDRUȚA MEA!

URĂTURĂ

Culegător: Bejan Petru, clasa a VI-a
Sursa de informare: locuitoarea satului Unțești, Galina Popa, 75 de ani
Instituția Publică Gimnaziul Cetireni, Republica Moldova
Profesor coordonator Moraru Galina

S-o sculat Irodat Împărat
Și i-o pus coroana pe cap
Și cele douăsprezece merișoare de aur în poală.
S-o dus bădița la lună la săptămână

Să vadă grâul de-i frumos,
Da grâul de frumos ce era
Ca fața lui Iisus Hristos,
El de călare s-a aplecat
Șapte spice a luat
Le-a frecat și-n năframă le-a legat
Și la cuconița- gazdă a alergat.
Da cuconița- gazdă ședea pe un pat mare, rotat
Cu scândurile de brad cu stâlpii de oțel
Și rochița cu puișori pregătită,
Pe de mari sărbători
La ureche țurțuri verzi,
Să v-aud ai mei băieți
Hăiii! Hăiii!
Cuconița-gazdă li-o luat
La icoane s-o-nchinat
Și-n grajdul de piatră a alergat,
Și-a scos un cal-graur, cu șaua de aur,
Cu poclăile la pământ.
Zurgălăi, înc-o dată măi flăcăi
Hăăăiii! Hăăăiii!

OBICEIURI DE CRĂCIUN ÎN MARAMUREȘ

Cicioc Larisa, clasa a V-a
Sursa de informare: Brotnei Doca, localitatea Sintea Mică, jud. Arad
Școala Gimnazială Olari, jud. Arad
Prof. coordonator: Buhnă Lavinia – Sorina

Maramureșul este foarte bogat în obiceiuri și tradiții de sărbători, mai ales prin preajma Crăciunului astfel, cu o zi înainte de Crăciun, sătenii pun într-o găleată cu apă o potcoavă. Primul care va bea apă din găleată va fi gospodarul, iar apoi le va da și vitelor pentru ca acestea să fie tari ca fierul.

Găinilor li se va da de mâncare din ciur sau sită, ca în anii următori să facă ouă mai multe. Ciobanii așează sub pragul casei un drob de sare învelit, pe care îl lasă în acel loc până la *ALESUL OILOR.* Atunci îl scot, îl macină și îl amestecă cu tărâțe, după care îl dau oilor pentru ca turma să sporească.

Hornurile se curăță iar funinginea se pune la rădăcina pomilor, pentru a avea un rod mai bogat. În ajunul Crăciunului grajdurile se ung cu usturoi pentru a alunga duhurile necurate. În satele din Maramureș primii care pleacă la colindat sunt copiii. Cu trăistuțele la gât aceștia merg pe la case să anunțe marele eveniment care se va produce iar în schimbul colindei se oferă colaci, nuci, mere, pere etc.

Se umblă cu steaua sau cu capra, al cărei joc de la origine a fost o ceremonie gravă (omorârea, bocirea, înmormântarea, învierea). Copiii își confecționează din timp obiectele necesare, improvizând cu ceea ce găsesc pe acasă, mai ales că steaua cu, care se merge la colindat trebuie să fie strălucitoare iar capra cât mai înzorzonată și mai gălăgioasă.

În dimineața de Crăciun se zice că e bine să ne spălăm pe față cu apă curgătoare luată dintr-o vale, în care punem și o monedă de argint pentru ca tot anul să fim curați ca argintul, feriți de bube și beteșuguri care vor merge pe vale în jos. Din seara de Crăciun până la Anul Nou, fetele care doresc să-și cunoască ursitul, iau puțină mâncare și o pun într-o ulcică iar în seara de Anul Nou, fata respectivă înconjoară casa de nouă ori, iar a noua oară uitându-se pe fereastră îl vede pe cel sortit mâncând din ulcica lăsată pe masă.

PAŞTILE

Culegător: Crăciun Răzvan Laurean, clasa a V-a
Sursa de informare: Crăciun Luminiţa, 43 ani, localitatea Tibru, jud. Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Corodeanu Marinela Alexandrina

De Paşti sărbătorim învierea Domnului nostru Isus Hristos. Sărbătoarea este precedată de o serie de tradiţii şi obiceiuri, atât înainte de sărbătoare , în timpul sărbătorii, cât şi după. La noi în sat, de Paşti, oamenii vopsesc ouăle, taie mielul şi fac cele mai bune preparate. Mama face cozonac, prăjituri şi vopsim ouăle. Noi vopsim ouăle în culoarea roşie, pentru că atunci când Isus a fost răstignit, o femeie s-a dus la el. Femeia avea un coş cu ouă, pe care a căzut sânge şi ouăle s-au colorat în roşu. Ouăle se vopsesc în acest mod:

Se spală, se fierb, apoi, într-o oală se pune apă, se adaugă culoare şi se scufundă ouăle până se colorează. În acest caz se folosesc culori din comerţ. Dacă nu vrem să cumpărăm culorile, putem folosi plante sau foi de ceapă. Plantele folosite pentru colorarea ouălor sunt sfecla roşie, varza roşie sau, aşa cum am mai spus, foile de ceapă. După ce se colorează, ouăle se ung cu slănină, pentru a căpăta un luciu viu.

Din miel se face ciorbă, friptură, guşiţă (drob), bucate care vor sta pe masa de Paşti alături de ouă, cozonac şi vin. Oamenii merg la biserică, iar după slujba de Înviere se întorc acasă cu Paşti (pâine şi vin, binecuvântate în timpul unei slujbe speciale, în Joia Mare). Înainte de a lua Paşti, ne spălăm faţa cu apă în care a fost pus un ou roşu şi un bănuţ. În trecut bănuţul era de argint, astăzi o monedă de 10 bani. Apoi spunem rugăciunea Tatăl Nostru şi luăm Paşti. Paştile se iau pe nemâncate, câte o linguriţă pentru fiecare membru al familiei, iar cel care „dă” celorlalţi să mănânce este cel mai în vârstă membru al familiei. Apoi se ciocneşte câte un ou roşu între membri familiei, primul care ciocneşte este cel mai în vârstă membru al familiei, care spune „Hristos a înviat!”, iar cel cu care ciocneşte răspunde „Adevărat a înviat!”

Această sărbătoare, cea mai mare a creştinilor, este şi a familiei, a tradiţiilor şi a liniştii.

BOBOTEAZA

Culegător: Crișan Sonia, clasa a VIII-a
Sursa de informare: Crişan Anca, localitatea Cricău
Școala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Găldean Elena

Ultima sărbătoare a iernii „Boboteaza”, este scena actului final al obiceiului și practicilor acestei perioade a anului. În această zi, era o adevărată paradă a portului popular: femeile se îmbrăcau în poale și ie, peste care își luau jachete negre, iar bărbații cu „cioareci” și cu cămăși cusute mergeau la biserică. Cu această ocazie, din fiecare familie era dusă câte o cană cu apă, la toarta căreia se lega un semn distinctiv și o crenguță de busuioc. Cănile erau puse în fața bisericii, unde preotul făcea slujba de „sfințire a apei” și apoi îi boteza pe cei prezenți. Apa sfințită era pusă apoi în sticle și i se dădeau diferite întrebuințări.

Tot în această zi, se făcea un pom dintr-un vârf de prun, pe care erau agățate turte, mere, pere, nuci, iar în vârf era legat un „kiskineu” negru, dar obiceiul azi a dispărut. Persoana care ducea „pomul” dădea și pomană la biserică, o doniță cu vin. „Pomul” rămânea la biserică,însă darurile de pe el erau împărțite de preot copiilor din biserică.

STRIGĂTURI

Culegător: Doicaru Andrada, clasa a VII-a
Sursa de informare: Diaconu Mariana, comuna Melinești
Document informativ - Didu Alina Sorinela, „Întoarcerea la rădăcini” (culegere de folclor) Editura „La Fontaine”, Craiova, 2018, pag. 61
Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski” Melinești, jud. Dolj
Profesor coordonator: Didu Alina Sorinela

Strigă, strigă să se strângă
Ca și oile la strungă
Ciobănașul să le mulgă
Dragostile și doru’
Acelea mănâncă omu’
Și pe mine m-o mânca
Numai oase m-o lăsa.
Vai de mine ce să fac
Care-mi place eu nu-i plac
Vai de mine ce-o să fie
Cui plac eu nu-mi place mie.

Mândra mea cu chică neagră
S-o sărut o lună-ntreagă
Nu mă mai pot sătura
C-are gura ca mierea.
Ce mi-e drag mie pe lume

Crenguța cu două prune
Și badea cu vorbe bune
Crenguța cu două nuci
Și badea cu vorbe dulci.
Drag mi-i mie la ospăț
Cu oameni din toate părți
Și mi-i drag la veselie
Cu oameni de omenie.

CRĂCIUNUL

Culegător: Drăgan Ana Cricău clasa a VIII-a
Sursa de informare: Drăgan Mihaela, localitatea Cricău
Școala Gimnazială, „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Găldean Elena

Una din sărbătorile iernii este Crăciunul. În așteptarea lui, oamenii făceau diferite pregătiri. Cu două-trei zile înainte de Crăciun, femeile pregăteau mâncarea festivă: sărmăluțe, „gușită“ (măruntaie de porc fierte, date pe mașină, condimente, verdeață. Se amestecă toate, punându-se într-o tavă la cuptor.), cozonaci, prăjituri.

Un alt moment specific este pregătirea bradului de Crăciun.

Acesta se împodobește cu globuri multicolore, beteală colorată, lumini și bomboane specifice. În trecut, oamenii împodobeau bradul cu mere, nuci, turtă dulce, „prime” din hârtie creponată.

În Ajunul Crăciunului, copiii merg la colindat, pentru a vesti Nașterea Domnului. Colindătorii sunt răsplătiți de către gazdă cu cozonaci, bomboane, bani.

OBICEIURI LA BOTEZ

Culegător: Duma Patricia, clasa a VIII-a
Sursa de informare: Duma Raluca, localitatea Cricău
Școala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Găldean Elena

La biserică, copilul vine îmbrăcat în hăinuțe de la părinții lui, sau dacă are moașă, în hăinuțele luate de moașă.

Nașa trebuie să sărute finul/fina înainte de botez ca să aibă gropițe.

Sub căditță se pun cărți ca să fie copilul „studios”. La sfârșitul băiței se dă după urechiușe, la subraț, pe picioruțe cu un bețișor, cu un strop de parfum - ca să miroasă bine.

Nu trebuie să schimbi copilul de haine până a doua zi după botez și nu ai voie să-l pupi tot până a doua zi.

Nașa,când îl aduce pe copil acasă de la botez, la pragul casei, îl va da mamei după ce întinde brațele cu copilul de trei ori peste prag și zice tot de trei ori „ți-am luat un păgân, ți-am adus un creștin”.

Apa de la băița de a doua zi, cu tot ce este în ea, se duce undeva afară și se pune la rădăcina unui singur pom sau a unei singure plante, să fie un loc cât de cât curat și cât mai retras.

LEGENDA LUI MOȘ NICOLAE

Culegător: Ghinea Marian, clasa a IX-a
Sursa de informare: Gheorghe Ioana, comuna Dideşti, jud. Teleorman
Liceul Tehnologic „Emil Racoviță”, Roșiorii de Vede jud. Teleorman
Profesor coordonator: Hagiu Violeta Alina

În noaptea de 5 spre 6 decembrie, se spune că Moș Nicolae vine la geamuri și vede copiii care dorm și sunt cuminţi, lăsându-le în ghetuțe, dulciuri și diverse cadouri.

Tot el este acela care-i pedepsește pe cei leneși și neascultători lăsându-le o nuielușă.

Spre deosebire de Moș Crăciun, Moș Nicolae nu se arată niciodată.

De altfel, povestea darurilor împărţite pe furiș în această noapte începe din vechime.

Legenda spune că trei surori, fete sărmane, nu se puteau căsători datorită situației financiare dificile și, de aceea, tatăl lor voia să le vândă.

Se spune că atunci când fata cea mare a ajuns la vremea măritișului, Nicolae, care era episcop, a lăsat noaptea, la ușa casei lor, un săculeț cu aur.

Situația s-a repetat și în cazul surorii mijlocii, astfel că, atunci când i-a venit vremea și fetei mici, tatăl s-a hotărât ca în noaptea dinaintea nunții să stea de pază și l-a văzut pe Sfântul Nicolae cum a urcat pe acoperișul casei și a aruncat pe horn un săculeţ care a căzut într-o șosetă ce era pusă la uscat.

De aici a apărut obiceiul așezării șosetuțelor sau a ghetuțelor în noaptea de Moș Nicolae.

VERŞ

Culegător: Gîjulete Melania, clasa a XII-a
Sursa de informare: Sinea Eufrosina, sat Draşov, jud. Alba
Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum” Sibiu
Profesor coordonator: Fulga Iulia

Trageţi clopote cu jale
C-aicea-i mare durere
Trageţi să răsune tare
Că stă gata de plecare
Ficior frumos ca o floare.

Se duce astăzi din lume
Gătat cu peană de mire
Nu mere la cununie
Că la locu’ de vecie.

Nu mai vine niciodată
La a lui mamă şi tată
Nici la surori , nici la fraţi
Cari rămâne supăraţi.

Cornel, cu viaţă scurtă
Ei cât trăiesc nu te uită
Şi te plânge toţi cu dor
Că tu ai fost fala lor.

Greu-mi moarte de tine
Pre iute-ai vint după mine
N-ai ştiut că-s ficior june
Şi-mi pare rău după lume.

Şi să plec nu mi-i uşor
Eu m-am gândit să mă-nsor
Moartea vine fără veste
Multe planuri risipeşte.

Am fost tânăr şi-n putere
N-am pus sama pe durere
Fost-am opt copii la masa
Dintre toţi unul vă lasă.

Plâng părinţii, lacrimi varsă
Jale multă îi apasă
Că ficiorul lor iubit
Pe ei azi i-o părăsit.

Mama mea, măicuţa mea
Greu mă despărţesc de ea
Ţi-am făcut o supărare
Nu mai are vindecare.

Te cred că eşti supărată
C-am fost mâna ta cea dreaptă.
Şi de astăzi înainte
Vei simţi lipsa mea-n curte.

Tatăl meu ăl fript de dor
Rămâi fără ajutor
Că cine-o fost să te ajute
Se duce-n pământ mai iute.

Părinţii mei amândoi
V-am rupt inima din voi
Şi la ai mei frăţiori
Şi la a mele surori.

Că n-am fost copil de-un an
Am fost ficior junişan
N-aş mere că nu mi-i drag
Tră' să plec n-am ce să fac.

Fraţii mei aţi rămas şapte
Astăzi moartea ne desparte
Eu plec primul dintre voi
Şi nu mai vin înapoi.

Înainte de iertare
Vreau să mă rog de iertare
De cari lângă mine-o stat
Că poate i-am supărat.

Rămas bun vă zic la toţi
Eu trec pragul la cei morţi
Dumnezeu să vă-ngrijească
Pe mini să mă odihnească
Colo-n patria cerească.

SÂNZIENELE

Culegător: Giurgiu Alexandru Ştefan, clasa a VII-a
Sursa de informare: Roşu Maria, 86 ani, localitatea Cricău, jud. Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Blagu Ionela

În fiecare an, pe data de 24 iunie, creştinii sărbătoresc „Naşterea Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul”, cunoscută în popor sub numele de „Sânziene”.

Această zi este una plină de măreţie, de splendoare, de frumuseţe şi de Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu, este una dintre cele patru sărbători închinate Sfântului Ioan Botezătorul.

Tradiţia spune că în această zi nu este bine să se lucreze că se supără pe tine Ielele şi îţi strâmbă gura. În ajunul acestei sărbători se culeg plantele numite în popor Sânziene, care se împletesc, de către bărbaţi în formă de cruce, iar de către femei în formă de coroniţă. După Liturghie, Fiecare îşi aruncă crucea sau cununa pe casă, iar cel a cărui cunună va cădea prima, acela va muri primul.

Fiind o sărbătoare religioasă, dedicată Sfântului Ioan Botezătorul, fiecare persoană care poartă numele Sfântului este astăzi felicitată de către cunoscuţi.

REGĂSIREA UNOR MODELE DE CREDINȚĂ

Culegător: Grigore Maria-Xenia, clasa a VI-a
Sursa: scriitoarea Andreea Nanu
Școala Gimnazială Bogdănești, jud. Bacău
Prof. coordonator: Grigore Mioara

A fost odată ca niciodată o tânără pe nume Andreea Nanu născută în 1981, în localitatea Bogdănești , județul Bacău. Nu după mult timp numele acesteia a ajuns renumit și astăzi este cunoscută de mulți iubitori de literatură beletristică. A debutat cu romanul „*Ziua cea mai albă“,* apărut la editura Eikon, în 2014, nominalizat la concursul de debut literar Humanitas – UniCredit. Acestui prim volum din tetralogia AnoTimpurilor i-au urmat „*Numele ei era Uitare“, „Insula Melc“,*

„*Timpul splendorii“*. După incursiunea în poetica interioarelor („Ziua cea mai albă” – Iarna), în poetica apei şi a aerului („Numele ei era Uitare” – primăvara), în poetica pământului şi a focului („Insula Melc” – vara), „Timpul splendorii”, anotimpul toamnei, corespondenţa dintre arhitectura muzicii şi a baletului, într-o călătorie interioară, ghidată de jocul memoriei şi nobleţea poveştii au urmat și altele.

În 2015, Andreea Nanu a lansat şi un volum de proză scurtă cu caracter autobiografic, „Cartea cuvintelor chivot”, prefaţat de criticul Alex. Ştefănescu. Probabil că vor mai urma multe alte volume… Într-o zi am rugat-o pe Andreea să-mi spună câte ceva despre ea. Aceasta mi-a spus că s-a născut și a copilărit în satul Bogdănești. Acolo a mers la școală și părinții i-au fost profesori, de istorie și de limbă franceză. Mi-a spus că și-a dat seama că este esențial să crești în natură, că natura și cultura educă în egală măsură și formează caracterul unui om. *Natura îţi descoperă ierarhii firești, te învață ce înseamnă ordinea ancestrală a elementelor, a ritmurilor de creștere și descreștere (frumos scrie în Psalmi, că Soarele și-a cunoscut apusul…) în timp ce cultura îți oferă modele spirituale, te educă în paradigma valorilor universale.* A pictat, a modelat în lut, a luat lecții de pian cu singura familie care avea în casă acest minunat instrument polifonic, a scris piese de teatru și a organizat o trupă de actori cu colegii de clasă, a jucat piesele lui Caragiale. A fost într-o competiție permanentă, asta salvând-o și acum.

Părinţii ei aveau o bibliotecă mare din care citea toată ziua – erau la şcoală, profesori, iar ea rămânea singură, aşteptându-i. A citit mai întâi volumele care-i ajungeau la creştetul capului, apoi cele pe care, la propriu şi la figurat, îi erau mai dificil accesibile. Mama o conducea cu tact de maestru, începea povestea unui roman, apoi lăsa cartea deschisă pe undeva, ştiind că venea din urmă şi o devora…

Andreea reprezintă pentru mine „viața cetății”, promovează valori precum: integritatea, performanța, onestitatea, încrederea și cultura. Mă bucur că și ea a învățat la școala, în care și eu astăzi îmi desfășor activitatea.

SFÂNTA MAICĂ A LUI IISUS

Culegător: Lazăr Gabriel, clasa a IX-a

Sursa de informare: Ilinca Nelu, comuna Fărcaș, Dolj

Document informativ - Didu Alina Sorinela, „Întoarcerea la rădăcini”, (culegere de folclor) Editura „La Fontaine”, Craiova, 2018, pag. 72

Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski” Melinești, jud. Dolj

Profesor coordonator: Didu Alina Sorinela

(*Gabriel interpretează această stea în fiecare an de Crăciun prin sate, precum și la serbările școlare*)

Sfânta Maică a Lui Iisus
Rătăceşte-n jos şi-n sus
Pe marginea unui râu
Prin fâneţe pân la brâu
Cată loc să poposească
Şi pe Fiul să şi-l nască
Sub un plop cu frunză deasă
Jos pe pajişte se lasă
Plopul frunză-şi clătina
Maica odihnă n-avea
Fir-ai tu plop oropsit
Şi de Mine pedepsit
Şi de mine pe pământ
Și de Dumnezeu Cel Sfânt
Frunza ta să nu stea-n loc
Bate-s-ar mereu în loc
Şi la soare şi la lună
Că-i bătută de furtună
Și s-a dus Maica s-a dus
Tot pe Bethlehem în sus
La un grajd de oi sosește
Jos în iesle poposește
Oaia lâna-şi clătina
Maica odihnă n-avea
Fir-ai oaie oropsită
Și de mine pedepsită
Şi de mine pe pământ
Și de Dumnezeu Cel Sfânt
Și s-a dus Maica s-a dus
Tot pe Bethlehem în sus
La un grajd de cai sosește
Jos în iesle poposește
Caii răi fac tropot mare
Maica odihnă nu are
Fir-ați cailor să fiţi
Și de mine pedepsiţi
Şi de mine pe pământ
Și de Dumnezeu Cel Sfânt
Fuga voastră să va fie
Numai fugă pe vecie
Toată ziua să mâncaţi
Şi să nu vă săturaţi
Doar în noaptea lui Ispas
Nici atunci decât un ceas
Şi s-a dus Maica s-a dus
Tot pe Bethlehem în sus

La un grajd de boi soseşte
Jos în iesle poposeşte
Boi blajni la ea priveau
Şi cu aburi o-ncălzeau
Bourenilor iubiţi,
Binecuvântaţi să fiţi
Voi la mers s-aveţi pas lin
La mâncare țas deplin
Voi o oră să mâncaţi
Și restul să rumegaţi
Şi de-acum până-n vecie
Mila Ta Doamne să fie
Tuturor cu veselie
Și cu mare bucurie!

DESCÂNTEC DE DEOCHI

Culegător: Matei Gina, clasa a XI-a D
Sursa de informare: Postelnicu Neculai, 73 ani, com. Drăgușeni, jud. Galați
Liceul Teoretic „Sfânta Maria” Galați
Profesor coordonator: Chiscoci Olguța

Am plecat pe cale, pe cărare,
Pe drumul cel mare,
Gras, frumos și sănătos,
Mă întâlnesc cu un ciotca*
De-o fi bărbat,
T… să i se fi umflat,
De-o fi femeie,
Sânii să i se umfle,
Cu mătura te-oi mătura,
Cu gura te-oi descânta,
Cu sufletu te-oi sufla.
Să rămâi gras, frumos și sănătos...

Notă:

* Acesta este un descântec de boală (ciotcă), de tătarcă (tumoare la cap), orlalț (dureri de cap), roșață, năjât (dureri de urechi), de dalac (antrax), de holeră.

COLECERIILE

Culegător: Mihai Maria-Florentina, clasa a VII-a
Sursa de informare: Troacă Frusina, din comuna Melinești
Document informativ - Didu Alina Sorinela, „Întoarcerea la rădăcini”, (culegere de folclor) Editura „La Fontaine”, Craiova, 2018, pag. 31
Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski” Melinești, jud. Dolj
Profesor coordonator: Didu Alina Sorinela

Când mirele pleacă, cu tot alaiul de nuntă, să-şi ia mireasa de la socri, la casa acesteia este întâmpinat la poartă de socru şi are loc între aceştia următorul dialog:

Unul dintre băieţii din alai zice:
- Bună dimineaţa, cinstiţi socri mici!

Socrul răspunde:
- Mulţumim dumneavoastră, băieţi militari!
Dar ce umblaţi, ce căutaţi?

Unul dintre băieţii din alai zice:
- Ce umblăm, ce căutăm?!
La nimeni seamă nu dăm.
Tânărul nostru-mpărat,
De dimineaţă s-a sculat,
Faţa albă şi-a spălat,
Cu straie noi s-a îmbrăcat,
Cu trâmbiţa a sunat,
Mare oaste a adunat.
Două sute grăniceri,
O sută feciori boieri.
Şi-a plecat la vânătoare
Să vâneze căprioare.

Şi-a vânat în ţara de sus,
Dinspre Apus
Până juncanii ne-au stătut
Şi potcoavele-am pierdut.
Atunci o luarăm mai jos,
Pe un deal frumos
Şi alergară de vuiau
Munţii cu fagii,
Cerul cu stelele,
Dealul cu florile
Şi satele cu fetele.
Când de-te soarele-n seară
Ieşirăm la drumul mare
Şi dădurăm de urmă de fiară.
Unii ziseră că-i urmă de zână
Să fie împăratului de cunună.
Alţii ziseră că-i de căprioară
Să fie împăratului soţioară.
Dar nunul cel mare
Cu grija-n spinare
Călare pe un cal
Ca un Ducipal
Se ridică-n scări,
Se umflă în nări,
Face ochii roată
Peste oastea toată.
Şi când încoace privi
Aicea zări
O floricică frumoasă
Şi drăgăstoasă.
Şi, văzând că nu-nfloreşte,
Nu rodeşte
Şi, mai mult, se ofileşte,
Ne trimise pe noi, şase lipani
Călare pe şase jugani,
Ca floricica s-o luăm
Şi la împărat s-o ducem.
Pornirăm, venirăm
Pe faţa pământului,
Pe aburii vântului,
Bând şi chiuind,
Din pistoale trăsnind
Până am sosit
Şi v-am găsit.
Acum ori floricica ne-o daţi
Ori de unde nu, nu mai scăpaţi
Căci am venit cu târnăcop de argint
Să scoatem floarea din pământ,
S-o scoatem cu rădăcină,
S-o sădim la împărat în grădină
Acolo să înflorească,
Să rodească,
Locul să-i priască
Să nu se mai ofilească.
Şi, dacă dumneavoastră,
Iubiţi socri mici,
Ne credeţi nişte tâlhari,
Avem şi firman cu peceţie
De la împărăţie.
Cine ştie carte latinească
Să vină să îl cetească.
Iar cine nu ştie
Să nu vie.
Să ne aducă socrii mici
Oameni cărturari
Un popă cu barbă deasă
Să ne cetească carte aleasă.
Să fie un popă cu barba ca fusul

Să ne dea curând răspunsul.
Răspunsul nostru este:
Şase pahare de vin,
Şase marame de in,
De care se găsesc aici,
Cusute cu fluturi şi arnici,
Fie şi cu strămătură,
Numai să fie cu voie bună.
Să fie şi de mătasă
Numai să fie de aici din casă.
Să nu fie de la vecine
Ca să păţim vreo ruşine,
Că atunci va fi necinstea noastră
Şi ocara dumneavoastră.
Socri mici, ascultaţi
Şi-n urechi băgaţi:
Când va da soarele-n seară
Mare oaste vă împresoară
Să lărgiţi casa
Să-ntindeţi masa
Să vie împăratul îndată
Cu oastea toată.
Aci am vrea să descălecăm,
Dar n-avem jos pe ce să ne dăm.
Nu suntem ciobani de la oi
Să descălecăm în noroi.
Nici niscai morari beţi
Să descălecăm în scaieţi.
Noi suntem boieri mari,
Generali
De lângă mare
De unde soarele răsare.
Nouă să ne aduceţi
Scaune de argint
Să descălecăm aici pe pământ
Sau să ne-ntindeţi covoare
Să descălecăm în pridvoare.
La cai să ne daţi
Fân şi iarbă verde
Cosit în noaptea
Sfântului Gheorghe
Cu roua neluată
Cu floarea nescuturată
Strâns în sărbători
De două fete surori.
Caii noştri să mănânce,
Din capete să nu mişte
Tot unul socrii mici
Vedem că toţi au rămas
Cei dinainte
Cu gurile prea lipite
Cei din spate,
Cu gurile căscate.
Aduceţi dar un vas
Cu prune uscate
Să le turnăm
În aste guri căscate.
Un putinei cu lapte bătut
Să le turnăm pe gât
Şi vreo câţiva usturoi
Să dăm pe la cei ciocoi,
Fiindcă au poftit pe la noi.
Munţi înalţi luminoşi
Bine v-am găsit sănătoşi!

ÎN PĂDURI LA MAGLAVID

Culegător: Mihai Maria-Florentina, clasa a VII-a
Sursa de informare: Bunica Mihai Ioana, în vârstă de 68 de ani, din comuna Melinești, satul Odoleni, județul Dolj
Document informativ - Didu Alina Sorinela, „Întoarcerea la rădăcini”, (culegere de folclor) Editura „La Fontaine”, Craiova, 2018, pag. 85
Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski” Melinești, jud. Dolj
Profesor coordonator: Didu Alina Sorinela

În păduri la Maglavid
Dumnezeu s-a coborât - bis
S-a coborât pe pământ
Să găsească om cinstit - bis
Om cinstit El a găsit
În păduri la Maglavid - bis
Petrache Lupu' numit
Niciun păcat n-a avut - bis
N-avea car, nici plug, nici boi
Dar era cioban la oi - bis
Într-o zi după-amiază
Ciobanul plecă de acasă - bis
La turmița sa de oi
Unde-avea tovarăși doi - bis
În dreptul unui butuc
I-a ieșit în cale-un moș - bis
Îmbrăcat numai în păr
Și foarte strălucitor - bis
Ochii îi băteau verzui
Ca seninul cerului - bis
Moșul gura și-a deschis
Și lui Petrache i-a zis - bis
Du-te, Petre, chiar acum
Și spune la toată lumea - bis
La preoți și la primari
Să dea țara prin ziar - bis
Ca toată lumea să știe
Sărbătorile să ție - bis
Frați cu frați să se unească
Să nu se mai dușmănească - bis
Dacă nu va fi așa
Domnul v-arăta o stea
Care-nseamnă ploaie, vânt
Foc grozav, cărbuni arzând
Și de-acum până-n vecie
Mila Ta, Doamne să fie
Tuturor cu bucurie
Și cu mare veselie
Ziua de mâine cu bine!

CÂNTEC

Culegător: Muntean Darius, clasa a IV-a
Sursa de informare: Muntean Alexandru, 83 ani, localitatea Tibru, jud. Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Corodeanu Marinela Alexandrina

Oamenii cântă şi când sunt veseli şi când sunt trişti. Bunicul meu cânta un cântec cu iedera, cântec care vorbeşte despre trecerea timpului.

Mult mă-ntreabă iedera
De ce nu-s verde ca ea?
Iedera poate fi verde
Că numa’ la umbră şede
Şi-i lăţită pe pământ
Şi n-o bate nici un vânt.
Pe mine mă bat vânturile
Şi mă uscă gândurile.

COLIND DE MASĂ

Culegător: Natanticu Vlad, clasa a VIII-a
Sursa de informare: Mateescu Ana, localitatea Mateești
Liceul „Preda Buzescu” Berbești, jud. Vâlcea
Profesor coordonator: Duțescu Sofia Mirela

- Tot stau om bun să te-ntreb
O lerui, da lerui doamne!
Ce-nfloreşti, ce-nmărgăreşti,
Ce-mi dai raze ca din soare
Şi lumină ca din lună?
Ori mie te potriveşti,
Ori mie te-năduieşti,
De-ai pus casa lângă drum?
- Nici ție mă potrivesc,
Nici ție mă năduiesc.
Şi-am pus casa lângă drum,
Şi-am tins curtea lângă peste drum,

Și-am găzduit călători,
Și-am îmbrăcat pe cei goli,
Cei flămânzi i-am săturat
Secetoși am adăpat.
Ăia mă fac pe min' mai bun
Că-s mai bun ca toți ăi buni
De-nfloresc, de-nmărgăresc,
De-mi dau raze ca din soare
Și lumină ca din lună;
Duc, mă duc din văile seci,
Văile seci când se pornesc,
Se pornesc și izvorăsc;
Duc, mă duc din câmpii arși,
Câmpii arși când se pornesc,
Se pornesc și-mi otăvesc;
Duc, mă duc din codr' uscați
Codr' uscați când se pornesc,
Se pornesc și-nlăstăresc
Să fiți domni buni sănătoși!

MĂ NĂSCUI DINCOA DE OLT

Culegător: Opincaru Mirela, clasa a XI-a
Sursa de informare: Didu Alina Sorinela, autorul
Document informativ: Didu Alina Sorinela „Întoarcerea la rădăcini", (culegere de folclor) Editura „La Fontaine", Craiova, 2018, pag. 50
Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski" Melinești, jud. Dolj
Profesor coordonator: Didu Alina Sorinela

I. Mă născui dincoa de Olt
Mă născui plin de noroc
Primii de la Dumnezeu
Cântecul și glasul meu.

Refren: Zii cu mine, lăutare,
Să răsune valea mare.
Lăutare nu sta-n loc
Zii din strună mai cu foc.

II. Nu-i fecior ca mine-n sat
Să mă-ntreacă la cântat
Sunt oltean și-mi șade bine
Cu lăuta după mine.

Refren: Zii cu mine, lăutare,
Să răsune valea mare.
Lăutare nu sta-n loc
Zii din strună mai cu foc.

III. Cu opincile-n picioare
Iau nainte hora mare
Cu cămașa înflorată
Iau ochii la lumea toată.

Refren: Zii cu mine, lăutare,
Să răsune valea mare.
Lăutare nu sta-n loc
Zii din strună mai cu foc.

IV. Hai flăcăi și voi la joc
Că vă stă norocu-n loc
Toată lumea să cunoască
Sârba noastră oltenească.

Refren: Zii cu mine, lăutare,
Să răsune valea mare.
Lăutare nu sta-n loc
Zii din strună mai cu foc.

V. Dacă ai vreo supărare
Prinde-te în hora mare
Să cântăm, să chiuim
Lumea să o-nveselim.

Refren: Zii cu mine, lăutare,
Să răsune valea mare.
Lăutare nu sta-n loc
Zii din strună mai cu foc.

VIFLAIMUL ÎN SANLAZAR

Culegător: Oros Andrei, clasa a X-a
Sursa de informare: Baciu Gabriel, 72 de ani
Liceul Tehnologic „Horea” Marghita, jud. Bihor
Profesor coordonator: Susan Iulia Maria

Îngerul
Eu sunt înger Serafim
Sunt trimis din Viflaim
Una nouă, două vouă
Primiți cu Viflaimul?
(Cântă toți)
Nașterea Ta, Hristoase,
Dumnezeule, răsărit-a lumii
Lumina cunoștinței;

Că întru dânsa ceia ce slujeau stelelor,

De la stea s-au învățat să se închine Ție,

Soarelui dreptăţii,

Și să Te cunoască pe Tine,

Răsăritul cel de sus,

Doamne, mărire Ție.

(Toți intră în casă numai ciobanii rămân afară)

Îngerul

Păcurarii vin în casă

Ca măgarii supărați

Că nici asară n-o cinat

Ciobanii

Voi în casă la căldură barba noastră să scutură

Voi în casă beți la vin, noi p-afară zgriburim

Voi cu colaci albi pă masă, vai ș-amar d-a noastre mațe

(între timp intră în casă ciobanii..)

Bună sara lui Crăciun, tot mai bună lui Ajun

Că-i cu miei și cu purcei și cu scroafa după ei

Că ș-asară fusăi într-o casă și văzui un purcel fript pă masă

Toți mâncară și băură dar mie nimic nu-mi dădură

Dar fii jupânească gazdă bună și-mi deie un ac și cos un sormojac

Că dă 99 ani ani colo-n pod aruncat tătă dă ghinii câcat

Cioban 1 Foaie verde lemn dă nuc, o venit vremea și mă culc. Aci

Cioban 2 Ba nu

Cioban 1 Aci

Cioban 2 Ba nu

Cioban 1 Aci

Cioban 2 Colea, colea frate-meu cel somnoros

(Ciobanii se culcă pe podea)

Îngerul

Scoală, ciobane, nu mai dormi că somnul nu-ți va folosi

Să mergem la Viflaim pe Mesia să-L vedem

Dacă nu mă crezi pe mine iată steaua care vine

Cioban 1(ciobanul 1 se ridică)

Scoală, scoală frate-meu cel somnoros nu mai dormi așe dă gustos

Cioban 2 Du-te dupa-ci că ți-oi da una păstă tică că-i zbura la iaga cea cu pălincă

Cioban 1 Scoală, scoală frate-meu cel somnoros nu mai dormi așe dă gustos

Cioban 2 Du-te dupa-ci că ți-oi da una păstă gaci că-i zbora la postava cea cu colaci

Cioban 1 Scoală, scoală frate-meu cel somnoros nu mai dormi așe dă gustos

Scoală și te trezește că însuși Domnul ne grăiește

Cioban 2 (ridicându-se de jos) ce vis am visat îndată ce m-am culcat

Parcă cerul s-a aprins, să mergem că nu e vis

Ciobanii (cântă)

Eu am douăzeci de oi, şi i-oi duce un miel, doi

Iată am și eu vreo zece și i-oi duce un berbece Beeeeee

Soldatul

Prea puternice și mare împărate - faimă mare

Au sosit în cetate trei regi și pe cine întâlnesc în cale întreabă:

Nu știți unde s-a născut un crai mare de curând

Ca un tânăr împărat de Mesia-adevărat

Iar la această întrebare nimenea nu este în stare

Irod

Mergi de caută și cheamă să vie să dea seamă

Ce regi și de unde sunt, pe cine și ce caută

Soldatul

Fraților și regi măreți

Vă rog să luați puțină osteneală până la împăratul Irod

Căci el multe vă va spune despre-a stelelor minune

Irod

Crailor de la răsărit

Pe la noi de ce-ați venit

Prin Ierusalim umblați și pe cine căutați?

Baltezar

Împărate prea vestite multe zile fericite

Pe tine să te-ntâlnească cum vezi tu pe-ale noastre veșminte

Ceva nu-ţi aduci aminte căci noi suntem niște regi din Persia

Care de un an și mai bine vroiam să venim la tine

Irod

Pe mine mă ia cu mirare despre-acestă cuvântare

Ce împărat poate să fie, să ia a mea împărăție?

Asta nu poate să fie decât numai viclenie

Căci împărat pe ținutul meu nu e altul decât mine.

Gașpar

Împărate să trăiești și mulți ani să-mpărățeți

Dar să nu ne faci de minciună căci noi nu știm ce va fi până la urmă

Noi cu minciuna nu umblăm și nici această coroană n-o purtăm

De aceea am venit să vedem pruncul prea-descoperit

Irod

Nu știi tu ozie ce poate să fie despre-acestă prorocie

Unde și-n ce parte-împărătească, împărat a putut să se nască

Preotul

Ba-mi pare că-mi vine-n minte despre câteva cuvinte

Știu foaia și locul unde zicea Avraam prorocul

Că tot israeliteanul o să știe că în Vilfaim mare o să fie

Praf și pulbere se va face pe-a iudeilor conace

Irod

Regilor veniți la mine cu daruri să vă-ncarc bine

Și-ncetați a mai străbate drumuri lungi, nenumărate

Melchior

Împărate de ce ne îmbii cu de toate?

În zadar te ostenești căci și noi avem daruri de-ai oferi:

Aur, smirnă și tămâie căutăm lui Mesia să le dăm

Irod

Dar tu cu astfel de cuvinte, ceri prea-iudeilor mărite

Nu te temi tu de-a mea faimă mare de ascuțișul meu paloș tare

Care poate să figureze și-al tău cap să ți-l reteze

Singurul erou Irod pe care când îl aude și pasărea-n zbor se ascunde

Gașpar

Dar tu Iroade ce gândești și-nspre muncă ne prigonești

Parcă nouă ne-ar fi frică de-a ta inimă mică

Și-nspre muncă ne vom da și vom călca porunca ta

Baltezar

Vrăjitori idoli și preoți voi la stea să vă-nchinați

Toți cu multă-ncredințare să mergeți spre cercetare

Ca să vază credința ce ni se adeverește

Revenind ni s-a spus cu glas tare că aici va fi nașterea cea mare

Numai tu prea-ntunecate idolate împărate

Nu vrei nici cum să te oprești credința să ţi-o nutrești

Nu te temi că te vor bate ale tale fărădelegi toate?

Soldatul

Împărate prea mărite urmează a mele cuvinte

Vezi că nu e cu putință orbii, fi de credință

Ei se cred în mare onoare și vor muri de-a mea sabie mare

Irod

Eu cu suflet de-mpăcare v-aș face un serviciu mare

Dar vă spun cu credință și Dumnezeu cu umilință

Melchior

Să ai tu inimă curată, parcă n-aș putea să cred

Totuși cu acea răsplată aș dori ca să o văd și-ncurând să mi-o întreb

Căci nu poate să fie decât numai viclenie

Tu iudee pământ întins ce sub ceruri ești cuprins

De ai avea o steluță anume, să ne îndrepte spre căi bune

Baltezar

Așadar vom pleca și pruncul vom căuta

Și dacă-L vom afla tot pe aici vom da

Cu cinste și cu mărire să dăm împărăției de știre

Fraților să ne grăbim și după stea să pornim

Căci iată ni se arată și spre cale ni se-ndreaptă

Craii (cântă toți trei)

O Doamne-mpărate Sfinte,

Primești ale noastre cinste

Te rugăm ca să primești de la noi daruri lumești

Baltezar

Eu Baltezar mă numesc, eu Baltezar mă numesc

Cu aur îl dăruiesc, cu aur îl dăruiesc

Gașpar

Numele meu e Gașpar, numele meu e Gașpar

Smirnă îi aduc în dar, smirnă îi aduc în dar

Melchior

Eu Melchior mă numesc, eu Melchior mă numesc

Cu tămâie-l dăruiesc, cu tămâie-l dăruiesc

Îngerul

Eu sunt îngerul lui Dumnezeu, ascultați ce vă spun eu

Ca să nu dați prin cetate, ci să dați prin altă parte

Căci Irod și-a pus gând rău, să-L omoare pe fiul Lui Dumnezeu

Irod Eu văd că joc îșI vor bate și pe aici nu se vor mai abate

Soldatul

Și pe mine mă ia în mirare cum tot umblă cu înșelare

Dar tu Iroade ce vei face dacă nu se vor mai întoarce?

Irod Cu lesne de m-ai ajuta pe toți pruncii voi tăia

Preotul Dar mai bine mă ascultă și nu fă tăiere cruntă

Irod Tăiere, tăiere, groaznică tăiere

Preotul Lasă nu fie tăiere ci numai părere

Irod Porunca să se-mplinească la armata împărătească

Soldatul

Înălțate împărate acum toate-s așezate

Acum toată țara plânge vărsând atâta sânge

Prin porunca ce mi-ai dat 14000 prunci am tăiat

Și iertare nu le-am dat, ca să-L tai și pe Hristos cel mai primejdios

Of!cum plângeau mamele, lăcrimând săracele

Dar tăceți mame sărace căci noi n-avem ce vă face

Căci porunca împărătească trebuie să se-mplinească

Irod Dar mai bine mamele să plângă, decât împărăția să mi se stingă

Cântă toți

O Iroade tiran tare, ce-ai hotărât așa mare

Ca să faci groaznice munci și să tai atâția prunci

În această dulce țară, toți pruncuții se tăiară

Tineri de doi ani în jos ca să-L tai și pe Hristos

Pe Hristos nu l-au tăiat, căci Dumnezeu l-a apărat

Ca pe-un mare împărat și Mesia adevărat
(Aici ciobanii dansează)
De acum ortacilor, junilor și bunilor
Lăudați și cântați și vă bucurați
Că gazda colaci ne-a da, fără cărnați nu ne-om duce
Moioș cărnați, moș parinte, de cărnați mi-aduc aminte
Cu păstorii împreună să vă facem voie bună
Că s-a născut Hristos, nume mare de folos
Că s-a născut Hristos, nume mare de folos
La anu' și La Mulți Ani!

SĂRBĂTORILE DE IARNĂ: TRADIȚII ȘI OBICEIURI

Culegător: Patracioc Denis, clasa a VII-a B
Școala Gimnazială Cândești, jud. Buzău
Profesor coordonator: Fănică Daniel

Se apropie Sărbătorile și, odată cu ele, ne gândim la cadouri, la Moș Crăciun, la momentele petrecute alături de familie și de cei dragi.

Odată cu bucuria Sărbătorilor de iarnă vine și luna cadourilor în care toți ne vom bucura de atenția celor din jur, de evenimentele dedicate acestor Sărbători și de multe, multe cadouri.

Poate că unii dintre noi își doresc anumite lucruri de Sărbători: de la lucruri mărunte cum sunt podoabele de Crăciun, jucăriile, dulciurile, instrumentele muzicale, echipamentul foto sau echipamentele sportive pentru cei pasionați, la lucruri mai mari cum sunt o casa sau o mașină.

Alții își doresc în schimb să trăiască spiritul Crăciunului așa cum îl știau de când erau mici: alături de cei dragi, la gura sobei, înconjurați de bucurie, de copii, bucurându-se de cozonacii abia scoși din cuptor.

Despre Crăciun se spune că este cea mai frumoasă sărbătoare a anului, indiferent de locul în care petreci.

Poți alege să-ți petreci Crăciunul acasă alături de familie sau poate într-o altă țară, alături de prieteni, pentru a descoperi tradițiile și obiceiurile de acolo.

Și dacă tot vorbim despre tradiții și obiceiuri, m-am gândit că ar fi interesant să știi câte ceva despre Sărbătorile de iarnă.

Luna cadourilor începe cu sărbătoarea Sfântului Nicolae. Se spune că în noaptea de 5 spre 6 decembrie, Moș Nicolae pune în ghetuțe cadouri pentru copiii ce au fost cuminți de-a lungul anului. Pentru cei ce nu au ascultat de părinți și au făcut numai boacăne, Moș Nicolae are pregătită câte o nuielușă.

Urmează apoi, spre sfârșitul lunii decembrie, Crăciunul. Crăciunul este atât o sărbătoare religioasă, cât și o sărbătoare a copiilor, o sărbătoare ce se confundă cu voia bună și cu căldura unui cămin.

Crăciunul este ziua în care S-a născut Iisus Hristos și este o sărbătoare aparte. În Ajunul Crăciunului există obiceiul de a merge cu colindul. Colindele sunt cântece tradiționale formate din urări de bine și belșug pentru toți cei ce le ascultă.

Colinde precum „O ce veste minunată”, „Domn, domn să-nălțăm” sunt cunoscute de noi toți. Nu-i așa că și tu mergeai cu colindul când erai mic? Eu am atâtea amintiri frumoase din copilărie! În seara de 23 decembrie mă întâlneam cu toți prietenii de pe la bunici și mergeam împreună la colindat. În fiecare an era o experiență unică!

Mi-ar plăcea să petrec la un moment dat perioada Crăciunului undeva la țara, unde știu că tradițiile au rămas mult mai vii decât le avem noi în orașe.

Pe lângă colinde, înainte de Crăciun este perioada împodobirii caselor, a bradului de Crăciun și a pregătirii mesei bogate. Se știe că pe orice masă de Crăciun trebuie să se afle sarmalele, friptura, piftia, cozonacul și alte mâncăruri tradiționale. Toate acestea sunt pregătite cu mult drag pentru ziua de Crăciun, zi în care se va sărbători în primul rând alături de familie și abia apoi alături de prieteni.

În ziua de Crăciun, revin colindele, de data aceasta copiii cântând „Steaua”. Prin acest colind, ei anunță venirea pe lume a pruncului Iisus Hristos. Crăciunul reprezintă nașterea lui Iisus Hristos și este un moment pe care îl sărbătorim cu bucurie în fiecare an.

Fiecare țară are tradițiile sale de Crăciun, însa eu m-am obișnuit cu tradițiile din România. Mi-ar plăcea să cunosc și alte tradiții și obiceiuri poate din țări îndepărtate, însă Crăciunul va fi întotdeauna pentru mine așa cum îl știu de când eram mic: împodobind bradul, cântând colinde, râzând, ascunzându-mă după pat și pândindu-l pe Moș Crăciun.

STRIGĂTURI LA NUNTĂ

Culegător: Răuț Lorena, clasa a V-a
Sursa de informare: Răuț Ana, localitatea Olari, jud. Arad
Școala Gimnazială Olari, jud. Arad
Profesor coordonator: Buhnă Lavinia – Sorina

La plecarea de la mireasă

Frunză verde iasomie
Noi mergem la cununie,
Cununia cea de piatră
Nu se uită niciodată,
Cununia cea de flori,
Nu se uită până-n zori!

Pentru mire

Supărat e mirele,
I s-o încins cărările
Pe la toate mandrele.

Domnul mire,
Să ții la mireasa bine,
Să îi dai lapte cu cafea
Și guriță cât o vrea;
Să-i dai lapte cu păsat,
Ca să-ți facă un băiat.

La soacra mică

Soacră mică să trăiești,
Altă fată să mai crești !
Asta ai crescut-o bine,
Nu te-a făcut de rușine,
Ai crescut la tinerețe
Ca să ai la bătrânețe.

Pentru nași

Cum e nuca de miezoasă
Așa-i nașa de frumoasă,
Cum e nucul de frumos
Așa-i nașul de frumos!

La soacra mare

Soacră mare, soacră mare,
Ți-ai luat pieptănătoare
Să te pieptene pe cap,
C-o bucat’ de lemn de fag.
Soacră, soacră, poamă acră,
De ti-ai coace un an și-o vară,
Tu ești acră și amară!

Huiuiu aș bea rachiu,
De la socru de sub brâu,
De sub brâu, de sub curea,
C-acolo-i puterea mea!

STRIGĂTURI DIN ZONA CORABIA, OLT

Culegător: Rece Sergiu Claudiu, clasa a XII-a
Sursa de informare: Buzdun Mihalache (Corabia)
Colegiul Tehnic Danubius Corabia, jud. Olt
Profesor coordonator: Dimulescu Ramona Diana

LA NUNTĂ

Fata care joacă bine
Mă învață și pe mine
Ea mă-nvață la jucat
Eu o-nvăț la sărutat
Fata care joaca bine
Ad-o Doamne lângă mine
Fata care joacă rău
Du-o Doamne la pârău

Hi, dreapta ușurel,
Și cu stânga după el
Hi, stânga, stânghișoara
Ca la noi la Siliștoara

Taci, mireasa, nu mai plânge,
Că departe nu te-oi duce,
Te-oi duce la casa ta,
Cum ti-așterni
Te vei culca!

De-i știi țese și urzi,
Cum știi la joc a te sucii
Nu ți-ar fi cămașa ruptă
Și nici ia descusută!

De-aș fi bun eu la arat
La cosit, la secerat
Cum sunt bun la horă-n sat
De jucat si de strigat
Aș fi mereu lăudat!

Fata mare, fata mare,
De nimica nu e-n stare
Nici nu coase, nici cârpește
La măritat se grăbește!

OBICEIURI DE LA NOI

Rus Marina, clasa a VIII-a
Sursa de informare: Răuț Petre, localitatea Olari, jud. Arad
Școala Gimnazială Olari, jud. Arad
Prof. coordonator: Buhnă Lavinia – Sorina

Fac parte din ansamblul folcloric Maria Grațiana. Când mergem cu colinda prin sat strigăm:

De Crăciun
Leagă nană câinele,
Că venim cu dubele!
Leagă nană cățeaua,
Că vin pruncii cu duba!

La nunțile la care suntem invitați să le facem petrecerea mai frumoasă și mai voioasă strigăm următoarele:

Joacă mire,
Nu te face,
Ori nu joci cu cine-ți place?

Miresuță cu cercuț,
Ia-ți gândul de la drăguț,
Și ți-l pune la bărbat
Că acum te-ai măritat!
Hai mireasă, hai cu noi
Că-i mai bine ca la voi,
Avem drumul pietruit
Și-i mai bine de trăit.

De trei ori pe după masă,
Să scoatem răul din casă
Să rămână binili,
Să se împace tinerii.

Rozmarin în colțul mesei,
Frumos plâng ochii miresei.
Dar, nu plâng de supărare,
Le-a ieșit norocul în cale.

Nănășucă frumușică,
De mine să nu ai frică
Că n-am cu nașu nimică.

Frunză verde iasomie
Noi mergem la cununie,
Cununia cea de piatră,
Nu se uită niciodată.

Frunză verde busuioc,
Haide-ti voi feciori la joc
Să răsară busuioc!
Busuioc și viorele,
Pe placul inimii mele.

Mereu avem spectacole unde dansăm și cântăm înveselind oamenii. În timpul dansurilor avem strigăturile:

Frunză verde busuioc
Hai mândruță să te joc!
Să te joc, să fii jucată
Că ești cea mai mândră fată!
Că ești floarea florilor,
Dragostea feciorilor.

Dă-i cu picioru-n podele
Să iasă scântei din ele,
Ia te uită cum se-nvârte
Parc-ar fi pusă pe bâte;
Ia te uită cum se-ntoarce,
Parcă ar fi pusă pe roate.

Mândra bat-o soarele,
Și-o piedut fuioarele;
Și i-s scurte ploalele
I se văd picioarele.

CAPRA

Culegător: Rusu Camelia, clasa a VII-a
Sursa de informare: ***Culeasă şi adusă în zona Melineşti de la Hunedoara de Alexandru Voium de la bunicul Toader Voia – 93 de ani)***
Document informativ - Didu Alina Sorinela, „Întoarcerea la rădăcini”, (culegere de folclor) Editura „La Fontaine”, Craiova, 2018, pag. 95
Liceul Tehnologic „Alexandru Macedonski” Melinești, jud. Dolj
Profesor coordonator: Didu Alina Sorinela

Capra este interpretată la porţile sau în curţile oamenilor începând din noaptea de 31 decembrie şi până în ziua de Sfântul Ion (7 ianuarie). Rolul său este de a alunga spiritele rele şi de a aduce belşug în case.

Pot participa între cinci şi douăsprezece persoane. Personajele importante sunt: doi ţigani, două ţigănci, un cioban, Capra.

Costumele sunt confecţionate, în principal, din haine vechi la care se adaugă accesorii, precum: ciucuri, zurgălăi, fâşii din hârtie creponată etc.

Hai la rând, la rând, la rând
Care nu se dă la rând
Ia-l de cap şi la pământ,
La pământ şi la podele,
Să sară zama din ele,
Să rămână oasele
Să le roadă babele.
Hop! ţa! ţa! ţa! ţa!
Ia să-i zică muzica
Zâi, zâi, zâi, bădiţă, zâi,
Că la vară ţ-oi cosi
Ţ-oi cosi pe iarbă rară
Şi mândruţa bălăioară.
Ţ-oi cosi pe iarbă deasă
Şi mândruţa mai frumoasă
Şi se urcă-n deal la paie
Şi dă paie la cârlani
Şi guriţa la ciobani.
Şi dă paie la viţei
Şi guriţă la flăcăi.
Drag mi-a fost fetiţa ‘naltă
Că-mi dă gura peste poartă,
Dar mai dragă cea mai mică
Se ‘nalţă şi nu putea
Şi căzu poarta pe ea.
Frunză verde arpagică
Asta-i capra cea mai mică
Frunză verde ciocălău
Capra sare în pârău
Ciocălăul s-a turtit

Jos în iarbă s-a izbit,
Jos în iarbă stau şi eu
Călare pe-un ciocălău
Sai căpriţă tot în sus
Cu cercei şi cu harmuz
Sai căpriţă tot în zale
Cu cercei şi cu migdale
La biserică în sus
Toate lămpile s-au stins.
Numai la mândruţa mea
Arde–o lampă ca o stea.
Două stele luminoase
Strălucesc aici în casă
Unde-i nevasta frumoasă
Şi bărbatul nătărău
Acolo mă trag şi eu.
Hop! Hop! Hop!

Dar tu, măi, ţâgan spurcat
Cine te-a împins la păcat
Spune-ndată cine eşti
Cu ce nume te numeşti?

II
Eu sunt Diftai, Diftai
Cu trei nasturi la centură.
I
Câţi copii ai măi, ţâgane?
II
Apoi doişpe, măi cucoane.
I
Şi unde-i ţii, măi ţâgane?
II
Apoi ca să vezi, cucoane,
Doi pe pat, doi sub pat,
Doi în car, doi sub car,
Doi călare pe măgar,
Iar Maftei şi Doroftei
Stau la foc că-s mititei.
I
Şi ce le dai de mâncare?
II
Apoi ca să vezi, cucoane ,
Am fost ieri la vânătoare
Vreo cinci iepuri am puşcat,
Trei au fugit, doi am scăpat,
Şi-o făcut ţâganca mea
Cinci oale de borş:
Trei cu fundu-n sus
Şi două cu gura-n jos,
De-o mâncat ţâganii mei.
III
Icia-i ţărnă, icia-i glod,
Icia stă ţâganul mort
Cum aş face să-l dezgrop?
I
De vânzare capra asta, măi ţâgane?
II
De vânzare, măi cucoane.
I
Şi cât cei pe ea, ţâgane?
II
Apăi vezi, măi cucoane,
Doi poli, o lingură de untură
Şi ceva de mâncare la puradei.
I
Dar nu-i scump, măi ţâgane?

II
Nu-i scump, cucoane.

Toţi în cor

Asta-i capră de la munte
Cu steluţa albă-n frunte
Asta-i capra din Banat
Şapte mii de lei am dat.
Asta-i capră de Buzău
Numai coada cost-un leu.
Asta-i capră de Călan
Merită să dai un ban.
Din judeţul Hunedoara
O cunoaşte toată ţara.
Pe sub deal, pe sub pădure
Trec fetiţele la mure
Eu cu bârda la nuiele
Ca să mă-ntâlnesc cu ele
Să le mănânc murele
Să le sărut gurile.
Sai căpriţă-n poieniţă
Şi bea apă din cofiţă.
Hop! hop! hop! într-un hârtop
Toţi ciobanii stau la foc
Vai de mama de necaz
A căzut căpriţa-n iaz
Şi m-o pus păcatele
S-o ridic cu spatele
Cu spatele n-am putut
Și-am căzut şi am zăcut
Şi-am zăcut pe prispa-afară
Cu dorul la inimioară
La anul şi la mulţi ani!

CRAII

Culegător: Şandru Darius, clasa a V-a
Sursa de informare: Şandru Maria, 54 ani, localitatea Tibru, jud. Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Corodeanu Marinela Alexandrina

Locuiesc în satul Tibru. Aici sunt multe obiceiuri, mai ales cu ocazia sărbătorilor de iarnă. Unul dintre acestea este Craii. Cu craii se merge în cele trei zile de Crăciun. Participă doar patru persoane, care se numesc Irod, Valtezar, Gaşpar şi Melfior. Sunt craii care au mers să se închine Mântuitorului şi au ajuns în faţa împăratului Irod. Dialogul între ei este următorul;

Irod: Cine e acela ce grăieşte / Glas ce sună-mpărăteşte?

Valtezar; Noi suntem, Iroade împărate / Am venit la a tale palate / La astă împărăţie / Cade-o mare bucurie!

Irod: Dar voi, cei trei crai de la răsărit / La mine de ce aţi venit? / În Ierusalim de ce aţi intrat? / Pe cine şi ce aţi căutat?

Gaşpar: Noi de la Răsărit venim / Cu bună seamă să-l luăm / Pe Împăratul nostru să-l lăudăm / Frumoase daruri să-i dăm / Aur, smirnă şi tămâie / Precum la carte scrie.

Irod: Pe mine mă ia mirare / De această întrebare! / Dar ce împărat poate să se nască / De viţă cerească / Şi aici să stăpânească? / Te rog sabie, ieşi oleacă din teacă şi vezi / Cum trei capete retezi! / Uite soare şi vezi lună / Cum trei capete se-adună!

Discuţia între împăratul Irod şi cei trei crai continuă, Irod ameninţând craii cu moartea, iar aceştia, cu nădejde în Dumnezeu, îl îndeamnă pe Irod să devină mai bun:

Melfior: O, Iroade împărate, / Ascultă şi-a mele sfate: / Nu-ţi vreau rău, nici te blestem / Şi la toate te îndemn / Să laşi firea ta cea rea / Şi-mpreună să cântăm / Pe Hristos să-l lăudăm / Multe daruri să îi dăm: / Aur, smirnă şi tămâie, / Precum la carte scrie.

Irod: Voi, cei trei crai vestiţi, / Vreau să ştiu: Cum vă numiţi?

Valtezar: Valtezar eu mă numesc, / Cu aur îl dăruiesc!

Gaşpar. Numele meu este Gaşpar/ Smirnă îi aduc în dar!

Melfior: Eu Melfior mă numesc / Şi tămâie-i dăruiesc!

Apoi se adresează gazdelor urarea de „Sărbători fericite”, iar craii sunt plătiţi cu bani.

FOAIE VERDE DE CICOARE

Culegător: Serbianu Bianca, clasa a VI-a
Sursa de informare: locuitoarea satului Floriţoaia Veche, Vidvici Nina, 75 de ani
Instituția Publică Gimnaziul Cetireni, Republica Moldova
Profesor coordonator: Moraru Galina

Foaie verde de cicoare,
Bine e la șezătoare
Unde-s fete și flăcăi, lam-di-ri-di-da
Glasuri vii de zurgălăi, lam-di-ri-di-da

Când bădița-i lângă mine,
Fusul se-nvârtește bine,
Dar când badea a plecat, lam-di-ri-di-da
Am zvârlit fusul sub pat, lam-di-ri-di-da

Toarce Leano, toarce, toarce,
Pân-ce badea s-a întoarce
Când vei termina de tors, lam-di-ri-di-da
Hop și badea s-a întors, lam-di-ri-di-da

LEGENDA SATULUI RĂDENII VECHI

Culegător: Țîcu Doina, clasa a VIII-a
Sursa de informare: Florea Ion Rădenii Vechi
Instituția Publică Gimnaziul Rădenii Vechi, Republica Moldova
Prof. coordonator: Florea Ion

Din bătrâni, din oameni buni, se zice, că satul, în care trăim astăzi avea vatra așezată mai aproape de Marele Drum al Comerțului, ce cobora dinspre Milești și ducea spre Țuțora, apoi peste Prut spre Iași și Suceava. Pe acest drum treceau caravane încărcate cu mătăsuri și alte mărfuri ce se aduceau tocmai din India și China. Satul se numea Răpciceni. Și trăiau în acel sat țărani care își dobândeau bucățica de mălai și mămăliga prin muncă grea. Se zice, că era în acel sat o fată harnică și frumoasă, că la soare te puteai uita, iar la dânsa ba. O chema Ilinca. Pe dealurile acestea, unde se află azi satul, creșteau păduri bătrâne, hățișuri dese în care mișunau urși, lupi, mistreți, zimbri mari și fioroși. Stăpân pe aceste locuri era un pădurar domnesc, vrednic și voinic pe care-l chema Ene, moș Ene. Și avea pădurarul un fecior puternic ca un stejar, înalt ca un brad, semeț ca un plop. Îi zicea Radu.

Odată Radu al lui Ene coborî de pe aceste dealuri în satul din vale - Răpciceni. O întâlni pe Ilinca și îndată îi căzu tronc la inimă... Nu trecu mult timp și jucară și nunta. Peste un an Ilinca născu un prunc frumos ce semăna leit părinților. Într-o zi de vară Radu înjugă boii și plecă în pădure să aducă un car cu lemne. Ilinca își luă secera la brâu, plecă într-o vale

unde avea niște secară care trebuia strânsă. Pe la amiază văzu Radu de pe dealurile împădurite niște stâlpi de fum negru, ce se ridicau din vale și-și dădu seama că mare prăpăd se petrece acolo. A încălecat pe un cal al tatălui său și a galopat iute spre sat. Când a ajuns a văzut case pârjolite. A dat pinten calului și a pornit spre locul unde trebuia să lucreze Ilinca. Acolo nu mai era nici nevasta, nici copilul... Îl luase în neagra robie turcii. S-a întunecat la față Radu, a plâns îndurerat, s-a întors pe dealurile împădurite. Nu mai venea pe la Răpciceni. În vara următoare au năvălit din nou dușmanii. De data aceasta erau tătarii. Au prădat, au ucis, au luat din nou în robie neveste și fete tinere. N-au mai putut răbda cei rămași în viață și, de spaima turcilor și a tătarilor și-au încărcat în care bruma de avere pe care o mai aveau și s-au mutat cu traiul în pădure, la Radu a lui Ene. Și-au construit bordeie și case din furci și s-a întins vatra satului spre Tușla și Curături, Ponoare și Plopi, Telița și Dealul Curții. De atunci a venit și neamul Pușcașilor, Bulbășenilor, Ungurenilor, Chiculenilor- oameni vrednici și harnici.

De la Radu al lui Ene se trage denumirea Rădenii Vechi, iar valea unde a fost luată în robie nevasta lui Radu și până astăzi se numește Valea Ilincăi.

OBICEIURI ÎNAINTE DE NUNTĂ - PEŢITUL

Culegător: Toldea Cristina, clasa a VIII-a
Sursa de informare: Toldea Elena, localitatea Cricău, jud. Alba
Școala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Găldean Elena

Cunoscut și sub denumirile de: înțelegere, pețitură, croială, starostie, împețit. La pețit participă după situație mirele singur, dacă e „bun de gură”, fie cu părinții sau însoțit de prieteni. De obicei,părinții însoțeau mirele, dacă se știa că mireasa îl place, dacă nu, pețitorii erau trimiși înainte. Aceștia erau bărbați sau femei „buni de gură”.

Mirele se putea duce însoțit, fie de părinți, de rude, de oameni mai în vârstă, sau de frații mai mari, dacă nu avea părinţi. În Neamț, întâi se înțelegeau tinerii între ei, apoi se duceau părinții băiatului la cei ai fetei împreună cu băiatul. Mirele mai putea fi însoțit și de „staroste” care poate fi reprezentat fie de un avocat, vecin sau rudă, de obicei viitorul naș.

Când părinții fetei nu erau de acord, tinerii fugeau, iar după un timp mergea cineva din familia băiatului pentru împăcare. Se duceau cu sticla plină cu rachiu și dacă se împăcau se cinsteau, dacă nu, se întorceau cu sticla plină. În Botoşani, iniţial, se trimite vorbă părinților fetei printr-un om în vârstă, din familia mirelui (de obicei starostele). În Transilvania, starostele este înlocuit de un „grăitor”, un om mai în vârstă, „bun de gură”, care îi face intrarea mirelui.

MERSUL CU TURCA (CAPRA)

Culegător: Trifan Alexandru, clasa a V-a
Sursa de informare: Trifan Victor, 75 ani, localitatea Craiva, jud. Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Blagu Ionela

Între Crăciun şi Anul Nou, în satul Craiva, unde locuiesc, au loc o mulţime de obiceiuri, iar unul dintre ele este Turca. În alte zone ale ţării acest obicei se numeşte „Capra” şi este asemănător cu cel de la noi. Un bărbat se îmbracă cu covoare ţesute viu colorate, cu un cojoc pe dos, iar pe cap are coarne de lemn şi un „bot”, prevăzut cu o falcă mobilă, acţionată de un alt băţ, pe interior, şi care face capra să clămpăne. Capra este însoţită de un grup de instrumentişti, de regulă fluieraşi. Aceştia cântă, iar capra joacă , sărind, ţopăind şi clămpănind până când, la un moment dat se prăbuşeşte şi trebuie plătită ca să se însănătoşească.

Alaiul Caprei merge din casă în casă şi se crede că dansul ei este aducător de noroc şi prosperitate.

DESCÂNTEC DE DEOCHI

Culegător: Veber Gabriel, clasa a XI-a
Sursa de informare: Veber Antoaneta, 66 de ani, Galați
Liceul Teoretic „Sfânta Maria” Galați
Profesor coordonator: Chiscoci Olguța

Pasăre albă codalbă
Pică ici, pică, colea
Să plesnească ochii,
Cui m-a deocheat!
De-oi fi deocheată de fată mare
Să-i pice codița
Să rămâie cheală:
De-oi fi deocheată de flăcău,
Să-i sece scăfârlia,
Să puieze ciocârlia;
De-oi fi deocheată de țigan,
Să zacă un an,
De-oi fi deocheată de drum,
Să rămână pustiu,
De-oi fi deocheată de codru,
Să-i cadă frunza.

Maica Precista
Pe scară de argint coboară,
Cu blândețe mă privi,
De mâna dreaptă mă luă
Și mă întrebă:
- Ce ți-e, de ce te olicăiești
Și vorbe grele rostești?
M-a deocheat striinele, vecinile..
Și-i pusă sânge la sânge,
Carne la carne,
Mă făcu sonotoasă,
Mai falnică și mai frumoasă,
De cum am fost,
Lac din gura mea,
Leac de la Maica Precista.

MENȚIUNE

SCALOIANUL

Culegător: Beșca Petria, clasa a X-a
Sursa de informare: Florea Oana, localitatea Călărași
Colegiul Agricol „Sandu Aldea” Călărași
Profesor coordonator: Popa Mura Grațiela

Scaloiene, Ene, pui de coconele,
Scaloiene, Ene, pui de coconele,
Urcă-n cer la Dumnezeu,
Și te roagă Lui mereu,
Ca să-ți dea cheițele,
Să descui portițele.

Scaloiene, Ene, pui de coconele,
Să curgă ploițele, să ude ogoarele,
Să crească semințele,
Să se facă roadele,
Grânele, fânețele,
Și toate ierburile.

Scaloiene, Ene, pui de coconele,
Roagă-te lui Dumnezeu, să sloboade norul greu,
Să curgă ploițele,
Să ude ogoarele,
Grânele, fânețele,
Porumbul și poamele.

STRIGĂTURĂ DE NUNTĂ

Culegător: Borgovan Maria, clasa a IX-a
Sursa de informare: Borgovan Ana, bunica ei, Poiana Stampei, județ Suceava
Liceul Tehnologic „Dorna Candrenilor“, jud. Suceava
Profesor coordonator: Macovei Florica-Ileana

Foiliță și-o alună
Ia-ți mireasă ziua bună,
De la frați, de la surori,
De la grădina cu flori,
De la fir de busuioc,
De la feciorii din joc.
De la frunza cea de fag
De la cine ți-o fost drag.

Plânge mireasă cu jele
Că nu-i mai purta inele,
Și nici în urechi cercei,
Nu-i mai ședea cu flăcăi.
Sărută-ți părinții tăi,
Că te despărțești de ei.
Dă-le, dragă, o sărutare,
Ca să nu te uite tare
Și te roagă de iertare.

Dragă, de când te-au făcut,
Poate că le-i fi greșit.
Și-i sărută, dragă, dulce,
Că te despărțești, te-i duce.
Cununița ta cea verde
Ea te scoate dintre fete
Și te bagă-ntre neveste.

STRIGĂTURI DE NUNTĂ

Culegător: Buciuman Andreea, clasa a VII-a
Sursa de informare: Buciuman Lucreţia, 67 ani, localitatea Craiva, jud. Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Moga Daniel Laurienţiu

Obicei încărcat de ritualuri, nunta din satele româneşti are şi momente în care tinerilor le sunt spuse lucruri adevărate sub formă de strigături, dar pentru care nimeni nu se supără, deoarece sunt spuse ironic.

Tu mireasă după tine
N-am văzut plângând pe nime
Da’ după mirele tău
La multe le-o părut rău
Că-i cu părul cam negruţ
La multe le-o fost drăguţ!

Mireasă păr ondulat
Nu te-ncrede la bărbat
Că bărbatu’ nu ţi-i frate
Să nu crezi că nu te bate
Şi nici soacra nu ţi-i mamă
Să nu crezi că nu-l îndeamnă

Mire mândru şi gătat
Mama fetei te-o rugat
S-o grijeşti ca pe-o avere
C-ai luat-o cu plăcere!

ORAŢII DE NUNTĂ

Culegător: Ciupar Florin

Sursa de informare: Transmise în sat la nunţi, din om în om, Răşinari, jud. Sibiu

Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum“ Sibiu

Profesor coordonator: Rusu Georgeta Adriana

1.

Busuioc mândru pe masă,
Rămâi, maică, sănătoasă,
Dacă n-ai fost bucuroasă
Să mă vezi sara prin casă
Ca ş-o garoafă frumoasă.
Busuioc mândru, tufos,
Rămâi, tată, sănătos,
Dacă n-ai fost bucuros
Sa trăieşti cu fiica-n casă,
Să mănânci cu ea la masă.

2.

Soacră, soacră, poamă acră,
De te-ai coace un an şi-o vară,
Şi tot eşti poamă amară;
De te-ai coace cât te-ai coace,
Poamă dulce nu te-ai face!
Da' măicuţa mea că-i bună
Se coace numa-ntr-o lună,
Şi ea tot îi poamă bună.
Fir-a dracului de soacră,
Mult aş da să te văd moartă,
Că de când m-am măritat
Vorbă bună nu mi-ai dat.
De-am făcut bine ori rău,
Tot n-a fost pe gându' tău.
Că eram la maică-mea
Eram pui de rândunea,
Şi dragă cui mă vedea!
De când îs la mama lui,
Nu-s nici pasăre, nici pui,
Nici dragă nimănui!
Cântaţi fete şi horiţi
Până sunteţi la părinţi,
Că dacă v-aţi mărita
Aţi cânta, n-aţi cuteza,
În tindă de socru-tău,
În curte de nătărău.

3.

De-i fi rea şi veninoasă,
Te trimit la mă-ta acasă.
Nu găseşti o cioară albă,
Nici noră la soacră dragă.
Frunză verde ca iarba,
Mireasă pe casa ta
Cântă cucu şi mierla;
Cucu cântă, mierla zice:
Stai, mireasă, nu te duce,
Stai, mireasă, nu pleca,
De la măiculiţa ta,
Că te duci la soacră-ta,
Soacră-ta-i femeie rea
Şi te ceartă toată ziua.

4.

Taci, mireasă, nu mai plânge,
Că la maică-ta te-oi duce,
Când o face plopu' pere,
Şi răchita vişinele,
Şi proţapu' mugurele,
Şi tânjala viorele,
Şi atunci şi nici atunci,
De trei ori pe lângă masă,
Să scoatem floarea din casă,
Să roiască-albinele,
Să rămâie binele,
Să trăiască mirele!

STRIGĂTURĂ DE ANUL NOU
STĂNEŞTI - GORJ

Culegător: Dicu Ionuț, clasa I
Centrul Şcolar pentru Educaţie Incluzivă, Tg. Jiu, jud. Gorj
Profesor coordonator: Mămară Nicoleta Loredana

Dacă bine si voiți
Ursul nostru să-l primiți!
Na! Na! Na! Martine, na!
Nu te da, nu te muia,
Că pun mana pe nuia,
Si nuiaua-i de răchită,
Hai, Martine, la pământ,
Si ascultă-mă ce-ți cânt!
Când erai mai mititel
Erai tare frumușel,
Dar de când ai crescut mare,
Mă dai jos de pe picioare!

PRIMĂVARA

Culegător: Gherghina Radu, clasa a II-a
Sursa de informare: Constanța Georgeta, Constanţa
Şcoala Gimnazială Nr. 23 Constantin Brâncoveanu Constanţa
Profesor coordonator: Adam Elena

Sunt primăvara şi-am venit
Cu alai de flori albastre
Şi cu cerul însorit
Pe meleagurile noastre.
Cu bagheta mea de soare,
Mugurii-i prefac în floare
Ghiocei şi brebenei
Flori de măr şi stânjenei
Din meleagul de unde vin
V-aduc soare şi senin
Ciripit de păsări mii,
Iarbă verde pe câmpii
Bucurii pentru copii.

SFÂNTUL GHEORGHE

Culegător: Lazăr Nicolae, clasa a VII-a
Sursa de informare: Lazăr Raveca, 70 ani, localitatea Craiva, jud. Alba
Şcoala Gimnazială „Decebal” Cricău, jud. Alba
Profesor coordonator: Moga Daniel Laurienţiu

Sfântul Gheorghe este unul dintre sfinţii cei mai iubiţi de către români. Este deschizătorul primăverii, iar ziua este încărcată de tradiţii. Încă din ajun de Sfântul Gheorghe, oamenii, mai ales cei care au animale (vaci, porci, oi), îşi protejează animalele, cu ajutorul unor elemente din natură. Seara, în ajunul sărbătorii de Sfântul Gheorghe, oamenii

pun la poartă crengi de măceş cu spini şi frunze de leuştean verde. Ambele plante au rolul de a proteja gospodăria şi animalele de strigoi: măceşul, datorită spinilor zgârie strigoiul şi îi provoacă durere, iar mirosul puternic al leuşteanului nu este pe placul strigoilor. Se spune că strigoii vin la gospodăriile oamenilor care au animale şi iau „mana” de la vaci şi oi, adică dau mai puţin lapte şi foarte slab calitativ şi atunci oamenii trebuie să le protejeze.

Tinerii, băieţi şi fete, se adunau în ziua de Sfântul Gheorghe, stăteau de vorbă, spuneau povestea Sfântului Gheorghe care a omorât balaurul. Băieţii udau fetele cu apă ca să nu fie adormite tot anul şi să nu se prindă bolile.

DOAMNA ÎNVĂŢĂTOARE

Culegător: Mocanu Sabina, clasa a II-a
Sursa de informare: Stanca Maria, Constanţa
Şcoala Gimnazială Nr. 23 Constantin Brâncoveanu Constanţa
Profesor coordonator: Adam Elena

1. Era o zi de soare plină,
De cântec, veselie, flori.
Păşeam cu mamele de mână,
Micuţi, timizi, nerăbdători.
2. În curtea şcolii lume multă,
Părinţi, copii şi-nvăţători
Îi urmăream pe fiecare
Şi ne-ntrebam ce o fi oare?

3. Când clopoţelul a sunat
De mame noi ne-am depărtat,
Pe rânduri ne-am aliniat
Şi spre clasă ne-am îndreptat.

4. În faţa clasei am văzut
Un om străin, necunoscut.
Cu toţi atunci noi am gândit:
„Acesta-i omul mult dorit!”

5. Era învăţătoarea noastră
Ce-o-nlocuia pe mama noastră.
Cu toţi atunci noi am gândit:
„Acesta-i omul potrivit!”
6. De-atunci cu drag am petrecut
Cei 4 ani care-au trecut.
Cei 4 ani care-au trecut.
Acum cu toţi îi mulţumim
Şi viaţă lungă îi dorim!

NUMAI VERDE ȘI-O RĂSURĂ

Culegător: Nițu Tudor Dariana, clasa a VII-a
Sursa de informare: Florescu Elena, localitatea Mateești, jud. Vâlcea
Liceul „Preda Buzescu” Berbești, jud. Vâlcea
Profesor coordonator: Duțescu Sofia Mirela

Numai verde și-o răsură,
Cucule cu pana sură,
Ce tot cânți prin arătură,
Să-ți intre țarina-n gură?
Cântă pe-o creangă de fag,
Să te-ascult și eu cu drag;
Cântă și pe-o rămurea,
Să te-asculte și badea.

Cucule, de la pădure,
Du-te la neica și-i spune
Să nu se mai poarte bine
Cu găteala de la mine,
Că tot mereu s-a purtat
Până-n boală m-a băgat.
Să se poarte cum o vrea
Cu găteala alteia.

STRIGĂTURI

Culegător: Oprişor Damaris, clasa a IX-a
Sursa de informare: Popa Maria, localitatea Alămor, jud. Sibiu
Colegiul Tehnic de Industrie Alimentară „Terezianum“ Sibiu
Profesor coordonator: Rusu Georgeta Adriana

Ia ieşi soacră mare afară
Şi ridică streşina
Că venim cu noruţa,
Nu ieşi cu lepedeu
Să trăieşti cu nora rău,
Ieşi cu cârpa de mătase
Să trăieşti cu nora-n casă,
Să trăieşti, s-o omeneşti,
Ca să nu fiţi de poveşti.

Aşa zic nurorile
Că li-s rele soacrele,
Doar eu le-am prins la minciună
Că a mea soacră-i bună,
Că ea zice şi eu tac
Şi de râs tot nu mă fac,
Că eu zic şi ea va tace
Şi de râs tot nu ne-am face.

O, săracu' vornicu',
Că i s-a rupt cioarecu',
Adu sula şi acu',
Să i-l coasem, săracu'.
Las' să vină vornicească
Că ea ştie să i-l coasă.

Poţi să fii mire-mpărat
Ce mireasă ţi-ai luat,
Ştie ţesă, ştie coasă,
Şi purta haină frumoasă,
Meşteră la cusătură
Şi la vorbele din gură.

Aici şade mirele
La casă cu binele,
Aici şade mireasa
La casa cu dulceaţa.
Nu te supăra mireasă,
Că te duci la căsi din piatră,
Că, căsile-s cu pridvor
Şi bade-i ca un jendor.

Tu mireasă, draga mea,
Nu-ţi fie inima rea,
Că te măriţi tinerea,
Că şi eu am fost ca tine
Şi-am trăit destul de bine.

COLINDA

Culegător: Stănică Octavian, clasa a II-a
Sursa de informare: Popa Vasile, Constanţa
Şcoala Gimnazială Nr.23 „Constantin Brâncoveanu“ Constanţa
Profesor coordonator: Adam Elena

Crenguţă, te rugăm din nou
Să chemi acum Anul cel Nou.
Pe aripi de porumbei,
În sunet de clopoţei,

Anul Nou sunt şi-am venit
De la drum înzăpezit.
Vrăjile s-au terminat
E timpul de colindat.
Frunza bradului să sune
Colindătorii să adune!
Primiţi colinda ce-o purtăm
Acum în haină nouă,
Căci fericire şi noroc
V-aducem astăzi vouă.

IARNA

Culegător: Țapelea Andreea, clasa a II-a
Sursa de informare: Bogdan Soare, Constanţa
Şcoala Gimnazială Nr. 23„Constantin Brâncoveanu“ Constanţa
Profesor coordonator: Adam Elena

Tu, stăpân al cerului
Şi duşman al gerului
Văd că ştii bine să minţi
De-aceea ai porecla
„Soarele cu dinţi”!
Eu sunt zâna fulgilor
Şi zâna zăpezilor,
Iar când plec în astă lume,
Am şi eu un rost anume:
Pun flori de gheaţă la fereşti,
Iar la gura sobei vă chem cu poveşti.
Primăvara nu se face numai cu o floare
Ghiocelului eu i-am dat culoarea,
Albă, din ninsoare.

PASĂRE NEAGRĂ (DESCÂNTEC DE DEOCHI)

Culegător: Vlase Maria, clasa a XI-a
Sursa de informare: Hagiu Eugenia, 79 ani, Vadu Ungurilor, Galați
Liceul Teoretic „Sfânta Maria” Galați
Profesor coordonator: Chiscoci Olguța

Pasăre neagră,
Pasăre galbenă,
Sai din cer,
Sai pe pământ,
Sai din piatră sacă,
Piatra-n patru crapă,
Da nu crapă piatra,
Ci crapă cutare (nume),
De-i deocheat

De cocon, de cocoană,
De fecior sau fată,
De vâj sau babă,
Ori de țigan , ori de țigancă,
De jidan, ori de jidancă,
Crape-i țâțele,
Varsă-i-se laptele,
Sară ochii ca și stropii,
Să râmâie curat și luminat
Ca argintul cel curat,
Ca vinul strecurat.
După cum s-au stins cărbunii,
Așa să se stingă deochiul,
Eu sting pociturile și căutăturile,
Sting toate strigările,
Toate deochiurile
Și toate căscăturile,
Toate heleaticurile,
Sting toți ochii răi
Și gurile cele rele
Să n-aibă ochii ce holba
Și gura ce striga
Potolesc, osândesc,
Să n-aibă grija lui (nume).

PROIECT EDUCAȚIONAL REGIONAL ȘI INTERJUDEȚEAN

înscris în CAERI 2018, Ministerul Educației Naționale
domeniul Cultural - artistic, folclor, tradiții, obiceiuri,
la nr. 1006